Jarosław Berent, Anna Smędra **Lekarze biegli sądowi w Polsce – status quo Anno Domini MMXXV i wnioski de lege ferenda**


Badurek S., Równanie z wieloma wiadomymi, „Gazeta Lekarska" 17.01.2023, https://gazeta-lekarska.pl/rownanie-z-wieloma-wiadomymi/ (dostęp: 24.05.2025).

Badurek S., Szpitale już nie kuszą, „Gazeta Lekarska" 26.07.2021, https://gazetalekarska.pl/dr-slawomir-badurek-szpitale-juz-nie-kusza/ (dostęp: 24.05.2025).

Berent J., Biegły lekarz w postępowaniu karnym, w: Artes serviunt vitae sapientia imperat. Proces karny sensu largo: rzeczywistość i wyzwania. Księga jubileuszowa Profesora Tomasza Grzegorczyka z okazji 70. urodzin, red. R. Olszewski i in., Warszawa–Łódź 2019, s. 125–130.

Berent J., Opiniowanie sądowo-lekarskie w sprawach cywilnych, w: Medycyna sądowa, t. 3: Opiniowanie i kliniczna medycyna sądowa, red. G. Teresiński, Warszawa 2021, s. 375–384.

Buchelt B., Kowalska-Bobko I., Masłyk T., Ostatni zgasi światło. Nastroje polskich lekarzy w postpandemicznej rzeczywistości, Kraków 2021.

Cybulska A., Zaufanie społeczne, kwiecień 2024, Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, https://www.cbos.pl/spiskom.pol/2024/k_040_24.pdf (dostęp: 24.05.2025).

Konferencja „Biegły sądowy, czyli kto?", Kraków, 25–26.11.2024 r., https://www.gov.pl/web/ies/biegly-sadowy-czyli-kto (dostęp: 24.05.2025).

Lekarz przyszłości. Ogólnopolskie badanie realizowane przez Instytut Zarządzania w Ochronie Zdrowia Uczelni Łazarskiego, październik 2022, https://izwoz.lazarski.pl/aktualnosci/znamy-wyniki-ogolnopolskiego-pilotazowego-badania-lekarz-przyszlosci/ (dostęp: 24.05.2025).

Millennials, https://en.wikipedia.org/wiki/Millennials (dostęp: 24.05.2025).

Naczelna Izba Lekarska w Warszawie, Zestawienie liczbowe lekarzy i lekarzy dentystów wg wieku, płci i tytułu zawodowego z uwzględnieniem podziału na lekarzy wykonujących i nie wykonujących zawodu, sporządził M. Kędzierski, stan na 1.03.2025, https://nil.org.pl/uploaded_files/1741004816_zestawienie-nr-3-01032025.pdf (dostęp: 24.05.2025).

Reforma przepisów o biegłych sądowych, https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/reforma-przepisow-o-bieglych-sadowych (dostęp: 24.05.2025).

Smędra A., Berent J., Profil wiekowy lekarzy biegłych sądowych w Polsce. Stan na koniec 2021, „Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii" 2022, 72(4), s. 183–199.

Sobczak K., Od 2026 roku biegli sądowi mogą pracować na nowych zasadach, https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/biegli-sadowi-zmiany-w-przepisach-wywiad-z-profesorem-tomaszewskim,530331.html (dostęp: 24.05.2025).

Sobczak K., Opinie stron pozwolą na wykorzystywanie prywatnych ekspertyz w procesach, https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/prywatne-ekspertyzy-a-nowelizacja-ustawy-o-bieglych,530671.html (dostęp: 24.05.2025).

Tomaszewski T., Wstępne założenia do projektu ustawy o biegłych sądowych, https://kryminalistyka.pl/wp-content/uploads/2024/07/Zalozenia-do-ustawy-3.07.2024-zalozenia-do-projektu-ustawy-o-bieglych-sadowych.pdf (dostęp: 24.05.2025).

Tomaszewski T., Girdwojń P, Sense and Nonsense about Polish Expert Witnesses Law, w: Kriminalistikos teorijos plėtra ir teismo ekspertologijos ateitis. Liber Amicorum Profesoriui Vidmantui Egidijui Kurapkai, red. H. Malewski i in., Vilnius 2022, s. 301–319.

Wynagrodzenia lekarzy 2024. Raport portalu HireDoc.com, https://hiredoc.com/reports/pl/hiredoc-wynagrodzenia-lekarzy-2024.pdf (dostęp: 24.05.2025).

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 marca 2005 r., sygn. akt K 35/04.

Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2023 r. w sprawie Pełnomocnika Ministra Sprawiedliwości do spraw biegłych sądowych, Dz. Urz. Ministra Sprawiedliwości z 2023 r., poz. 232.

Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 kwietnia 2024 r. w sprawie powołania Zespołu roboczego do spraw przygotowania założeń ustawy o biegłych (sądowych), Dz. Urz. Ministra Sprawiedliwości z 2024 r., poz. 132.

## Maksym Bozhukhin, Piotr Lewulis **Autentyczność podpisów w dobie cyfryzacji. Czy podpis odręczny wciąż ma przyszłość?**

Aumasson J.-P., Serious Cryptography, 2nd Edition. A Practical Introduction to Modern Encryption, New York 2024.

Badania rękopisu Fryderyka Chopina, https://www.uw.edu.pl/watpliwy-rekopis-fryderyka-chopina/ (dostęp: 9.06.2025).

Bralić V., Stančić H., Stengård M., A Blockchain Approach to Digital Archiving: Digital Signature Certification Chain Preservation, "Records Management Journal" 2020, 30(3), s. 345-362. https://doi.org/10.1108/RMJ-08-2019-0043

Całkiewicz M., Kryminalistyczne badania patologicznego pisma ręcznego, Warszawa 2009.

Chemin A., Handwriting vs Typing. Is the Pen Still Mightier than the Keyboard?, "The Guardian" 16.12.2014, https://www.theguardian.com/science/2014/dec/16/cognitive-benefits-handwriting-decline-typing (dostęp: 17.06.2025).

Czeczot Z., Czubalski M., Zarys kryminalistyki, Warszawa 1977.

The Expert Working Group for Human Factors in Handwriting Examination, Forensic Handwriting Examination and Human Factors. Improving the Practice Through a Systems Approach, NIST IR 8282r1, National Institute of Standards and Technology (U.S.), 2021.

Ford W., Baum M.S., Secure Electronic Commerce. Building the Infrastructure for Digital Signatures and Encryption, Upper Saddle River (NJ) 2001.

Goc M., Metoda graficzno-porównawcza badań pismoznawczych w teorii i praktyce opiniodawczej, w: Wokół kryminalistyki: nauka i praktyka. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Widle, red. D. Zienkiewicz, Toruń 2021, s. 257-280.

Gramatyka M., Komputerowe fałszerstwo podpisu, w: Problematyka dowodu z ekspertyzy dokumentów, t. 1, red. Z. Kegel, Wrocław 2002.

Harari Y.N., Sapiens. A Brief History of Humankind, New York 2015.

Harris R., Selling Hitler. The Story of the Hitler Diaries, London 1996.

Horoszowski P., Kryminalistyka, Łódź 1958.

Identyfikacja podmiotów prawnych w obrocie cyfrowym, red. A. Kubiak-Cyrul i in., Warszawa 2019 (Prawo Publiczne).

Kaczorowska M., Analiza prawnoporównawcza w kontekście propozycji normatywnego rozszerzenia zakresu art. 781 k.c. poprzez umożliwienie zachowania formy elektronicznej czynności prawnej w przypadku złożenia oświadczenia woli w postaci elektronicznej i opatrzenia go podpisem osobistym ze skutkiem równoważnym z oświadczeniem woli złożonym w formie pisemnej, Warszawa 2022, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/PDF/2022/PRAWO%20PRYWATNE/IWS_Kaczorowska-M._Analiza-prawnoporownawcza-w-kontekscie-propozycji-normatywnego-rozszerzenia-art.-781-k.c.pdf (dostęp: 1.06.2025).

Katz J., Digital Signatures, Boston 2010. https://doi.org/10.1007/978-0-387-27712-7

Klima R.E., Sigmon N., Cryptology: Classical and Modern, Boca Raton (FL) 2019. https://doi.org/10.1201/9781315170664

Kocot W., Dalsza modernizacja kodeksowej regulacji formy pisemnej czynności prawnej, "Przegląd Prawa Handlowego" 2016, 10, s. 5-16.

Konieczny J., Widacki J., Widła T., Kryminalistyka, Warszawa 2008.

Kozieł G., Podpis elektroniczny - rozwiązania techniczne i uwarunkowania prawne, "Roczniki Kolegium Analiz Ekonomicznych / Szkoła Główna Handlowa" 2014, 33, s. 265-280.

Laska O., Serial kryminalny, "Pismo Uczelni UW" 2021, 3(100), s. 8-9.

Leśniak M., Wartość dowodowa opinii pismoznawczej, Pińczów 2012.

Lewulis P., Dowody cyfrowe. Teoria i praktyka kryminalistyczna w polskim postępowaniu karnym, Warszawa 2021. https://doi.org/10.31338/uw.9788323548027

Ławrentjew S., Opiniowanie pismoznawcze w sprawach testamentowych, Toruń 2019.

Morris R.N., Forensic Handwriting Identification: Fundamental Concepts and Principles, London 2021.

Pałka P., Śliwiński T., Traczyk T., Problemy długoterminowej archiwizacji zasobów cyfrowych na przykładzie projektu CREDO, "Pomiary Automatyka Robotyka" 2020, 24(4), s. 27-39. https://doi.org/10.14313/PAR_238/27

Popielarczyk T., Ebooki miały pożreć papierowe książki. Tymczasem dzieje się zupełnie inaczej, 25.09.2015, https://antyweb.pl/ebooki-mialy-pozrec-papierowe-ksiazki-tymczasem-dzieje-sie-zupelnie-inaczej (dostęp: 16.06.2025).

Rentschler E., The Fascination of a Fake: the Hitler Diaries, "New German Critique" 2003, 90, s. 177-192. https://doi.org/10.2307/3211115

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE, Dz. Urz. UE L 257/73.

Sørensen E., Kocksch L., Data Durabilities: Towards Conceptualizations of Scientific Long- -Term Data Storage, "Engaging Science, Technology, and Society" 2021, 7(1), s. 12-21. https://doi.org/10.17351/ests2021.777

Sroka K., Uwarunkowania bezpieczeństwa podpisu elektronicznego, "Studia Administracyjne" 2018, 10, s. 169-186. https://doi.org/10.18276/sa.2018.10-12

Świtał P., Podpis elektroniczny - wybrane aspekty prawne, "Studenckie Zeszyty Naukowe UMCS" 2013, 16(23), s. 104-116.

Taracha A., Definicja dokumentu w kryminalistyce a dokument (i podpis) elektroniczny, w: Badania dokumentów. Teoria i praktyka, red. R. Cieśla, Wrocław 2023, s. 189-198. https://doi.org/10.19195/978-83-229-3843-0.17

Tzelios K., Williams L.A., The Psychological Impact of Digital Signatures. A Multistudy Replication, "Technology, Mind, and Behavior" 2020, 1(2), s. 176-180. https://doi.org/10.1037/tmb0000019

Ustawa z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej, t.j. Dz. U. 2024, poz. 1725.

## Zuzanna Brożek-Mucha **O badaniach pozostałości powystrzałowych**

Brożek-Mucha Z., Balistyka chemiczna, Kraków 2008.

Brożek-Mucha Z., Balistyka chemiczna, w: Ekspertyza sądowa, red. M. Kała, D. Wilk, J. Wójcikiewicz, D. Zuba, Warszawa 2023, s. 475-510.

Brożek-Mucha Z., Chemical and Morphological Study of Gunshot Residue Persisting on the Shooter by Means of Scanning Electron Microscopy and Energy Dispersive X-Ray Spectrometry, "Microscopy and Microanalysis" 2011, 17, s. 972-982. https://doi.org/10.1017/S1431927611012141

Brożek-Mucha Z., Chemical and Physical Characterisation of Welding Fume Particles for Distinguishing from Gunshot Residue, "Forensic Science International" 2015, 254, s. 51-58. https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2015.06.033

Brożek-Mucha Z., Comparison of Cartridge Case and Airborne GSR. A Study of Their Elemental Contents and Morphology by Means of SEM-EDX, "X-Ray Spectrometry" 2007, 36, s. 398-407. https://doi.org/10.1002/xrs.990

Brożek-Mucha Z., Distribution and Properties of Gunshot Residue Originating from a Luger 9 mm Ammunition in the Vicinity of the Shooting Gun, "Forensic Science International" 2009, 183, s. 33-44. https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2008.10.010

Brożek-Mucha Z., Fizykochemiczne badania śladów po wystrzale z broni palnej, w: Analityka sądowa, red. M. Król, M. Woźniakiewicz, P. Kościelniak, R. Wietecha-Posłuszny, Warszawa 2022, s. 345-362.

Brożek-Mucha Z., On the Prevalence of Gunshot Residue in Selected Populations. An Empirical Study Performed with SEM-EDX Analysis, "Forensic Science International" 2014, 237, s. 46-52. https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2014.01.020

Brożek-Mucha Z., Skaningowa mikroskopia elektronowa i mikroanaliza rentgenowska w analizie śladów kryminalistycznych, w: Analityka sądowa, red. M. Król, M. Woźniakiewicz, P. Kościelniak, R. Wietecha-Posłuszny, Warszawa 2022, s. 69-81.

Brożek-Mucha Z., A Study of Gunshot Residue Distribution for Close-Range Shots with a Silenced Gun Using Optical and Scanning Electron Microscopy, X-Ray Microanalysis and Infrared Spectroscopy, "Science & Justice" 2017, 57, s. 87-94. https://doi.org/10.1016/j.scijus.2016.11.004

Brożek-Mucha Z., Trends in Analysis of Gunshot Residue for Forensic Purposes, "Analytical and Bioanalytical Chemistry" 2017, 409, s. 5803-5811. https://doi.org/10.1007/s00216-017-0460-1

Brożek-Mucha Z., Borowska P., Tarasiuk J., Wroński S., Application of Electron Microscopy, X-Ray Spectrometry and Computed Micro-Tomography for Characterisation of Gunshot Residue Deposition in Textile at Close Range, "Problems of Forensic Sciences" 2020, 124, s. 211-236.

Brożek-Mucha Z., Jankowicz A., Evaluation of the Possibility of Differentiation among Various Types of Ammunition by Means of GSR Examinations with SEM-EDX, "Forensic Science International" 2001, 123, s. 39-47. https://doi.org/10.1016/S0379-0738(01)00518-7

Brożek-Mucha Z., Klag I., Optimizing the Automated Analysis of Inorganic Gunshot Residue Particles by SEM-EDX: from Synthetic Particle Standards to More Time-Efficient Settings for Daily Casework, "Quantum Beam Science" 2024, 8(4), 28, https://doi.org/10.3390/qubs8040028 (dostęp: 29.10.2025).

Brożek-Mucha Z., Nunziata F., Ross P., Mucha D., Towards Robust Interpretation of Forensic Analysis of Phosphorus and Calcium Traces in Gunshot Residue, "Journal of Analytical Atomic Spectrometry" 2019, 34, s. 2004-2015. https://doi.org/10.1039/C9JA00188C

Brożek-Mucha Z., Wąs-Gubała J., Effects of the Interaction of Gunshot Residue Plume and Cotton Fabrics. An Empirical Study Towards Extensive Assessment of Close-Range Shooting Distance, "Analyst" 2022, 147, s. 2141-2155. https://doi.org/10.1039/D1AN02001C

Brożek-Mucha Z., Zadora G., Grouping of Ammunition Types by Means of Frequency of Occurrence of GSR, "Forensic Science International" 2003, 135, s. 97-104. https://doi.org/10.1016/S0379-0738(03)00177-4

Brożek-Mucha Z., Zdeb K., Controversial Suicide Case Using a Submachine Gun with a Sound Suppressor - the Need of Team Work of Forensic Chemistry and Firearm Examiners, "Journal of Forensic Sciences" 2018, 63, s. 921-929. https://doi.org/10.1111/1556-4029.13631

Dmitruk W., Badania policjantów oraz pojazdów służbowych w kierunku możliwej kontaminacji pozostałościami powystrzałowymi, "Problemy Kryminalistyki" 2018, 302(4), s. 11-20.

Filewicz A., Kryminalistyczne badania pozostałości po wystrzale z broni palnej (GSR), Warszawa 2001.

Niewoehner L., Barth M., Brouwer-Stamouli A., Gunaratnam L., Brożek-Mucha Z., Nys B., Steffen S., Best Practice Manual for the Forensic Examination of Inorganic Gunshot Residue by SEM/EDS, ENFSI-GSR-BPM-02, Issue 01 - May 2022, https://enfsi.eu/wp-content/uploads/2022/12/3.-ENFSI-GSR-BPM-02-1.pdf (dostęp: 10.04.2025).

Ristova M., Skenderovska M., Skulic Z., Brożek-Mucha Z., A Study of Dispersion of Gunshot Residue from a Frequently Used Serbian Ammunition cal. 7.65 mm to Support Selected Aspects of Casework in North Macedonia, "Science & Justice" 2023, 63, s. 396-405. https://doi.org/10.1016/j.scijus.2023.04.004

Stamouli A., Niewoehner L., Larsson M., Colson B., Uhlig S., Fojtasek L., Machado F., Gunaratnam L., Survey of Gunshot Residue Prevalence on the Hands of Individuals from Various Population Groups in and Outside Europe, "Forensic Chemistry" 2021, 23(4), https://doi.org/10.1016/j.forc.2021.100308.

Steffen S., Otto M., Niewoehner L., Barth M., Brożek-Mucha Z., Biegstraaten J., Horvath R., Chemometric Classification of Gunshot Residues Based on Energy Dispersive X-Ray Microanalysis and Inductively Coupled Plasma Analysis with Mass-Spectrometric Detection, "Spectrochimica Acta part B" 2007, 62, s. 1028-1036. https://doi.org/10.1016/j.sab.2007.04.005

Tomaszewski T., Dowód z opinii biegłego w procesie karnym, Kraków 1998.

## Ewa Bulska **Zastosowanie metod chemicznych w badaniach kryminalistycznych**

Bulska E., Bachliński R., Cyrański M.K., Michalska-Kacymirow M., Kośnik W., Małecki P., Grela K., Dobrowolski M.A., Comprehensive Protocol for the Identification and Characterization of New Psychoactive Substances in the Service of Law Enforcement Agencies, "Frontiers in Chemistry" 2020, 8, https://doi.org/10.3389/fchem.2020.00693.

Bulska E., Gorczyca D., Zalewska I., Pokrywka A., Kwiatkowska D., Analytical Approach for the Determination of Steroid Profile of Humans by Gas Chromatography Isotope Ratio Mass Spectrometry Aimed at Distinguishing Between Endogenous and Exogenous Steroids, "Journal of Pharmaceutical and Biomedical Analysis" 2015, 106, s. 159-166. https://doi.org/10.1016/j.jpba.2014.11.017

Chołbiński P., Wicka M., Kowalczyk K., Jarek A., Kaliszewski P., Pokrywka A., Bulska E., Kwiatkowska D., Detection of ß-methylphenethylamine, a Novel Doping Substance, "Analytical and Bionalytical Chemistry" 2014, 406, s. 3681-3688. https://doi.org/10.1007/s00216-014-7728-5

Dushna O., Dubenska L., Vojs M., Marton M., Patsay I., Ivakh S., Plotycya S., Highly Sensitive Determination of Atropine in Pharmaceuticals, Biological Fluids and Beverage on Planar Electrochemical Cell with Working Boron-Doped Diamond Electrode, "Electrochim Acta" 2022, 432, https://doi.org/10.1016/j.electacta.2022.141182.

Grucza K., Kowalczyk K., Wicka M., Szutowski M., Bulska E., Kwiatkowska D., The Use of a Valid and Straightforward Method for the Identification of Higenamine in Dietary Supplements in View of Anti-Doping Rule Violation Cases, "Drug Testing and Analysis" 2019, 11(6), s. 912-917. https://doi.org/10.1002/dta.2602

Jarek A., Kowalczyk K., Chołbiński P., Chajewska K., Turek-Lepa E., Pokrywka A., Bulska E., Kwiatkowska D., Analytical Procedure for Steroid Profiling Valid for Athlete Biological Passport, "Chemical Papers" 2015, 69(2), s. 254-261. https://doi.org/10.1515/chempap-2015-0030

Kwiatkowska D., Kowalczyk K., Grucza K., Szutowski M., Bulska E., Wicka M., Detection of Bemitil and Its Metabolite in Urine by Means of LC-MS/MS in View of Doping Control Analysis, "Drug Testing and Analysis" 2018, 10, s. 1682-1688. https://doi.org/10.1002/dta.2524

Kwiatkowska D., Wicka M., Bulska E., Kaliszewski P., Investigation of the Excretion of Triamcinolone Acetonide and Its Metabolite, "Separations" 2023, 10(3), https://doi.org/10.3390/separations10030164.

Ruszczyńska A., Bieńkowski P., Bulska E., Fractionation of Total Water Soluble Aluminum in Extracts from Peat and Sand Soil Samples by Ion-Exchange Method Followed by GF-AAS, "The International Journal of Environmental Studies" 2005, 62(2), s. 193-200. https://doi.org/10.1080/0020723042000286356

Wagner B., Bulska E., Tomaszewski T., Długosz-Jasińska D., Kulig M., Elemental Imaging Approach to Comparative Analysis of Historical Inks. Proof of Concept Based on Non- Invasive Examinations of the Chopin Manuscript as a Case Study, "Talanta" 2023, 263, https://doi.org.10.1016/j.talanta.2023.124683.

Wilk D., Bulska E., The Paradigm Shift in Elemental Analysis of Modern Paintings for Forensic Purposes, "Forensic Science International" 2017, 277, s. 192-193.

## Monika Całkiewicz **W poszukiwaniu genezy udziału czynnika społecznego w polskim wymiarze sprawiedliwości**

Bardach J., Leśnodorski B., Pietrzak M., Historia ustroju i prawa polskiego, wyd. 6, Warszawa 2009.

Całkiewicz M., Korzenie ludowładztwa w Sądzie Najwyższym, "Państwo i Prawo" 2023, 8, s. 5-29.

Chojniak Ł., Wiśniewski Ł., Ławnicy w postępowaniu karnym - ujęcie historyczne i konstytucyjne, "Wrocławskie Studia Sądowe" 2013, 2(3-4), s. 47-66.

Daszkiewicz W., Prawo karne procesowe. Zagadnienia ogólne, t. 1, Bydgoszcz 2000.

Gondek M., Austriacka procedura karna z 1853 i 1873 roku w praktyce orzeczniczej sądów krakowskich, "Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego" 2013, 16, s. 245-267.

Kruszyński P., Kil J., Sądownictwo sędziów pokoju w drobnych sprawach karnych - perspektywa legislacyjna, "Roczniki Administracji i Prawa" 2019, 19(1), s. 143-158. https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.3588

Krzymuski E., Wykład Prawa Karnego Austryackiego, Kraków 1891.

Kulesza C., Udział czynnika społecznego w orzekaniu w perspektywie historyczno-prawnoporównawczej, "Białostockie Studia Prawnicze" 2016, 21, s. 51-66. https://doi.org/10.15290/bsp.2016.21.04

Leśnodorski B., Czynnik społeczny w sądach na przestrzeni dwu stuleci (XVIII-XX), Warszawa 1966 (nadb. z: "Państwo i Prawo" 3).

Maciejewski T., Ustrój sądów przysięgłych w II Rzeszy, Republice Weimarskiej i wersalskim Wolnym Mieście Gdańsku, "Acta Universitatis Wratislaviensis" 3270, Prawo, 311, 2010, s. 271-280.

Makuch M., Organizacja sądownictwa cywilnego w Królestwie Polskim okresu konstytucyjnego (1815-1831), "Zeszyty Naukowe Instytutu Administracji AJD w Częstochowie" 2016, 13(1), s. 67-78. https://doi.org/10.16926/gea.2016.01.06

Materna-Pawłowska M., Zawód sędziego w Polsce w latach 1918-1939, "Czasopismo Prawno- -Historyczne" 2011, 63(1), s. 63-111. https://doi.org/10.14746/cph.2011.1.3

Płaza S., Historia prawa w Polsce na tle porównawczym, t. 2: Polska pod zaborami, Kraków 1998.

Rogacka-Rzewnicka M., Idea obywatelskiej partycypacji w realizacji wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Ewolucja trendów ustawodawczych, w: Wokół gwarancji współczesnego procesu karnego. Księga jubileuszowa Profesora Piotra Kruszyńskiego, red. M. Rogacka-Rzewnicka, H. Gajewska-Kraczkowska, B.T. Bieńkowska, Warszawa 2015, s. 386-402.

Sczaniecki M., Powszechna historia państwa i prawa, oprac. K. Sójka-Zielińska, Warszawa 2009.

Sójka-Zielińska K., Historia prawa, Warszawa 2011.

Włodyka S., Ustrój organów ochrony prawnej, Warszawa 1968.

## Piotr Chlebowicz **Kilka uwag na temat etyki analityka kryminalnego**

Analiza informacji w służbach policyjnych i specjalnych, red. J. Konieczny, Warszawa 2012.

Analiza kryminalna w przyszłości. Materiały pokonferencyjne, https://cba.gov.pl/pl/projekty/norweski-mechanizm-fina/materialy-pokonferencyjneanal/5065,Materialy-pokonferencyjne-Analiza-kryminalna-w-przyszlosci.html (dostęp: 14. 05. 2025 r.).

Chlebowicz P., Filipkowski W., Analiza kryminalna. Aspekty kryminalistyczne i prawnodowodowe, Warszawa 2011.

Gabriel-Węglowski M., Analiza kryminalna w pracy prokuratora, „Prokuratura i Prawo" 2016, 10, s. 124–153.

Hoc S., Analiza informacji kontrwywiadowczej, w: Analiza informacji w służbach policyjnych i specjalnych, red. J. Konieczny, Warszawa 2012, s. 304–327.

Kalinowski S., Biegły i jego opinia, Warszawa 1994.

Małaszek P., Michalak J., Piotrowska L., Turzyński M., Cechy jakościowe opinii sporządzanych przez biegłych sądowych oraz czynniki na nie oddziałujące, „Prokuratura i Prawo" 2022, nr spec., s. 304–323.

Patora K., Analiza kryminalna jako dowód w sprawach karnych, „Przegląd Policyjny" 2018, 28(3), s. 200–217. https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.6675

Skorecki M., Etyczne podstawy działania biegłych sądowych, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka" 2008, nr spec., s. 41–50.

Sygit B., Recenzja książki Piotra Chlebowicza i Wojciecha Filipkowskiego pt. „Analiza kryminalna. Aspekty kryminalistyczne i prawnodowodowe" Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2011, „Prokuratura i Prawo" 2012, 11, s. 162–168.

Widacki J., Etyczne problemy w kryminalistyce. Zarys problematyki, w: Problematyka etyczna w kryminalistyce. Materiały V Sympozjum Metodologii Kryminalistyki i Nauk Pokrewnych (Chęciny, 14–16 czerwca 1984 r.), red. J. Widacki, Katowice 1984, s. 132–133.

Widacki J., Konieczny J., Wersja śledcza, modus operandi i analiza kryminalna, w: Kryminalistyka, red. J. Widacki, Warszawa 2008, s. 71.

Widła T., Ocena dowodu z opinii biegłego, Katowice 1992

Woźniewski K., Charakter prawnodowodowy analizy kryminalnej, „Gdańskie Studia Prawnicze" 2017, 38, s. 737–743.

Rafał Cieśla, Grzegorz Rusek **Kryminalistyczne badania „nietypowych" środków kryjących**


Abd-ElZaher M.A.-E., Different Types of Inks Having Certain Medicolegal Importance. Deciphering the Faded and Physically Erased Handwriting, "Egyptian Journal of Forensic Sciences" 2014, 4(2), s. 39-44. https://doi.org/10.1016/j.ejfs.2013.09.002

Cantu A.A., The Paper Mate® Ink on the Howard Hughes "Mormon Will", "Journal of Forensic Sciences" 1986, 31, s. 360-364. https://doi.org/10.1520/JFS11895J

Cieśla R., Mrzygłód M., Owoc M., Ptak R., Reiner J., Rusek G., Mikroskopia polimorficzna jako najnowsza technologia badania dokumentów, w: Kryminalistyka a nowoczesne technologie, red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, D. Wilk, J. Wójcikiewicz, Kraków 2019, s. 47-59.

Cieśla R., Rusek G., Fałszerstwo doskonałe?, "Człowiek i Dokumenty" 2011, 22, s. 35-42.

Czeczot Z., Tomaszewski T., Kryminalistyka ogólna, Toruń 1996.

Flynn W.J., Paper Mate's New Erasable Pen, "Journal of Police Science and Administration" 1979, 7, s. 346-349.

Hilton O., Characteristics of Erasable Ball Point Pens, "Forensic Science International" 1984, 26(4), s. 269-275. https://doi.org/10.1016/0379-0738(84)90031-8

Hilton O., The Evolution of Questioned Document Examination in the Last 50 Years, "Journal of Forensic Sciences" 1988, 33(6), s. 1310-1318. https://doi.org/10.1520/JFS12574J

Jastrząb A., Cupa I., Długopis magiczny. Jak nie dać się przechytrzyć przestępcy, "Problemy Kryminalistyki" 2013, 281(3), s. 74-87.

Kaza G.P.C., Vaid B.A., Gupta N., Rai N., Deciphering Writings Created with Erasable/ Disappearing Ink: A New Method, "Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego" / "New Criminal Law Codification" 2021, 50, s. 105-112. https://doi.org/10.19195/2084-5065.60.7

Khadzhyova S., Jakucewicz S., Sposoby drukowania cyfrowego, Łódź 2016.

Owoc M., Kryminalistyczna ekspertyza sfałszowanych dokumentów atramentowych, Poznań 1968.

Pfefferli P., Mathyer J., Eraser Mate. A Ball Point Pen with Erasable Ink, "Revue international de criminologie et de police technique" 1979, 32(4), s. 407-419.

Teo C.H., Mohamad Noor S.N.M., Wong K.Y., Ink that Disappears. Examination of Questioned Documents Related to Frixion Ink in Malaysia, "Canadian Society of Forensic Science Journal" 2017, 50(3), s. 146-155. https://doi.org/10.1080/00085030.2017.1328161

Tomaszewski T., Kryminalistyczne możliwości określania bezwzględnego i względnego wieku dokumentów, "Człowiek i Dokumenty" 2021, 60, s. 69-79.

Weyermann C., Techabowornkiat K., Emerging Approaches in the Analysis of Inks on Questioned Documents, w: Emerging Technologies for the Analysis of Forensic Traces. Advanced Sciences and Technologies for Security Applications, red. S. Francese, Cham 2019, s. 2-22. https://doi.org/10.1007/978-3-030-20542-3_11

Welch J., Erasable Ink; Something Old, Something New, "Science and Justice" 2008, 48(4), s. 187-191. https://doi.org/10.1016/j.scijus.2007.11.002

Jacek Copik, Marta Kaczyńska **Znaczenie tatuażu w kryminalistyce – zróżnicowane podejście**


Czeczot Z., Tomaszewski T., Kryminalistyka ogólna, Toruń 1996.

Gruza E., Goc M., Moszczyński J., Kryminalistyka, czyli o współczesnych metodach dowodzenia przestępstw, Warszawa 2020.

Gutekunst W., Kryminalistyka. Zarys systematycznego wykładu, Warszawa 1965.

Hanausek T., Kryminalistyka. Zarys wykładu, Warszawa 2009.

Hołyst B., Kryminalistyka, Warszawa 2018.

Hołyst B., Kryminologia, Warszawa 2016.

Hołyst B., Psychologia kryminalistyczna, Warszawa 2018.

Horoszowski P., Kryminalistyka, Warszawa 1958.

Horoszowski P., Kryminologia, Warszawa 1965.

Jelski A., Tatuaż, Gliwice 2007.

Kasprzak J., Młodziejowski B., Brzęk W., Moszczyński J., Kryminalistyka, Warszawa 2006.

Konieczny J., Widła T., Widacki J., Kryminalistyka, red. J. Widacki, Warszawa 2016.

Kulicki M., Kwiatkowska-Darul V., Stępka L., Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo-sądowej, Toruń 2005.

Malinowski A., Tajemniczy świat tatuażu, Gdańsk 1979.

Marcinkowski J.T., Konopielko Z., Modyfikacja ciała. Kręta droga do uroku życia... do znaczenia po śmierci, Zielona Góra 2021.

Przybyliński S., „Dziara", „cynkówa", „kolka" – zjawisko tatuażu więziennego, Kraków 2007.

Sadowski W.A., Borowska-Solonynko A.B., Znaczenie i klasyfikacja tatuaży w kontekście ich przydatności do identyfikacji zwłok o nieznanej tożsamości, „Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii" 2017, 67(4), s. 281–295. https://doi.org/10.5114/amsik.2017.75059

System Analizy Orzeczeń Sądowych – SAOS II K 474/15, https://www.saos.org.pl/judgments/226506 (dostęp: 18.04.2025).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, t.j. Dz. U. 2025, poz. 46, 304.

Zarządzenie nr 7 Komendanta Głównego Policji z dnia 01 marca 2013 r. w sprawie regulaminu musztry policyjnej, Dz. Urz. KGP 2013, poz. 18, z późn. zm.

Zarządzenie nr 70 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 grudnia 2019 r. w sprawie Krajowego Systemu Informacyjnego Policji, Dz. Urz. KGP 2019, poz. 114, z późn. zm.

Złodziej rozpoznany po tatuażu, https://slaska.policja.gov.pl/kat/informacje/wiadomosci/260880,Zlodziej-rozpoznany-po-tatuazu.html (dostęp: 18.04.2025).

Żaba C., Tatuaże a medycyna Sądowa i Kryminalistyka, w: Tatuaże. Gdy ciało staje się tłem, red. J. Marcinkowski, Ż. Konopielko, B.M. Wiśniewska, Poznań 2021, s. 197–198.

## Jagoda Dzida **Technologia i jej wpływ na pismo ręczne, czyli o współczesnych zagrożeniach dla badań pismoznawczych**

Dumitra A., Guzowski A., Jean A., Shaw M., Warmbier G., Zippo P., Distinguishing Characteristics of Robotic Writing, "Journal of Forensic Sciences" 2019, 64(2), s. 468-474. https://doi.org/10.1111/1556-4029.13886

Dzida J., Hrehorowicz M., Solarz L., O biegłym i jego opinii, czyli o co nie powinni pytać prawnicy. Materiały Zjazdu Kryminalistycznego w Rzeszowie, Rzeszów 2025.

Franke K., Schomaker L., Koppen M., Pen Force Emulating Robotic Writing Device and Its Application, "IEEE Workshop on Advanced Robotics and Its Social Impacts" 2005, s. 36-46. https://doi.org/10.1109/ARSO.2005.1511616

Gross H., Podręcznik dla sędziego śledczego jako system kryminalistyki, oprac. i tłum. J. Kasprzak, Warszawa 2021.

Luo Y., Wu Z., Lian Z., CalliRewrite: Recovering Handwriting Behaviors from Calligraphy Images without Supervision, w: Proceedings - IEEE International Conference on Robotics and Automation, 2024 IEEE International Conference on Robotics and Automation, ICRA 2024, Yokohama 2024, s. 8671-8678. https://doi.org/10.1109/ICRA57147.2024.10610332

Opracował maszynę do odręcznego pisania wypracowań / odrabiania zadań domowych. Wykorzystuje ChatGPT, 24.05.2023, https://sekurak.pl/opracowal-maszyne-do-odrecznego-pisania-wypracowan-odrabiania-zadan-domowych-wykorzystuje-chatgpt/ (dostęp: 12.05.2025).

Rozporządzenie 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE, https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzienniki-UE/rozporzadzenie- 910-2014-w-sprawie-identyfikacji-elektronicznej-i-uslug-68451698 (dostęp: 12.05.2025).

Sánchez-López C., Planning Handwriting for A 2-Dof Planar Robot Arm, "International Journal of Mechanics and Control" 2024, 25(1), s. 115-122.

Wu R., Chao F., Zhou C., Huang Y., Yang L., Lin C.-M., Shen X.Q., Shang C., A Developmental Evolutionary Learning Framework for Robotic Chinese Stroke Writing, "IEEE Transactions on Cognitive and Developmental Systems" 2022, 14(3), s. 1155-1169. https://doi.org/10.1109/TCDS.2021.3098229

Zamani N.S., Mohammed M.N., Abdullah M.I., Al-Zubaidi S., A New Developed Technique for Handwriting Robot, w: 2019 IEEE International Conference on Automatic Control and Intelligent Systems, I2CACIS 2019 - Proceedings, Selangor 2019, s. 264-267. https://doi.org/10.1109/I2CACIS.2019.8825066

Małgorzata Dziewanowska **Usprawiedliwiony błąd co do wieku a rola biegłego w postępowaniach karnych na podstawie art. 200 § 1 kodeksu karnego**


Beisert M., Pedofilia. Geneza i mechanizm zaburzenia, Sopot 2012.

Budyn-Kulik M., w: Kodeks karny. Część szczególna, t. 1: Komentarz, art. 117-221, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Duże Komentarze Becka, Warszawa 2013.

Daniluk P., w: Kodeks karny. Komentarz, red. R.A. Stefański, Warszawa 2015.

Dziewanowska M., Profil sprawcy, profil ofiary. Przestępstwo współżycia z osobą małoletnią poniżej 15. roku życia, "Archiwum Kryminologii" 2013, 34, s. 367-400. https://doi.org/10.7420/AK2012I

Dziewanowska M., Wiek zgody - prawnokarne regulacje wieku uprawniającego do rozpoczęcia współżycia w prawie kontynentalnym i common law, "Studia Iuridica" 2011, 23, s. 87-96.

Giezek J., w: Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, red. J. Giezek, Warszawa 2012.

Góral R., Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem, wyd. 4, Warszawa 2005.

Kłączyńska N., w: Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, red. J. Giezek, Warszawa 2014.

Kodeks karny, Dz. U. 2025, poz. 383.

Kodeks postępowania karnego, Dz. U. 2025, poz. 46.

Królikowski M., w: Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz: Art. 1-116, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Duże Komentarze Becka, Warszawa 2017.

Makarewicz J., Kodeks karny z komentarzem, wyd. 3, Lwów 1932.

Marek A., Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2007.

Pawlik J., Czyn lubieżny względem osoby poniżej lat 15, "Nowe Prawo" 1983, 11-12.

Romeo and Juliet Clause Exempts Consensual Teenage Relationships from Child Abuse Reporting in England, https://www.theguardian.com/society/2025/apr/16/romeo-and-juliet-clause-exempts-consensual-teen-relationships-from-child-abuse-reports (dostęp: 17.05.2025).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 roku w sprawie biegłych sądowych, Dz. U. 2005, nr 15, poz. 133.

Troup-Leasure K., Snyder H.N., Statutory Rape Known to Law Enforcement, "Juvenile Justice Bulletin" 2005, https://www.ojp.gov/pdffiles1/ojjdp/208803.pdf (dostęp: 17.05.2025). https://doi.org/10.1037/e508222006-001

Uchwała SN z 13 kwietnia 1977 roku, KZP 30/76, OSNKW 1977, nr 6, poz. 58. https://doi.org/10.1063/1.3037589

Warylewski J., w: Kodeks karny. Część szczególna, t. 1: Komentarz do artykułów 117-221, red. A. Wąsek, R. Zawłocki, Duże Komentarze Becka, Warszawa 2010.

Warylewski J., Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, Warszawa 2001.

Wolter W., Nauka o przestępstwie, Warszawa 1973.

Wyrok SN z dnia 14 lipca 1988 roku, II KR 163/88, OSNKW 1988, nr 11-12, poz. 83.

Wyrok SN z dnia 8 lipca 2021 roku, III KK 109/21.

www.psychoseksuologia.pl

## Wojciech Filipkowski **Globalne perspektywy intelligence-led policing: wdrażanie, wyzwania i możliwości rozwoju**

Belur J., Johnson S., Is Crime Analysis at the Heart of Policing Practice? A Case Study, "Policing & Society" 2016, 28(7), s. 768l-786. https://doi.org/10.1080/10439463.2016.1262364

Burcher M., Whelan C., Intelligence-Led Policing in Practice. Reflections from Intelligence Analysts, "Police Quarterly" 2018, 22(2), s. 139-160. https://doi.org/10.1177/1098611118796890

Carter J., Institutional Pressures and Isomorphism, "Police Quarterly" 2016, 19(4), s. 435-460. https://doi.org/10.1177/1098611116639536

Carter J., Fox B., Community Policing and Intelligence-Led Policing. An Examination of Convergent or Discriminant Validity, "Policing. An International Journal" 2019, 42(1), s. 43-58. https://doi.org/10.1108/PIJPSM-07-2018-0105

Chainey S., Chapman J., A Problem-Oriented Approach to the Production of Strategic Intelligence Assessments, "Policing. An International Journal" 2013, 36(3), s. 474-490. https://doi.org/10.1108/PIJPSM-02-2012-0012

Chlebowicz P., Filipkowski W., Analiza kryminalna, Aspekty kryminalistyczne i prawnodowodowe, Warszawa 2011.

Cowan D., Burton C., Moreto W., Conservation-Based Intelligence-Led Policing, "Policing. An International Journal" 2019, 42(1), s. 108-122. https://doi.org/10.1108/PIJPSM-07-2018-0091

De Bolle C., A Glimpse at International Police Cooperation, "Belügyi Szemle" 2023, 3, wyd. spec., s. 21-28. https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2023.3.2

Deflem M., Europol and the Policing of International Terrorism. Counter-Terrorism in a Global Perspective, "Justice Quarterly" 2006, 23(3), s. 336-359. https://doi.org/10.1080/07418820600869111

Deflem M., Global Rule of Law or Global Rule of Law Enforcement? International Police Cooperation and Counterterrorism, "The Annals of the American Academy of Political and Social Science" 2006, 603(1), s. 240-252. https://doi.org/10.1177/0002716205282256

Deukmedjian J., Lint W., Community into Intelligence. Resolving Information Uptake in the RCMP, "Policing & Society" 2007, 17(3), s. 239-256. https://doi.org/10.1080/10439460701497337

Eneman M., Ljungberg J., Raviola E., Rolandsson B., The Sensitive Nature of Facial Recognition. Tensions Between the Swedish Police and Regulatory Authorities, "Information Polity" 2022, 27(2), s. 219-232. https://doi.org/10.3233/IP-211538

Gogov B., Predictive Policing, w: Меѓународна Научна Конференција Стратешкиот Безбедносен Концепт За Земјите Најугоисточна Европа, 27-29.09.2023 r., Struga, Skopje 2023, s. 207-215. https://doi.org/10.20544/ICP.8.1.23.P20

Gummadidala P.R., Karippur N.K., Koilakuntla M., Analysis of Factors Influencing the Adoption of Artificial Intelligence for Crime Management, w: Re-Imagining Diffusion and Adoption of Information Technology and Systems. A Continuing Conversation, red. S.K. Sharma, Y.K. Dwivedi, B. Metri, N.P. Rana, TDIT 2020. IFIP Advances in Information and Communication Technology, 617, Cham 2020, s. 3-9. https://doi.org/10.1007/978-3-030-64849-7_1

Haberman C., King W., The Role of Research and Planning Units in Law Enforcement Organizations, "Policing. An International Journal" 2011, 34(4), s. 687-698. https://doi.org/10.1108/13639511111180289

Innes M., Sheptycki J., From Detection to Disruption. Intelligence and the Changing Logic of Police Crime Control in the United Kingdom, "International Criminal Justice Review" 2004, 14(1), 1-24. https://doi.org/10.1177/105756770401400101

James A., Forward to the Past. Reinventing Intelligence-Led Policing in Britain, "Police Practice and Research" 2013, 15(1), s. 75-88. https://doi.org/10.1080/15614263.2012.754126

Kirby S., McPherson I., Integrating the National Intelligence Model with a 'Problem Solving' Approach, "Safer Communities" 2004, 3(2), s. 36-46. https://doi.org/10.1108/17578043200400014

Kleiven M., Harfield C., Europol and the Understanding of Intelligence, w: The Handbook of Intelligent Policing. Consilience, Crime Control, and Community Safety, red. J. Grieve, A. MacVean, C. Harfield, D. Phillips, Oxford 2008, s. 195-204. https://doi.org/10.1093/oso/9780199533138.003.0019

Leng J., Li G., Research on the Theoretical Basis and Technical Path of Predictive Policing, w: Proceedings of the 2018 7th International Conference on Energy, Environment and Sustainable Development (ICEESD), 2018, s. 737-741. https://doi.org/10.2991/iceesd-18.2018.136

Lewandowski C., Carter J., Campbell W., The Utility of Fusion Centres to Enhance Intelligence- Led Policing. An Exploration of End-Users, "Policing a Journal of Policy and Practice" 2017, 12(2), s. 177-193. https://doi.org/10.1093/police/pax005

Lindsay A., Bradley T., Mackenzie S., Organisational Barriers to Institutional Change. The Case of Intelligence in New Zealand Policing, "The Howard Journal of Crime and Justice" 2022, 61(4), s. 407-426. https://doi.org/10.1111/hojo.12486

Lunhol O., Torhalo P., Artificial Intelligence in Law Enforcement. Current State and Development Prospects, "Proceedings of Socratic Lectures" 2024, 10, s. 120-124. https://doi.org/10.55295/PSL.2024.II12

Manurung A., Kurniati Y., RAS H., Analysis of Professional Ethics in the Use of Police Intelligence, "Formosa Journal of Social Sciences" 20243, 1, s. 129-136. https://doi.org/10.55927/fjss.v3i1.8609

McGarrell E., Freilich J., Chermak S., Intelligence-Led Policing as a Framework for Responding to Terrorism, "Journal of Contemporary Criminal Justice" 2007, 23(2), s. 142-158. https://doi.org/10.1177/1043986207301363

Miller S., Bossomaier T., Cybersecurity, Ethics, and Collective Responsibility, Oxford 2024. https://doi.org/10.1093/oso/9780190058135.001.0001

Molder R., Fedorova M., Dubelaar M., Lestrade S., The Principle of Purpose Limitation in Data- -Driven Policing. A Guiding Light or an Empty Shell?, "New Journal of European Criminal Law" 2023, 14(4), s. 512-533. https://doi.org/10.1177/20322844231212749

Movchan A., The Issues of an Implementation of Intelligence-Led Policing into the National Police of Ukraine, "Social Legal Studios" 2018, 1, s. 17-22. https://doi.org/10.32518/2617-4162-2018-1-17-22

Movchan A., Yankovyi M., Ismailov K., Melnikova E., Zaiets O., Illegal Drug Trafficking on the Internet, "Linguistics and Culture Review" 2021, 5(S3), s. 1139-1149. https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS3.1549

Mugari I., Maunga M., Chigariro T., Embracing Intelligence-Led Policing in the Republic of Zimbabwe, "International Journal of Innovative Research and Development" 2015, 4(2), s. 87-94.

OSCE Guidebook Intelligence-Led Policing, Transnational Threats Department Strategic Police Matters Unit Publication Series, 13, Vienna 2017.

Racić I., Dostić S., The Challenges of Defining the Term "Intelligence-Led Policing Model" in the Scientific Literature, "Journal of Criminology and Criminal Law" 2024, 62(1), s. 53-62. https://doi.org/10.47152/rkkp.62.1.3

Rahmani A.M., Azhir E., Ali S., Mohammadi M., Ahmed O.H., Yassin Ghafour M., Hasan Ahmed S., Hosseinzadeh M., Artificial Intelligence Approaches and Mechanisms for Big Data Analytics. A Systematic Study, "PEERJ Computer Science" 2021, 7, e488, https://doi.org/10.7717/peerj-cs.488 (dostęp: 15.02.2026).

Ratcliffe J., Guidetti R., State Police Investigative Structure and the Adoption of Intelligence--Led Policing, "Policing. An International Journal" 2008, 31(1), s. 109-128. https://doi.org/10.1108/13639510810852602

Ratnayake S., Amarasinghe A., Factors Affecting Innovations. A Study of Sri Lanka Police, "International Journal of Research and Innovation in Social Science" 2024, 8(6), s. 460-473. https://doi.org/10.47772/IJRISS.2024.806035

Ridgeway G., Policing in the Era of Big Data, "Annual Review of Criminology" 2018, 1(1), s. 401-419. https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-062217-114209

Rosmalen F., Boer A., Hengst M., Gemke P., Informatiegestuurd politiewerk: met reflecties voor de strafrechtsketen, "Proces" 2019, 98(6), s. 418-429. https://doi.org/10.5553/PROCES/016500762019098006004

Rummens A., Snaphaan T., Weghe N., Poel D., Pauwels L., Hardyns W., Do Mobile Phone Data Provide a Better Denominator in Crime Rates and Improve Spatiotemporal Predictions of Crime?, "ISPRS International Journal of Geo-Information" 2021, 10(6), s. 369. https://doi.org/10.3390/ijgi10060369

Rush J., Rush D., Intelligence-Led Policing, w: The Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice, red. G. Bruinsma, D. Weisburd, New York 2013, s. 2579-2588. https://doi.org/10.1002/9781118517383.wbeccj343

Sandhu A., Fussey P., The 'Uberization of Policing'? How Police Negotiate and Operationalise Predictive Policing Technology, "Policing & Society" 2020, 31(1), s. 66-81. https://doi.org/10.1080/10439463.2020.1803315

Sausdal D., Policing at a Distance and that Human Thing, "Focaal" 2019, 85, s. 51-64. https://doi.org/10.3167/fcl.2019.850105

Sheptycki J., Organizational Pathologies in Police Intelligence Systems, "European Journal of Criminology" 2004, 1(3), s. 307-332. https://doi.org/10.1177/1477370804044005

Summers L., Rossmo D., Offender Interviews. Implications for Intelligence-Led Policing, "Policing. An International Journal" 2019, 42(1), s. 31-42. https://doi.org/10.1108/PIJPSM-07-2018-0096

Wan L., Development of Intelligence-Led Policing in the United States and Implications for China, "Journal of Law, Policy and Globalization" 2023, 133, s. 23-32.

Yang H., Research on Ethical Issues in the Design of Intelligent Assistive Devices. Privacy, Security, and Responsibility, "SHS Web of Conferences" 2024, 200(02018), s. 1-5. https://doi.org/10.1051/shsconf/202420002018

## Katarzyna Girdwoyń, Barbara Namysłowska-Gabrysiak **Godność oskarżonego a proces karny – wybrane zagadnienia**

Bielasiński J., Z problematyki badania oskarżonego w celach dowodowych w postępowaniu karnym, w: Nowa kodyfikacja prawa karnego, t. 13, red. L. Bogunia, Wrocław 2003, s. 245–281.

Chauvin T., Homo iuridicus. Człowiek jako podmiot prawa publicznego, Warszawa 2014.

Chmaj M., Godność człowieka w Konstytucji RP, w: Konstytucyjne wolności i prawa w Polsce, red. M. Chmaj, Warszawa 2023, s. 63–68.

Czerwińska D., Porozumienia procesowe w sprawach karnych. Między sprawnością a sprawiedliwością, Warszawa 2024.

Garlicki L., Hofmański P., Wróbel W., Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, t. 1: Komentarz do artykułów 1–18, red. L. Garlicki, Warszawa 2010.

Górski M., Glosa do wyroku ETPC z dnia 22 lutego 2007 r., 2293/03, LEX/el. 2010.

Granat M., Godność człowieka z art. 30 Konstytucji RP jako wartość i jako norma prawna, „Państwo i Prawo" 2014, nr 8, s. 3–20.

Grzegorczyk T., Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2011.

Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1–296, t. 1, red. P. Hofmański, Warszawa 2011.

Kaznowski A., Karnoprocesowe aspekty przeszukania osoby w polskiej procedurze karnej, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2008, 81(3), s. 63–73.

Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. 1, red. D. Drajewicz, Warszawa 2020.

Kodeks postępowania karnego. Komentarz, red. J. Skorupka, Warszawa 2023.

Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. 1, red. D. Świecki, Warszawa 2024.

Kodeks postępowania karnego. Komentarz, red. J. Zagrodnik, Warszawa 2024.

Kremens K., Dyrektywa subsydiarności, w: System prawa karnego procesowego. t. 8: Dowody, cz. 3, red. J. Skorupka, Warszawa 2019, s. 3847–3848.

Kremens K., Tryb przeszukania osoby, w: System prawa karnego procesowego, t. 8: Dowody, cz. 3, red. J. Skorupka, Warszawa 2019, s. 3865–3869.

Lach A., Granice badań oskarżonego w celach dowodowych. Studium w świetle reguły nemo se ipsum accusare tenetur i prawa do prywatności, Toruń 2010.

Lach A., Wartości w procesie karnym, w: W pogoni za rzetelnym procesem karnym. Księga dedykowana Profesorowi Stanisławowi Waltosiowi, red. D. Szumiło-Kulczycka, Warszawa 2022, s. 111–119.

Mogilnicki A., Rappaport E.S., Kodeks postępowania karnego z ustawami dodatkowemi wydanemi do dnia 27 marca 1928, przypisami, skorowidzem i tablicami porównawczemi, cz. 2: Motywy ustawodawcze, Warszawa 1929.

Nowicki A.M., Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Komentarz do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, wyd. 9, Warszawa 2025.

Peiper L., Komentarz do kodeksu postępowania karnego i przepisów wprowadzających tenże kodeks, Kraków 1933.

Stefański R.A., Zabłocki S., Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. 1, Warszawa 2017.

Stefański R.A., Zabłocki S., Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. 2, Warszawa 2019.

Szczygieł G.B., Zasada poszanowania godności skazanego a przeludnienie zakładów karnych, w: X lat obowiązywania Kodeksu karnego wykonawczego, red. S. Lelental, G.B. Szczygieł, Białystok 2009, s. 135–146.

Uniszewski Z., Przeszukanie. Problematyka kryminalistyczna, Warszawa 2000.

Uzasadnienie rządowego projektu Ustawy o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka, VII kadencja Sejmu, druk nr 2653, https://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2653 (dostęp: 13.06.2025).

Uzasadnienie rządowego projektu Ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, IX kadencja Sejmu, druk nr 2615, https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=2615 (dostęp: 13.06.2025).

Wiliński P., Podstawowe wartości konstytucyjne a proces karny, w: System prawa karnego procesowego, t. 1: Zagadnienia ogólne, red. P. Hofmański, Warszawa 2013, s. 733–749.

Witkowska K., Oględziny. Aspekty procesowe i kryminalistyczne, Warszawa 2013.

## Anna Grochowska-Wasilewska **Dopuszczalność zatrzymania materiałów wytworzonych w trakcie wewnętrznego postępowania wyjaśniającego w świetle orzeczeń zapadłych na tle afery „Dieselgate”**

Allahverdiyev S., Othman M., "Verbandssanktionengesetz" - Corporate Liability for Germany?, "German Law Journal" 2022, 23(4), s. 637-649. https://doi.org/10.1017/glj.2022.37

Arlen J., Buell S., The Law of Corporate Investigations and the Global Expansion of Corporate Criminal Enforcement, "Southern California Law Review" 2020, 93, s. 697-761.

Bittmann F., Internal Investigations Under German Law, "Compliance Elliance Journal" 2015, 1, s. 74-101.

Decyzja ETPC z dnia 21 listopada 2024 r. w sprawach Kock i inni przeciwko Niemcom oraz Jones Day przeciwko Niemcom, skargi nr 1022/19 i 1125/19.

Dubber M., The Comparative History and Theory of Corporate Criminal Liability, "New Criminal Law Review. An International and Interdisciplinary Journal" 2013, 2, s. 203-240. https://doi.org/10.1525/nclr.2013.16.2.203

Jung J., Sharon E., The Volkswagen Emissions Scandal and Its Aftermath, "Global Business and Organizational Excellence" 2019, 38(4), s. 6-15. https://doi.org/10.1002/joe.21930

Girdwoyń P., Zarys niemieckiego procesu karnego, Białystok 2006.

Grunert E., Reich M., Stoppellman D., Appt S., Germany, w: The Practitioner's Guide to Global Investigations, t. 2: Global Investigations around the World, red. J. Seddon i in., London 2022.

Gruszecka D., Ochrona tajemnicy profesjonalnego pełnomocnika na przedpolu stosunku obrończego, w: Etyka adwokacka a kontradyktoryjny proces karny, red. J. Giezek, P. Kardas, Warszawa 2015, s. 321-338.

Gruszecka D., Między dyskrecjąadwokata a dyskrecjonalnością ujawnienia - uwagi prawnoporównawcze na temat dysponenta tajemnicy i jej efektywnej ochrony, "Palestra" 2019, 7-8, s. 51-81.

Haefcke M., Beschlagnahmefähigkeit der Interviewprotokolle einer Internal Investigation, "Corporate Compliance Zeitschrift" 2014, s. 39-43.

Klengel J., Buchert C., Zur Einstufung der Ergebnisse einer "Internal Investigation" als Verteidigungsunterlagen im Sinne der §§ 97, 148 StPO, "Neue Zeitschrift für Strafrecht" 2016, 7, s. 383-386.

Makowicz B., Wprowadzenie do zarządzania zgodnością, w: Systemy zarządzania zgodnością. Compliance w praktyce, red. B. Makowicz, B. Jagura, Warszawa 2020, s. 25-30.

Nita B., Model odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, "Prokuratura i Prawo" 2003, 2, s. 16-33.

Postanowienia Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 czerwca 2018 r. w sprawach 2 BvR 1405/17, 2 BvR 1780/17, 2 BvR 1562/17, 2 BvR 1287/17, 2 BvR 1583/17.

Ramm A., It's the End of Privilege as we Know It, and I [Don't] Feel Fine. The Deterioration of the Corporate Attorney-Client Privilege and Work Product Protection in the European Union, United Kingdom, and Germany, "University of Cincinnati Law Review" 2018, 87, s. 301-323.

Rieder M., Menne J., Internal Investigations - Legal Situation, Possible Options and Legal- -Political Need for Action, "Compliance Elliance Journal" 2019, 5, s. 20-38.

Wyrok ETPC z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie Ammann przeciwko Szwajcarii, skarga nr 27798/95.

Wyrok ETPC z dnia 19 listopada 2020 r. w sprawie Klaus Müller przeciwko Niemcom, skarga nr 24173/18.

Wyrok ETPC z dnia 16 listopada 2021 r. w sprawie Särgava przeciwko Estonii, skarga nr 698/19, § 86.

Józef Gurgul **Jak różnorodnie stawać się prokuratorem? Z perspektywy 99-letniego praktyka**

Borg J., Język ciała. Siedem lekcji komunikacji niewerbalnej, tłum. M. Złoch, Warszawa 2011.

Cieślak M., Podstawowe zagadnienia protokołów w procesie cywilnym i karnym, „Państwo i Prawo" 1955, 10.

Barbaro B. de, Od redakcji, w: Konteksty psychiatrii, red. B. de Barbaro, Kraków 2014, s. 17–21.

Davies N., Boże igrzysko. Historia Polski, tłum. E. Tabakowska, Kraków 1991.

Davies N., Plus ultra. Sięgaj dalej. Wyprawa na horyzonty historii, tłum. B. Pietrzyk, Kraków 2024.

Dostatni T. OP, Duchowe wędrowanie, Acta Schulziana, 5, Drohobycz–Lublin 2019.

Dostatni T. OP, Otwarta brama, Lublin 2019.

Dubois J., Mordowanie na ekranie, Warszawa 2016.

Einstein A., Jak wyobrażam sobie świat. Przemyślenia i opinie, tłum. i oprac. T. Lanczewski, Kraków 2021.208 Józef Gurgul

Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane, red. M. Kała, D. Wilk, J. Wójcikiewicz, D. Zuba, Warszawa 2017.

Felc W., Lekarze biegli i medycyna sądowa a wymiar sprawiedliwości, „Lekarz Polski" 1931, 6.

Gadacz T., Uniwersytet w czasach bezmyślności, wykład inauguracyjny na AGH w Krakowie, 5.10.2017.

Gierowski J., Szymusik A., Stany afektywne w opiniowaniu sądowym psychiatryczno-psychologicznym, w: Postępowanie karne i cywilne wobec osób zaburzonych psychicznie, red. K.J. Gierowski, A. Szymusik, Kraków 1996, s. 153–160.

Gombrowicz W., Publicystyka. Wywiady. Teksty różne: 1963–1969, Dzieła, 14, Kraków 1997.

Grodziski S., Rozważania o świecie, na który Bóg posłał swoją córkę, Kraków 2020

Gross H., Handbuch für Untersuchungsrichter, Polizeibeamte, Gendarmen, u.s.w., Graz 1893.

Gurgul J., Nie dla zachwaszczania procesu karnego metaopinią. Dalszy ciąg dyskusji z doktorem Dariuszem Wilkiem, „Prokuratura i Prawo" 2022, 7–8, s. 162–188.

Gurgul J., Śledztwa w sprawach o zabójstwa, Warszawa 1977.

Haidt J., Prawy umysł: dlaczego dobrych ludzi dzieli religia i polityka, tłum. T. Bieroń, Poznań 2024.

Heitzman J., Skupień E., Najczęstsze trudności w opiniowaniu, w: Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane, red. M. Kała, D. Wilk, J. Wójcikiewicz, D. Zuba, Warszawa 2017, s. 902–918.

Jarosz M., Psychozy reaktywne, w: Podstawy psychiatrii, red. M. Jarosz, S. Cwynar, Warszawa 1983, s. 262–272.

Kagge E., Cisza. Opowieść o tym, dlaczego straciliśmy umiejętność przebywania w ciszy i jak ją odzyskać, tłum. I. Zimnicka, Warszawa 2017.

Kalinowski S., Biegły i jego opinia, Warszawa 1994.

Kępiński A., Autoportret człowieka. Myśli i aforyzmy, wybór i wstęp Z. Ryn, Kraków 2001.

Kmiecik R., Naczelne zasady prawa dowodowego i gwarancje prawnodowodowe, w: Prawo dowodowe. Zarys wykładu, red. R. Kmiecik, Kraków 2005.

Kołakowski L., Mini wykłady o maxi sprawach, Kraków 1999.

Koncewicz T.T., Prawo z ludzką twarzą, Warszawa 2015.

Koncewicz T.T., Unijna ścieżka precedensu. Nie „czy", ale „tak", w: Precedens w polskim systemie prawa, red. A. Śledzińska-Simon, M. Wyrzykowski, Warszawa 2019, s. 187–229.

Kotarbiński T., Drogi własnych dociekań, Warszawa 1986.

Kotarbiński T., Traktat o dobrej robocie, Wrocław–Warszawa–Kraków 1975.

Kurowski L., Mała encyklopedia prawa, Warszawa 1959.

Lieberman H., Pamiętniki, wstęp i oprac. A. Garlicki, Warszawa 1996.

Mlodinow L., Nieświadomy mózg, tłum. J. Szajkowska, Warszawa 2019.

Najda M., Rozum czy intuicja: jak myślą sędziowie?, w: Prawo i psychologia, red. E. Siwek-Habzda, J. Kabzińska, Sopot 2014, s. 219–229.

Nowak J., Społeczne reguły pamiętania. Antropologia pamięci zbiorowej, Kraków 2011.

Oz A., Do fanatyków. Trzy refleksje, tłum. L. Kwiatkowski, Poznań 2018.

Pollack M., Cesarz Ameryki. Wielka ucieczka z Galicji, tłum. K. Niedenthal, Wołowiec 2024.

Poniewierska M., Co kryje prawda o zawodzie prawnika? Obiektywnych słów kilka o zawodach zaufania publicznego w świetle najnowszych uregulowań prawnych, „Alma Mater" 2006, 84, s. 61–64.

Popkin R.H., Stroll A., Filozofia, tłum. J. Karłowski, N. Leśniewski, A. Przyłębski, Poznań 1994.

Rozważania o wieku XX. Rozmowy Timothy'ego Snydera z Tonym Judtem, tłum. P. Marczewski, Poznań 2021.

Siegrist H., Der aussergewöhnliche Todesfall, „Kriminalistik" 1972, 1.

Sołtan N., Sędzia-statystyk, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1937, 8.

Sójka-Zielińska K., Drogi i bezdroża prawa, Wrocław–Warszawa–Kraków 2000.

Stróżewski W., Ontologia, Kraków 2003.

Szczeklik A., Katharsis. O uzdrowicielskiej mocy natury i sztuki, Kraków 2005.

Tischner J., Alfabet duszy i ciała, oprac. W. Bonowicz, Kraków 2018.

Tischner J., Myślenie w żywiole piękna, wybór i oprac. W. Bonowicz, Kraków 2004.

Tischner J., Myślenie według wartości, Kraków 1993.

Tischner J., Prawda leży w złotym środku, wywiad J. Eksnera, „Problemy Praworządności" 1991, 1–2.

Tomaszewski T., Alibi. Problematyka kryminalistyczna, Warszawa 1993.

Tomaszewski T., Dowód z opinii biegłego w procesie karnym, Kraków 2000.

Wachholz L., Geneza przestępstwa a prawo kontrastu, „Polska Gazeta Lekarska” 1937, nr 16, s. 1–15.

Waltoś S., Lectio doctoris, Lublin 2004.

Waltoś S., „Teatr” w sądzie, w: Studia Lodomeriana. Historia – kultura – prawo, red. K. Grodziska, G. Nieć, Kraków 2007, s.

Waszkiewicz P., Wybrakowane wyroki. Czy w więzieniach siedzą niewinni?, wywiad K. Kaczorowskiej, „Polityka” 10.11.2024.

Woleński J., Pozytywizm prawniczy, „Ale Historia”, dod. do „Gazeta Wyborcza” 27.07.2024.

Wolter W., Lipczyńska M., Elementy logiki, Warszawa–Wrocław 1980.

Wójcikiewicz J., Dowód naukowy w procesie sądowym, Kraków 2000.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 września 2004 r., sygn. II AKa 135/04, Prokuratura i Prawo – Orzecznictwo 2006, nr 1, poz. 33.

Wyspiański S., Wesele, Warszawa 1994.

Zakrzewski H., Wójt z Wierzchosławic, Warszawa 1984.

Zamoyski A., Chopin: artysta, człowiek, Izabelin 2024.

Ziółkowska-Bohem A., Opowieść, czyli literacki reportaż, „Czas Literatury” 2018, 4, s. 61–63.

## Agnieszka Gutkowska **Decyzja rektora o zawieszeniu studenta w prawach studenta – wątpliwości i postulaty**

Czarnecki P., Stosowanie Kodeksu karnego w postępowaniach dyscyplinarnych, "Państwo i Prawo" 2017, 72(10), s. 100-113.

Dudka K., Odpowiedzialność dyscyplinarna oraz zakres stosowania przepisów k.p.k. w postępowaniu dyscyplinarnym wobec nauczycieli akademickich, "Studia Iuridica Lublinensia" 2007, 9, s. 9-24.

Giętkowski R., Zawieszenie studenta w jego prawach, "Administracja. Teoria - Dydaktyka - Praktyka" 2015, 2(39), s. 5-22.

Gutkowska A., Upomnienie rektorskie - kara dyscyplinarna czy porządkowa? Problemy na tle dwuinstancyjności postępowania, "Studia Iuridica" 2020, 84, s. 151-174. https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2020-84.9

Kania-Chramęga A., Legislacyjna (nie)doskonałość regulacji dotyczących kar dyscyplinarnych wymierzanych studentom, "Ius Novum" 2022, 16(4), s. 151-167.

Kania-Chramęga A., Rektorskie uznanie czynu studenta jako przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi, "Ius Novum" 2022, 16(1), s. 102-116.

Mistygacz M., Kary dyscyplinarne dla studentów i zasady ich wymierzania, "Studia Iuridica" 2020, 84, s. 129-150. https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2020-84.8

Mucha D., Komentarz do art. 212, w: Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz, red. P. Chmielnicki, P. Stec, Warszawa 2017, s. 912-914.

Sroka T., Przestępstwo jako przewinienie dyscyplinarne w perspektywie celów postępowania dyscyplinarnego wobec studentów, "Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2011, 15(1), s. 137-147.

Woiński M., Ramy odpowiedzialności dyscyplinarnej studenta, "Studia Iuridica" 2020, 84, s. 23-39. https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2020-84.2

Wojciechowski P., Komentarz do art. 308, w: Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz, red. J. Woźnicki, Warszawa 2019, Nb 16, LEX.

Wojciechowski P., Komentarz do art. 312, w: J. Woźnicki red., Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz, red. J. Woźnicki, Warszawa 2019, Nb 37, LEX.

Wyrok NSA z dnia 27 listopada 2013 r., sygn. akt I OSK 1774/13.

Wyrok NSA z dnia 18 lutego 2025 r., sygn. akt III OSK 1731/23.

Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 29 lutego 2024 r., sygn. akt. III SA/Gd 477/23.

Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 9 września 2022 r., sygn. akt III SA/Gl 154/22.

Wyrok WSA w Krakowie z dnia 22 kwietnia 2024 r., sygn. akt III SA/Kr 1353/23.

Wyrok WSA w Lublinie z dnia 5 kwietnia 2013, sygn. akt III SA/Lu 104/13.

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 21 listopada 2024 r., sygn. akt III SA/Łd 304/24.

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 27 kwietnia 2023 r., sygn. akt II SA/Po 64/23.

Ziółkowska A., Zaskarżalność rozstrzygnięć rektora o zawieszeniu studenta w prawach, "Ius Novum" 2022, 16(2), s. 152-169.

## Małgorzata Hrehorowicz **Nowoczesny proces karny – między transparentnością a efektywnością. Analiza instytucji nagrywania rozpraw i posiedzeń zdalnych**

Dudka K., Paluszkiewicz H., Postępowanie karne, wyd. 7, Warszawa 2024.

Flaga-Gieruszyńska K., Konstytucyjne standardy prawa do sądu a ochrona prywatności stron postępowania na przykładzie spraw cywilnych, w: Konstytucjonalizacja postępowania cywilnego, red. Ł. Błaszczak, Wrocław 2015, s. 217–229.

Kurosz K., Matysiak W.P., Refleksje na temat rozprawy zdalnej w postępowaniu cywilnym i zasady suwerenności terytorialnej, w: Nowoczesne technologie. Szansa czy zagrożenie dla funkcjonowania przedsiębiorców w obrocie prawnym i postępowaniach sądowych, red. A. Kidyba, A. Olejniczak, Warszawa 2022, s. 103–130.

Łazarska A., Zdalne rozprawy cywilne – wyzwanie czy zagrożenie dla rzetelnego procesu, w: Nowoczesne technologie. Szansa czy zagrożenie dla funkcjonowania przedsiębiorców w obrocie prawnym i postępowaniach sądowych, red. A. Kidyba, A. Olejniczak, Warszawa 2022, s. 131–169.

Piątek W., Rozprawa w formie zdalnej przed sądem administracyjnym – nieunikniona przyszłość czy rozwiązanie tymczasowe na czas pandemii?, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2022, 2, s. 17–33.

Polski proces karny, red. P. Wiliński, wyd. 2, Warszawa 2022.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 stycznia 2017 r. w sprawie utrwalania obrazu lub dźwięku dla celów procesowych w postępowaniu karnym, Dz. U. 2017, poz. 93.

Sędzia z Kluczborka krzyczy na podsądnego. Nagranie z rozprawy błyskawicznie roznosi się po sieci, https://nto.pl/sedzia-z-kluczborka-krzyczy-na-podsadnego-nagranie-z-rozprawy-blyskawicznie-roznosi-sie-po-sieci/ar/c1-19092675 (dostęp: 9.05.2025).

Skrętowicz E., Z problematyki rzetelnego procesu karnego, w: Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdy, red. J. Skorupka, Warszawa 2009, s. 21–27.

Susskind R., Sądy internetowe i przyszłość wymiaru sprawiedliwości, tłum. S. Kowalski, Warszawa 2021.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, t.j. Dz. U. 2025, poz. 46.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, t.j. Dz. U. 2024, poz. 977.

Wiliński P., Pojęcie rzetelnego procesu karnego, w: Skargowy model procesu karnego, Księga ofiarowana Profesorowi Stanisławowi Stachowiakowi, red. A. Gerecka-Żołyńska, P. Górecki, H. Paluszkiewicz, P. Wiliński, Warszawa 2008, s. 399–409.

Wiśniewski T., O niektórych teoretycznych i praktycznych dylematach rozpraw zdalnych w świetle standardów rzetelnego procesu cywilnego, „Krytyka Prawa" 2023, 15(1), s. 34–57. https://doi.org/10.7206/kp.2080-1084.570

## Jerzy Kasprzak **Broń palna w muzeach – prawidłowość czy patologia**

Adamczak S., Pojęcie broni palnej, „Problemy Kryminalistyki" 1967, 66.

Babiński O., Kupiński R., Broń i amunicja. Reglamentacja i odpowiedzialność, Szczytno 2007.

Barbasiewicz A., Ustawa o muzeach. Komentarz, Warszawa 2021.

Brywczyński W., Kolekcjoner czy przestępstwa – w trosce o prawidłową interpretację pojęcia „broń palna", „Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2008, 12, s. 51–58.

Cieślik Z., Gredka-Ligarska I., Gwoździewicz-Matan P., Lipowicz I., Matan A., Zeidler K., Ustawa o muzeach. Komentarz, Warszawa 2021.

Czeczot Z., Tomaszewski T., Kryminalistyka ogólna, Toruń 1996.

Gregorowicz J., Zarys logiki dla prawników, Łódź 1980.253 Broń palna w muzeach – prawidłowość czy patologia

Gruza E., Goc M., Moszczyński J., Kryminalistyka – czyli rzecz o metodach śledczych, Warszawa 2008.

Hanausek T., Kryminalistyka – zarys wykładu, Kraków 1996.

Hoc S., Paśnik J., Szustakiewicz P., Ustawa o broni i amunicji. Komentarz, Warszawa 2020.

Kasprzak J., „Istotne części broni”, czyli istotne problemy z interpretacją prawa, w: Co nowego w kryminalistyce – przegląd zagadnień z zakresu zwalczania przestępczości, red. E. Gruza, M. Goc, T. Tomaszewski, Warszawa 2010, s. 121–128.

Kasprzak J., Nielegalne wytwarzanie broni palnej i amunicji. Problematyka prawno-kryminalistyczna, Szczytno 2013.

Kasprzak J., Prawno-kryminalistyczna problematyka replik broni, w: Kryminalistyka i nauki penalne wobec przestępczości. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Mirosławowi Owocowi, red. H. Kołecki, Poznań 2008.

Kasprzak J., Brywczyński W., Nielegalne posiadanie broni i amunicji. Studium prawno-kryminalistyczne, Białystok 2013.

Kasprzak J., Młodziejowski B., Brzęk W., Moszczyński J., Kryminalistyka, Warszawa 2006.

Kryminalistyka, red. J. Widacki, Warszawa 2008.

Kulicki M., Dowodowa problematyka współczesnej broni strzeleckiej, Kraków 2001.

Kulicki M., Wybrane zagadnienia techniki kryminalistycznej, Toruń 1991.

Kulicki M., Kwiatkowska-Darul V., Stępka L., Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo-sądowej, Toruń 2005.

Kulicki M., Stępka L., Stucki D., Kryminalistyczno-prawna problematyka broni strzeleckiej, Kraków 2003.

Lewandowski S., Machińska H., Malinowski A., Petzel J., Logika dla prawników, Warszawa 2005.

Lewenberg B., Schaff L., Kryminalistyka, Warszawa 1949.

Maj S., Ustawa o broni i amunicji. Komentarz, Warszawa 2010.

Ogrodzki P., Kradzieże zbiorów z polskich muzeów, w: Prawo muzeów, red. J. Włodarski, K. Zeidler, Warszawa 2008.

Raińska K., Broń palna w muzeum. Przechowywanie i eksponowanie, referat ze Zjazdu Inwentaryzatorów Muzealnych, Warszawa, 6–7 kwietnia 2017 r., https://stowarzyszeniepsim.pl/wp-content/uploads/2023/10/Kinga-Rainska-Bron-palna-w-muzeum.pdf (dostęp: 15.02.2026).

Widła T., Zienkiewicz D., Logika, Warszawa 2006.

Zając B., W sprawie definicji broni palnej (w rozumieniu art. 286 k.k.), „Służba MO” 1974, 4–5(103–104).

Zając B., Wybrane prawno-kryminalistyczne aspekty nielegalnego posiadania lub wyrobu broni palnej i amunicji, „Problemy Kryminalistyki” 1984, 166.

Ziembiński Z., Logika praktyczna, Warszawa 2005.

## Diana Kazimierska **Niesłuszne skazanie w aspekcie prawa do sprawiedliwego procesu (analiza sprawy, w której mogło dojść do niesłusznego skazania)**

Chojniak Ł., Wiśniewski Ł., Przyczyny niesłusznych skazań w Polsce, Warszawa 2012.

Girdwoyń P., Postępowanie dowodowe w procesie karnym jako przyczyna niesłusznych skazań – wybrane uwagi de lege lata i de lege ferenda, w: Niesłuszne skazania – przyczyny i skutki, red. Ł. Chojniak, Warszawa 2017, s. 55–63.

Gruza E., Błędy w opiniach biegłych sądowych – w kontekście niesłusznych skazań, „Studia Iuridica" 2021, 88, s. 122–135. https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2021-88.6

Juchacz W., Okoliczności sprzyjające pomyłkom sądowym w zakresie ustaleń faktycznych, „Prokuratura i Prawo" 2004, 5, s. 127–145.

Waszkiewicz P., Niesłuszne skazania. Skala zjawiska i jego przyczyny w świetle wyników badań przeprowadzonych w Polsce i za granicą, Warszawa 2024.

## Piotr Kładoczny **Udział specjalisty psychoterapii uzależnień w ustalaniu właściwej reakcji prawnej wobec sprawców posiadania substancji psycho-aktywnych**

Kładoczny P., Przepisy karne ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w świetle jej założeń aksjologicznych i teleologicznych, "Studia Iuridica" 2022, 93, s. 105-123. https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2022-93.8

Kładoczny P., Krajewski K., Sieniawska A., Wilamowska B., Karanie za posiadanie narkotyków. Ewaluacja stosowania art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Raport z projektu badawczego 2022, Warszawa 2022, https://politykanarkotykowa.pl/2022/09/11/raport-z-projektu-badawczego-pspn-na-temat-karania-za-posiadanie-3/ (dostęp: 15.02.2026).

Kładoczny P., Kubaszewski P., Wilamowska B., Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz do wybranych przepisów karnych, red. P. Kładoczny, Warszawa 2013.

Kładoczny P., Wilamowski K., Wybrane uregulowania ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz praktyczny, Warszawa 2017.

Krajewski K., Sens i bezsens prohibicji. Prawo karne wobec narkotyków i narkomanii, Zakamycze 2001

Wyrębski J., Specjalista psychoterapii uzależnień w postępowaniu karnym, "Studia Prawnoustrojowe" 2023, 60, s. 397-414. https://doi.org/10.31648/sp.8766

## Małgorzata Król-Bogomilska **Nowe oblicze patologii w nauce – oszukańcze przypisywanie sobie autorstwa tekstu wygenerowanego przez sztuczną inteligencję**

Abbott R., Artificial Intelligence and Intellectual Property. An Introduction, w: tenże, Research Handbook on Intellectual Property and Artificial Intelligence, Northampton 2022, s. 2-21. https://doi.org/10.4337/9781800881907.00006

Baranowski P., Kędrzyński A., Opinia biegłego sądowego z zakresu stylometrii tekstu, "International Journal of Legal Studies" 2024, 18(2), s. 71-86, https://ijols.com/resources/html/article/details?id=628107&language=pl (dostęp: 14.05.2025). https://doi.org/10.5604/01.3001.0054.9839

Barta J., Markiewicz R., Komentarz do art. 8 u.p.a.p.p., w: Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz, red. J. Barta, R. Markiewicz, wyd. 5, System Informacji Prawnej LEX 2011.

Czub K., Prawa osobiste twórców dóbr niematerialnych. Zagadnienia konstrukcyjne, Warszawa 2011.

Czub K., Sztuczna inteligencja jako podmiot praw własności intelektualnej, "Państwo i Prawo" 2023, 78(10), s. 3-34.

Ćwiąkalski Z., Komentarz do art. 115 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w: Ustawy autorskie. Komentarze, t. 2: Prawo autorskie i prawa pokrewne, Ochrona baz danych, Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, red. R. Markiewicz, System Informacji Prawnej LEX 2021, teza 15.

Dolniak P., Kuźma T., Ludwiński A., Wasik K., Sztuczna inteligencja w wymiarze sprawiedliwości. Między prawem a algorytmami, Warszawa 2024.

Flisak D., Komentarz do wybranych przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, System Informacji Prawnej LEX 2018.

Grądziel M., Językoznawstwo kryminalistyczne w krajach anglojęzycznych, "Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2017, 21, s. 71-89. https://doi.org/10.52097/pwk.5514

Grzywacz P., Rzeczkowska M., Nowakowski M., Sztuczna inteligencja. Praktyczne zagadnienia dla inspektora ochrony danych, Warszawa 2025.

Kappes A., Podmiotowość prawna sztucznej inteligencji. Rzeczywista potrzeba czy kreacjonizm prawniczy?, w: Non omne quod licet honestum est. Studia z prawa cywilnego i handlowego w 50-lecie pracy naukowej Profesora Wojciecha Jana Katnera, red. S. Byczko, A. Kappes, B. Kucharski, U. Promińska, Łódź-Warszawa 2022, s. 321-341.

Kocot W.J., Podmiotowość sztucznej inteligencji w nowym kodeksie cywilnym, "Państwo i Prawo" 2024, 79(5), s. 108-134.

Kot D., Podmiot prawa autorskiego, w: Prawo autorskie a postęp techniczny, red. J. Barta, R. Markiewicz, Kraków 1999, s. 58-110.

Księżak P., Zdolność prawna sztucznej inteligencji (AI), w: Czynić postęp w prawie. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Birucie Lewaszkiewicz-Petrykowskiej, red. W. Robaczyński, Łódź 2017, s. 63-72.

Łukawski A., O kreatywności generatywnej sztucznej inteligencji, https://zpe.gov.pl/a/i-o-kreatywnosci-generatywnej-sztucznej-inteligencji-11-generatywna-sztuczna-inteligencja-genai-a-kreatywnosc/D16yodZxY (dostęp: 14.05.2025).

Markiewicz R., Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w: Ustawy autorskie. Komentarze, t. 1: Prawo autorskie i prawa pokrewne, Ochrona baz danych, Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, red. R. Markiewicz, System Informacji Prawnej LEX 2021.

Mędrzecka-Stefańska A., Czym jest stylometria, https://nplp.pl/artykul/czym-jest-stylometria/ (dostęp: 14.05.2025).

Niewęgłowski A., Prawo autorskie. Komentarz, System Informacji Prawnej LEX 2021.

Prawo autorskie a postęp techniczny, red. J. Barta, R. Markiewicz, Kraków 1999.

Sarbiński R.M., Komentarz do art. 8 u.p.a.p.p., w: Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz, red. W. Machała, R.M. Sarbiński, System Informacji Prawnej LEX 2019.

Stanisławska-Kloc S., Przedmiot prawa autorskiego, w: Prawo autorskie a postęp techniczny, red. J. Barta, R. Markiewicz, Kraków 1999, s. 15-57.

Szaciński M., Wkład twórczy jako przesłanka dzieła chronionego prawem autorskim, "Państwo i Prawo" 1993, 2, s. 50-53.

Uliasz M., Sztuczna inteligencja jako sztuczna osoba prawna, w: Sztuczna inteligencja, blockchain, cyberbezpieczeństwo oraz dane osobowe: zagadnienia wybrane, red. K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek, Warszawa 2019, s. 23-37.

Żółtek S., Prawo karne gospodarcze w aspekcie zasady subsydiarności, Warszawa 2009.

## Jacek Kudła, Paweł Łabuz, Tomasz Safjański **Wykorzystanie programów szpiegujących oraz sztucznej inteligencji w działaniach kontrwykrywczych**

Antykryminalistyka. Taktyka i technika działań kontrwykrywczych, red. P. Chlebowicz, P. Łabuz, T. Safjański, Warszawa 2022.

Carson D., Models of Investigation, w: Handbook of Criminal Investigation, red. T. Newburn, T. Williamson, A. Wright, Cullompton 2007, s. 411-413.

Chlebowicz P., Safjański T., Kryminalistyczna charakterystyka działań kontrwykrywczych, w: Działania kontrwykrywcze zorganizowanych grup przestępczych i organizacji terrorystycznych, red. P. Chlebowicz, P. Łabuz, T. Safjański, Warszawa 2021, s. 11-28.

Chlebowicz P., Safjański T., Typologia działań kontrwykrywczych, w: Działania kontrwykrywcze zorganizowanych grup przestępczych i organizacji terrorystycznych, red. P. Chlebowicz, P. Łabuz, T. Safjański, Warszawa 2021, s. 29-60.

A Comprehensive Guide to Anti-Forensics, https://simplyforensic.com/a-comprehensive-guide-to-anti-forensics/#:~:text=,using%20standard%20data%20recovery%20techniques (dostęp: 20.03.2025).

Czeczot Z., Tomaszewski T., Kryminalistyka ogólna, Toruń 1996.

Działania kontrwykrywcze zorganizowanych grup przestępczych i organizacji terrorystycznych, red. P. Chlebowicz, P. Łabuz, T. Safjański, Warszawa 2021.

Eurojust Report on Drug Trafficking. Experiences and Challenges in Judicial Cooperation, April 2021, https://https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/Documents/pdf/2021_04_15_drug_trafficking_casework_report.pdf (dostęp: 12.02.2025).

Fast Flux Networks, https://www.fortinet.com/resources/cyberglossary/fast-flux-networks#:~:text=A%20fast,the%20next%20in%20rapid%20succession (dostęp: 20.03.2025).

Gross H., Handbuch für Untersuchungsrichter, Polizeibeamte, Gendarmen, u.s.w., Berlin 1908 (reprint: 2020).

Horosiewicz K., Łabuz P., Safjański T., Działania kontrwykrywcze grup przestępczych ukierunkowane na przeciwdziałanie infiltracji prowadzonej przez policję z wykorzystaniem osób udzielających jej pomocy, "Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego" 2020, 12(22), s. 144-166.

Jakubowski Z., Marczak G., Hacking Using (In)Expensive Hardware, w: Przestępczość teleinformatyczna 2023, red. J. Kosiński, J. Syta, A. Żukowska, Gdynia 2024, s. 154-169.

Kołodziejczyk K., Metasploit jako alternatywne narzędzie wspierające informatykę śledczą platform mobilnych, w: Przestępczość teleinformatyczna 2023, red. J. Kosiński, J. Syta, A. Żukowska, Gdynia 2024, s. 144-153.

Konieczny J., Jak zapobiegać wykrywaniu przestępców?, w: Działania kontrwykrywcze zorganizowanych grup przestępczych i organizacji terrorystycznych, red. P. Chlebowicz, P. Łabuz, T. Safjański, Warszawa 2021, s. 3-10.

Kosmaty P., Kudła J., Problematyka inwigilacji odwrotnej, w: Antykryminalistyka. Taktyka i technika działań kontrwykrywczych, red. P. Chlebowicz, P. Łabuz, T. Safjański, Warszawa 2022, s. 106-113.

Kudła J., Wystąpienie, w: J. Wojtasik, XVIII Ogólnopolskie Seminarium Kryminalistyczne pt. "Nauki sądowe. Między postępem teorii a realiami praktyki" - podsumowanie, https://www.gov.pl/web/po-zielona-gora/xviii-ogolnopolskie-seminarium-kryminalistyczne-zielona-gora-zbaszyn-25-27-wrzesien-2024 (dostęp: 12.02.2025).

Kuruliszwili S., Technologie generatywnej sztucznej inteligencji - nowe perspektywy i nowe wyzwania edukacyjne, "Forum Pedagogiczne" 2024, 14, s. 123-135. https://doi.org/10.21697/fp.2024.2.1.10

Laszczak B., Hermes, kolejny grecki rozdział w polskiej prokuraturze, 15.03.2024, https://czarneczerwone.pl/2024/03/15/hermes-kolejny-grecki-rozdzial-w-polskiej-prokuraturze/ (dostęp: 12.02.2025).

Lombroso C., Criminal Man, tłum. M. Gibson, N. Hahn Rafter, Durham 2006. https://doi.org/10.1515/9780822387800

Łabuz P., Kudła J., Kosmaty P., Neutralizacja kontroli operacyjnej przez zorganizowane grupy przestępcze, w: Działania kontrwykrywcze zorganizowanych grup przestępczych i organizacji terrorystycznych, red. P. Chlebowicz, P. Łabuz, T. Safjański, Warszawa 2021, s. 223-230.

Łabuz P., Kudła J., Safjański T., Czynności operacyjno-rozpoznawcze polskich służb ochrony prawa w prawie krajowym i międzynarodowym, Warszawa 2022.

Łabuz P., Safjański T., Counter-Detection Activities of Criminal Organizations Aimed at Reducing the Effectiveness of Surveillance Conducted as Part of Police Operational Activities, "Issues of Forensic Science" 2017, 298(4), s. 62-68. https://doi.org/10.34836/pk.2017.298.3

Matusiak D., Hermes w praktyce prokuratora, 15.03.2024, https://czarneczerwone.pl/2024/03/15/hermes-w-praktyce-prokuratora/ (dostęp: 12.02.2025).

Mosca M., Piani M., Quantum Threat Timeline Report 2023, 22.12.2023, https://globalri-skinstitute.org/publication/2023-quantum-threat-timeline-report/ (dostęp: 12.02.2025).

Olber P., Sztuczna inteligencja i przestępczość w kontekście kryminalistycznych badań informatycznych, "Przegląd Policyjny" 2023, 33(1), s. 138-155. https://doi.org/10.5604/01.3001.0053.7217

Opitek P., Międzynarodowa przestępczość narkotykowa w ujęciu kryminalistycznym i kryminologicznym, "Kwartalnik Prawa Międzynarodowego" 2022 [2023], 2, s. 235-261.

Różanowski K., Sztuczna inteligencja: rozwój, szanse i zagrożenia, "Zeszyty Naukowe Warszawskiej Wyższej Szkoły Informatyki" 2007, 2(2), s. 109-135.

Safjański T., Ausgewählte Aspekte von Abwehrmaßnahmen krimineller Organisationen gegen polizeiliche Ermittlungen, "Mepa-Zeitung" 2007, 3, s. 16-21.

Służba śledcza i taktyka kryminalna wraz z najważniejszymi wiadomościami z medycyny sądowej, dla użytku policji państwowej, szkół policyjnych i sędziów śledczych na podstawie dzieł Grossa, Wulffena, Stieberga, red. B. Łukomski, Lwów 1924.

Stelfox P., Criminal Investigation. An Introduction to Principles and Practice, London 2009.

Tahir R., A Study on Malware and Malware Detection Techniques, "International Journal of Education and Management Engineering" 2018, 8(2), s. 20-30, https://www.mecs-press.org/ijeme/ijeme-v8-n2/v8n2-3.html (dostęp: 12.02.2025). https://doi.org/10.5815/ijeme.2018.02.03

Ustawa z dnia 12 lipca 2024 r. - Prawo komunikacji elektronicznej, Dz. U. 2024, poz. 1221.

Widacki J., Słowo wstępne, w: Antykryminalistyka. Taktyka i technika działań kontrwykrywczych, red. P. Chlebowicz, P. Łabuz, T. Safjański, Warszawa 2022.

Willmer M.A.P., Crime and Information Theory, Edinburgh 1970.

Wnorowski J., Sposób działania jako środek identyfikacji sprawcy przestępstwa, Warszawa 1978.

Zakrzewski P., Analiza sieci społecznych w badaniach nad bezpieczeństwem militarnym i niemilitarnym państwa, "Zeszyty Naukowe - Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych we Wrocławiu" 2013, 45(1), s. 47-56.

Ziobroń A., Klonowanie głosu - wyzwaniem dla prawa karnego? O przestępczości z użyciem sztucznej inteligencji, w: Nowe technologie. Wyzwania i perspektywy dla prawa karnego, red. J. Piskorski, M. Błaszczak, Warszawa 2023, s. 241-256.

## Arkadiusz Lach **Rozgraniczenie między przeszukaniem a oględzinami rzeczy w kontekście urządzeń i nośników danych informatycznych**

Czeczot Z., Tomaszewski T., Kryminalistyka ogólna, Toruń 1996.

Grzegorczyk T., Kodeks postępowania karnego oraz ustawa o świadku koronnym. Komentarz, Warszawa 2014.

Grzeszczyk W., Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2014.

Hanausek T., Kryminalistyka. Zarys wykładu, Kraków 1998.

Hołyst B., Kryminalistyka, Warszawa 2007.

Kodeks postępowania karnego. Komentarz, red. K. Dudka, Warszawa 2018.

Kodeks postępowania karnego. Komentarz, red. J. Skorupka, Warszawa 2021.

Kodeks postępowania karnego, t. 2: Komentarz do art. 167–296, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2019.

Lach A., Rzetelne postępowanie dowodowe w sprawach karnych w świetle orzecznictwa strasburskiego, Warszawa 2018.

Lewulis P., Dowody cyfrowe – teoria i praktyka kryminalistyczna w polskim postępowaniu karnym, Warszawa 2021. https://doi.org/10.31338/uw.9788323548027

Tomaszewski T., Dowód z opinii biegłego w procesie karnym, Kraków 1998.

Ps: Prosecution, Protection, and Prevention, https://2009-2017.state.gov/j/tip/3p/index.htm (dostęp: 1.04.2025).

Action-oriented Paper on strengthening the Union external dimension on action against trafficking in human beings; Towards global EU action against trafficking in human beings.

Brussels Declaration on Preventing and Combating Trafficking in Human Beings, 29.11.2002, https://www.refworld.org/legal/resolution/eu/2002/en/45782 (dostęp: 1.04.2025).

Decyzja ramowa Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie zwalczania handlu ludźmi, Dz. Urz. UE L 203 z 1 sierpnia 2002 r.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z 5 dnia kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW, Dz. Urz. UE L 101/1 z 15 kwietnia 2011 r.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW, https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzienniki-UE/dyrektywa-2012-29-ue-ustanawiajaca-normy-minimalne-w-zakresie-praw-wsparcia-68255237 (dostęp: 1.04.2025).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1712 z dnia 13 czerwca 2024 r. zmieniająca dyrektywę 2011/36/UE w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, Dz. Urz. UE L z 24 czerwca 2024 r.

Ekberg G., The Swedish Law that Prohibits the Purchase of Sexual Services. Best Practices for Prevention of Prostitution and Trafficking in Human Beings, "Violence Against Women" 2004, 10(10), s. 1187-1218. https://doi.org/10.1177/1077801204268647

GRETA Publishes Its Third Report on Poland, 7.06.2023, https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/-/poland-must-take-further-steps-to-tackle-human-trafficking-say-council-of-europe-experts (dostęp: 1.04.2025).

Gromek-Broc K., EU Directive on Preventing and Combating Trafficking in Human Beings and Protecting Victims: Will It Be Effective?, "Nova et Vétera" 2011, 20(64), s. 227-238. https://doi.org/10.22431/25005103.180

Grzeszczak R., Federalizacja systemu Unii Europejskiej, w: Quo vadis Europo III, red. E. Piontek, K. Karasiewicz, Warszawa 2009, s. 156 i n.

Handbook on Justice for Victims, New York 1999.

Karsznicki K., Ściganie przestępstwa handlu ludźmi, Warszawa 2010.

Karta praw podstawowych UE z 7 grudnia 2000 r., Dz. Urz. WE C 364 z 18 grudnia 2000 r.

Kawka I., Kompetencje Unii Europejskiej i państw członkowskich w dziedzinie bezpieczeństwa wewnętrznego, "Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Politologica" 2012, 8, s. 45-56.

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady - Zwalczanie handlu ludźmi: zintegrowane podejście oraz wnioski dotyczące planu działania, COM(2005) 0514.

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno- -Społecznego i Komitetu Regionów, Strategia UE w zakresie zwalczania handlu ludźmi na lata 2021-2025, COM(2021) 171, 14.04.2021.

Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., Dz. U. 1991, nr 120, poz. 526.

Konwencja wykonawcza do układu Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluxu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach, Schengen, 19.06.1990, Dz. Urz. UE L 239 z 22 września 2000 r.

Kruk M., Wokół zasady pomocniczości. Kilka uwag o jej znaczeniu i gwarancjach w Unii Europejskiej, "Ius Novum" 2016, 10(4), s. 28-51.

Lasocik Z., Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, w: Człowiek wobec krytycznych sytuacji życiowych. Z teorii i praktyki pracy socjalnej, red. E. Włodarczyk, I. Cytlak, Poznań 2011, s. 129-152.

Lasocik Z., Świadomość społeczna jako czynnik efektywnego eliminowania handlu ludźmi w Polsce, "Archiwum Kryminologii" 2022, 43(2), s. 91-126. https://doi.org/10.7420/AK2021.32

Lasocik Z., Wieczorek Ł., Handel ludźmi do pracy przymusowej - raport z badań, Warszawa 2011.

Mann T., Czarodziejska góra, tłum. J. Kramsztyk, J. Łukowski, Warszawa 2021.

Plan UE dotyczący najlepszych praktyk, standardów i procedur zwalczania handlu ludźmi i zapobiegania mu (2005/C 311/01), Dz. Urz. UE C 311 z 9 grudnia 2005 r.

Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2002 r., Dz. U. 2005, nr 18, poz. 160.

Trafficking in Human Beings from a Gender Perspective Directive 2011/36/EU. European Implementation Assessment, European Parliamentary Research Service, 2016, PE 581.412.

Trafficking in Persons Report 2019 (US), https://www.state.gov/reports/2019-trafficking-in-persons-report/ (dostęp: 1.04.2025).

Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy, Rzym, 29.10.2004, Dz. Urz. UE C 310 z 16 grudnia 2004 r.

Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tytuł V "Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości).

Uzupełniająca konwencja w sprawie zniesienia niewolnictwa, handlu niewolnikami oraz instytucji i praktyk zbliżonych do niewolnictwa.

Wspólne działanie z dnia 24 lutego 1997 r. przyjęte przez Radę na podstawie art. K.3 Traktatu o Unii Europejskiej, dotyczące działań mających na celu zwalczanie handlu ludźmi i seksualnego wykorzystywania dzieci (97/154/WSiSW), Dz. Urz. UE L 63 z 4 marca 1997 r.

Zarządzenie nr 23 Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 marca 2004 r. w sprawie utworzenia Zespołu do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi.353 Polityka Unii Europejskiej wobec zbrodni handlu ludźmi…

Zarządzenie nr 392 Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 września 2023 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, M.P. z 26 września 2023 r., poz. 1036.

Zarządzenie nr 6 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie utworzenia Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, Dz. Urz. MSWiA z 18 lutego 2019 r., poz. 6.

## Marek Leśniak **Publikacje Profesora dr. hab. Tadeusza Tomaszewskiego w rubryce „Z praktyki eksperta dokumentów" kwartalnika „Człowiek i Dokumenty" – subiektywny przegląd zagadnień i przykładów**

Aktywność biegłego niezbędna w opiniowaniu pismoznawczym, 2016, 40, s. 49-56.

Badania identyfikacyjne fałszerzy podpisów, 2014, 35, s. 51-60.

Badania kopii kalkowych - problem niedoceniany, 2018, 49, s. 64-73.

Badania pisma ręcznego cudzoziemców - reguła czy wyjątek?, 2011, 23, s. 55-62.

Błąd w sztuce biegłego pismoznawcy, 2010, 17, s. 45-50.

Co biegli z zakresu badania dokumentów i pisma ręcznego powinni wiedzieć o nowym prawie o biegłych, 2024, 73, s. 33-43.

Co może ustalić ekspert dokumentów w wyniku badania umów?, 2016, 41, s. 79-88.

Czy brat jest spadkodawcą, a siostra spadkobiercą?, 2024, 72, s. 46-59.

Czy i jak można wykryć "autofałszerstwo" podpisu?, 2019, 55, s. 42-51.

Czy i jak można wykryć "autofałszerstwo" podpisu? - część II, 2020, 56, s. 26-37.

Czy jedna osoba może pisać w różny sposób - trudny problem dla eksperta pisma, 2019, 52, s. 60-65.

Czy każdy "podpis" jest podpisem?, 2014, 32, s. 59-66.

Czy łatwo odróżnić podpis ojca od podpisu syna, tj. o próbie opracowania metodyki badań pisma podobnego, 2022, 65, s. 48-58.

Czy łatwo wykryć fałszerza podpisu, 2015, 36, s. 67-74.

Czynniki uwzględniane w badaniach autentyczności podpisów, 2010, 16, s. 45-50.

Dajcie szansę biegłym na wydanie wartościowej opinii, 2025, 76, s. 48-60.

Domniemane listy miłosne Fryderyka Chopina do Delfiny Potockiej, 2010, 19, s. 51-60.

Dwóch biegłych - dwie opinie, 2019, 53, s. 33-43. https://doi.org/10.16990/SOBIDER.4773

Dylematy biegłego pismoznawcy w badaniu paraf, 2021, 63, s. 42-50.

Historia w badaniach dokumentów: podpisy gen. T. Bora Komorowskiego na znaczkach pocztowych, 2011, 20, s. 57-62 (wraz z: P. Girdwoyń).

Identyfikacja czy indywidualizacja w badaniach odbitek pieczątek, 2022, 66, s. 71-81.

Inne oblicze badania autentyczności podpisów, 2013, 30, s. 71-78.

Jeden podpis - dwóch wykonawców; kilku biegłych - różne opinie, 2023, 69, s. 61-73.

Jeszcze o tym, czy warto badać kopie i inne wtórne odwzorowania pisma ręcznego, 2016, 42, s. 75-84.

Kopie podpisów a wnioski opinii pismoznawczej, 2017, 46, s. 73-81.

Kryminalistyczne badania pisma ręcznego a alibi, 2008, 11, s. 42-47.

Kryminalistyczne badania wieku zapisów, czyli nie zawsze możliwe jest niemożliwe, 2019, 54, s. 56-67.

Kryminalistyczne badanie pieczątek, 2010, 18, s. 37-44.

Kryminalistyczne możliwości określania bezwzględnego i względnego wieku dokumentów, 2021, 60, s. 69-79.

Ku przestrodze biegłych: przypadkowe podobieństwa grafizmów, 2015, 39, s. 51-58.

Materiał porównawczy - kluczowy problem w ekspertyzie podpisów, 2012, 27, s. 55-63.

Materiał porównawczy versus cechy grafizmu pisma ręcznego, 2015, 37, s. 53-60.

Możliwości opiniowania na podstawie kopii w kryminalistycznych badaniach dokumentów, 2009, 12, s. 39-48 (wraz z: P. Girdwoyń).

Nieautentyczność podpisu sukcesem ekspertyzy, 2009, 13, s. 21-28.

Nietypowe podpisy - wyzwanie dla biegłego, 2017, 45, s. 34-47.

Nietypowy przypadek wykorzystania kopii w postępowaniu spadkowym, 2023, 71, s. 55-65.

Niska klasa pisma - cecha sprzyjająca identyfikacji, 2018, 51, s. 49-57.

O niedobrych opiniach, kontradyktoryjnej ekspertyzie i "ręce prowadzonej", 2018, 48, s. 49-59.

Oczywiste fałszerstwo, nieoczywista metoda jego dokonania, 2020, 57, s. 37-47.

Określanie czasu sporządzanego rękopisu - metoda ciągle poszukiwana, 2017, 47, s. 71-81.

Opinia biegłego pismoznawcy po zmianach kodeksu postępowania karnego, 2014, 34, s. 47-52.

Opinia pismoznawcza w rękach polskiego Sherlocka Holmesa, 2013, 29, s. 59-68.

Opinia z badań pisma ręcznego jako narzędzie do weryfikacji dowodów, 2023, 70, s. 43-52.

Opinie biegłych pismoznawców działają także na korzyść oskarżonych, 2016, 43, s. 55-64.

Opinie pismoznawcze w krzyżowym ogniu pytań, 2014, 33, s. 59-68.

Opiniowanie pismoznawcze w warunkach ograniczonego pola informacyjnego, 2012, 26, s. 55-64.

Podwójne potwierdzenie fałszerstwa, 2011, 22, s. 55-62. https://doi.org/10.1016/S0187-893X(18)30115-0

Potwierdzenie "własnego" podpisu, czyli dylemat biegłego, 2011, 21, s. 39-46.

Pozagraficzne czynniki wpływające na opiniowanie w ekspertyzach pismoznawczych, 2009, 14, s. 41-46.

Pozytywne skutki poprawnego i negatywne następstwa niewłaściwego "scalania" materiału badawczego, 2023, 68, s. 63-73.

Psychografolog bada kopię dokumentu, 2021, 62, s. 57-66. https://doi.org/10.1515/bmt-2021-6011

Psychografolog prawdę ci powie, 2021, 61, s. 63-75.

Pułapki materiału porównawczego, 2013, 31, s. 43-54. https://doi.org/10.5771/0171-4538-2013-3-54

"Scalenie" materiału badawczego - nazwa osobliwa, ale niezbędny etap badań, 2022, 67, s. 47-58.

"Śledztwo pismoznawcze", 2022, 64, s. 45-59. https://doi.org/10.1080/08872376.2022.12291460

Trudne opinie, niekategoryczne wnioski i hipotezy badawcze, 2024, 75, s. 54-75.

Ustalanie stanu nietrzeźwości na podstawie badań pisma ręcznego - teoria i praktyka, 2020, 59, s. 60-71.

Warto szukać wykonawcy fałszywego testamentu holograficznego, 2017, 44, s. 81-88.

Weryfikacja autentyczności podpisów pod względem okoliczności ich nakreślenia, 2015, 38, s. 87-95.

Własny podpis w cudzym podpisie, 2012, 24, s. 45-54. https://doi.org/10.1109/MC.2012.94

Wspomaganie badań pisma ręcznego ekspertyzą techniczną dokumentów, 2011, 28, s. 53-62.

Współpraca sądu z biegłym kluczem do kryminalistycznej ekspertyzy dokumentów, 2020, 58, s. 51-62.

## Andrzej Łuszczuk, Joanna Łuszczuk **TRASERGRAF – program do barwometrycznej analizy i weryfikacji naturalności linii graficznej pisma ręcznego. Badania pilotażowe**

Goc B., Goc M., Łuszczuk A., Łuszczuk K., Programy komputerowe wspomagające ekspertyzę pismoznawczą. Cz. IV – SCANGRAF, „Człowiek i Dokumenty” 2014, 33, s. 69–74.

## Snieguolė Matulienė, Henryk Malewski, Vidmantas Egidijus Kurapka **Naruszenia zasady fair play w sporcie: między moralnością a interesami**

Andreff W., Corruption in Sport, w: Contemporary Issues in Sport Management. A Critical Introduction, red. T. Byers, Los Angeles 2015, s. 46-66, https://www.researchgate.net/publication/329977201_Corruption_in_Sport (dostęp: 10.04.2025). https://doi.org/10.4135/9781473919761.n5

Backhouse S.H., Whitaker L., Petróczi A., Gateway to Doping? Supplement Use in the Context of Preferred Competitive Situations, Doping Attitude, Beliefs, and Norms, "Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports" 2013, 23(2), https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1600-0838.2011.01374.x (dostęp: 7.11.2025). https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2011.01374.x

Betting Corruption and Match-Fixing in 2023. Annual Study, "Sportradar Integrity Services" 2024, https://www.sportsvideo.org/2024/03/05/sportradar-publishes-annual-study-betting-corruption-and-match-fixing-in-2023 (dostęp: 7.11.2025).

Bistrickaitė R., Manipuliacijos sporto varžybomis - iššūkiai Lietuvai ir tarptautinei bendruomenei, "Sporto mokslas" 2015, 2(80), s. 67-76, https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/3f419ee1-c3f4-4a0b-a824-0aeec582e90b/content (dostęp: 10.04.2025).

Buza A., Współczesna problematyka zjawiska dopingu w sporcie na poziomie proceduralnym i dowodowym, "Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2022, 26, s. 59-75. https://doi.org/10.52097/pwk.5432

The Convention on the Manipulation of Sports Competitions (the Macolin Convention), https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016801cdd7e (dostęp: 10.04.2025).

Crowther N.B., The Ancient Olympic Games, Lausanne 2024, https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/3156116/the-ancient-olympic-games-by-nigel-b-crowther?_lg=en-GB (dostęp 10.04.2025).

Crowther N.B., Athlete and State. Qualifying for the Olympic Games in Ancient Greece, "Journal of Sport History" 1996, 23(1), s. 34-46, https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/472043/athlete-and-state-qualifying-for-the-olympic-games-in-ancient-greece-nigel-b-crowther?_lg=en-GB&utm_source=chatgpt.com (dostęp: 10.04.2025).

Jagiełło D., Gardocka T., Problemy prawne na styku sportu i medycyny, Warszawa 2015.

En tête de la page de titre: Pierre de Coubertin 1863-1937, "Textes choisis" 1986, https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/65192/olympism-selected-writings-pierre-de-coubertin?_lg=en-GB&utm_source=chatgpt.com (dostęp: 10.04.2025).

EUROPOL, The Involvement of Organised Crime Groups in Sports Corruption, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/the_involvement_of_organised_crime_groups_in_sports_corruption.pdf (dostęp: 10.04.2025).

EUROPOL, Sports Corruption, https://www.europol.europa.eu/crime-areas/corruption/sports-corruption (dostęp: 10.04.2025).

Fight Against Sporting-Related Match-Fixing. Proposals for a French National Action Plan, https://www.iris-france.org/165804-fight-against-sporting-related-match-fixing-proposals-for-a-french-national-action-plan/ (dostęp: 10.04.2025).

Frenger M., Emrich E., Pitsch W., Corruption in Olympic Sports. Prevalence Estimations of Match Fixing Among German Squad Athletes, "Sage Open" 2019, 9(3), https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2158244019865361 (dostęp: 7.11.2025).

Henderson T., World Anti-Doping Agency (WADA) Testing. Ensuring Fair Play in Sports, https://outsource.contractlaboratory.com/world-anti-doping-agency-wada-testing-ensuring-fair-play-in-sports/?utm_source=chatgpt.com (dostęp: 7.11.2025).

Henry I.P., Lee P.Ch., Governance and Ethics in Sport, "Pearson Education" 2004, https://www.researchgate.net/publication/260865251_Governance_and_Ethics_in_Sport (dostęp: 10.04.2025).

Hoberman J.M., Mortal Engines. The Science of Performance and the Dehumanization of Sport, "Journal of the Philosophy of Sport" 1992, 19, https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00948705.1992.9714498 (dostęp: 7.11.2025).

Hums M., Kluch Y., Schmidt S., MacLean J., Governance and Policy in Sport Organizations, wyd. 5, Abingdon-New York 2023, https://www.perlego.com/book/3866777/governance-and-policy-in-sport-organizations-pdf (dostęp: 10.04.2025). https://doi.org/10.4324/9781003303183

International Olympic Committee, Code of Ethics, https://stillmed.olympics.com/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-ENG.pdf (dostęp 26.04.2025).

International Olympic Committee (IOC), Olympic Charter, https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/EN-Olympic-Charter.pdf (dostęp: 10.04.2025).

INTERPOL, Corruption in Sport, https://www.interpol.int/Crimes/Corruption/Corruption-in-sport (dostęp: 10.04.2025).

Kavussanu M., Ring Ch., Moral Identity Predicts Doping Likelihood via Moral Disengagement and Anticipated Guilt, "Journal of Sport Exercise Psychology" 2017, 39(4), s. 293-301, https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29111866/ (dostęp: 10.04.2025). https://doi.org/10.1123/jsep.2016-0333

KEA European Affairs, Match-Fixing in Sport. A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27, https://keanet.eu/publications/match-fixing-in-europe-a-mapping-of-criminal-law-provisions-in-eu-27/ (dostęp: 10.04.2025).

Lefevre B., Nohara H., Nier O., Sports Practice in Japan and France. A Comparative Analysis, "PLoS One" 2021, 16(6), https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8244907/ (dostęp: 10.04.2025). https://doi.org/10.1371/journal.pone.0253435

Ludwiczak M., Bronikowska M., Fair Play in a Context of Physical Education and Sports Behaviours, "International Journal of Environmental Research and Public Health" 2022, 5, s. 1-14, https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8878459/PMC (dostęp: 10.04.2025).

Maennig W., Corruption in International Sports and Sport Management: Forms, Tendencies, Extent and Countermeasures, "European Sport Management" 2005, 5(2), https://www.researchgate.net/publication/228268742_Corruption_in_International_Sports_and_Sport_Management_Forms_Tendencies_Extent_and_Countermeasures (dostęp: 10.04.2025). https://doi.org/10.1080/16184740500188821

McNamee M.J., Parry S.J., Ethics and Sport, https://www.mdthinducollege.org/ebooks/foundation_and_philosophy/Ethics-and-Sport.pdf (dostęp: 10.04.2025).

O'Shea D., Barkoukis V., McIntyre T., Loukovitis A., Gomez C., Moritzer S., Michaelides M., Theodorou N., Who's to Blame? The Role of Power and Attributions in Susceptibility to Match-Fixing, "Psychology of Sport and Exercise" 2021, 55, https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S146902922100073X?utm_source=chatgpt.com (dostęp: 7.11.2025). https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2021.101955

Overbye M., Knudsen M.L., Pfister G., To Dope or Not to Dope. Elite Athletes' Perceptions of Doping Deterrents and Incentives, https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2211266913000273 (dostęp: 10.04.2025).

The Prevalence of Corruption in International Sport, https://www.jogoremoto.pt/docs/extra/G3jsJk.pdf (dostęp: 10.04.2025).

Projects on "Co-operation Between Public and Private Actors to Identify Sports Betting Risks" Financed by the European Union and on "the Fight Against Sports Manipulations" Co-financed by the European Union and the Council of Europe. Final Event, 15-16 June 2017, https://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2025/01/Conclusions_20June2017_clean-1.pdf (dostęp: 10.04.2025).

Roberts G., Match-Fixing in the Modern Sports World, https://sportslitigationalert.com/match-fixing-in-the-modern-sports-world/?utm_source=chatgpt.com (dostęp: 7.11.2025).

Smith A., Stewart B., The Special Features of Sport. A Critical Revisit, "Sport Management Review" 2010, 13, s. 1-13, https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1016/j.smr.2009.07.002?needAccess=true (dostęp: 10.04.2025. https://doi.org/10.1016/j.smr.2009.07.002

Sports Betting Scandals Highlight Knowledge Gaps for Gambling Harm, https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11399551/?utm_source=chatgpt.com (dostęp: 7.11.2025).

Systematic Review of Research on Fair Play and Sporting Competition, https://www.research-gate.net/publication/342910407_Systematic_review_of_research_on_fair_play_and_sporting_competition; (dostęp: 7.11.2025).

Transparency International, Global Corruption Report: Sport, https://www.transparency.org/en/publications/global-corruption-report-sport (dostęp: 10.04.2025).

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), Global Report on Corruption in Sport, https://www.unodc.org/documents/corruption/Publications/2022/Global_Report_on_Corruption_in_Sport_Full_report.pdf (dostęp: 7.11.2025).

WADA, 2023-2027 Digital Education and Learning Strategy, https://www.wada-ama.org/sites/default/files/2024-02/Digital_Education_and_Learning_Strategy_2023_2027_Final.pdf (dostęp: 10.04.2025).

Why is Football in Latin America so Complex?, "The Economist" 3.10.2024, https://www.economist.com/the-americas/2024/10/03/why-is-football-in-latin-america-so-complex (dostęp: 10.04.2025).

Zaksaitė S., Manipuliacijos Lietuvos futbole: empirinis tyrimas, "Kriminologijos studijos" 2023, 11, s. 99-123, https://www.zurnalai.vu.lt/kriminologijos-studijos/article/view/33603/33958 (dostęp: 10.04.2025). https://doi.org/10.15388/CrimLithuan.2023.11.4

## Žaneta Navickienė **Transformations of the Organization of Pre-trial Investigative Activities in Lithuania**

Abdumalikovich, Qayumov Ulugbek. "Improving the Management and Organization of Proceedings in the Pre-trial Proceedings." Science and Innovation 2 (2023): 342-344.

Chornous, Yuliia, and Tetiana Leliuk. "Organization of Forensic Examinations in Criminal Proceedings as a Condition for the Effectiveness of the Investigation of Criminal Offences." Law Journal of the National Academy of Internal Affairs 13, no. 2 (2023): 50-62. https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/2.2023.50

Judicial Council of Lithuania. Teisėjų tarybos strateginės veiklos kryptys 2021-2024 m. [Judicial Council Activity Report 2020-2024]. February 26, 2021. https://www.teismai.lt/lt/teismu-savivalda/teiseju-taryba/apie-taryba/170.

Krikščiūnas, Rolandas. "Mechanisms for Crime Investigation in Cooperation with Foreign Law Enforcement Institutions." In Criminalistics and Forensic Expertology: Science, Studies, Practice XVIII, edited by Gabrielė Juodkaitė-Granskienė and Henryk Malewski. Lithuanian Forensic Science Center, 2022.

Kurapka, Vidmantas Egidijus, Žaneta Navickienė, Rolandas Šlepetys, Eglė Bilevičiūtė, and Snieguolė Matulienė. "Planning Ab Initio Pre-trial Investigation as the Condition for a More Effective Investigation of Crimes: From Theory to Practice." Criminology Journal of Baikal National University of Economics and Law 10, no. 2 (2016): 387-398. https://doi.org/10.17150/1996-7756.2016.10(2).

Melnikas, Borisas. "Dynamic Management: Prospective Approaches and Priorities." Public Administration 1, no. 56 (2019): 24-43.

Melnikas, Borisas, ed. Challenges of Security: Improvement of Management. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, 2020.

Milinis, Albertas, and Kristina Pranevičienė. "Can Robot Lecturers Be Useful in Teaching Law Students?." In Human Right to Education in the Age of Innovations and Smart Technologies, edited by Edita Gruodytė and Aušrinė Pasvenskienė. Peter Lang, 2024.

Navickienė, Žaneta. "Former and Current Concepts of the Pre-Trial Investigation Organization." Internal Security 5, no. 1 (2013): 173-185. https://doi.org/10.5604/20805268.1059482

Romanov, Maksym, Victor Vasylynchuk, Dymytrii Grytsyshen, Oksana Melnyk, and Denys Denysiuk. "Organizational and Legal Framework for the Functioning of the National Police Investigation Units." Amazonia Investiga 10, no. 45 (2021): 120-130. https://doi.org/10.34069/AI/2021.45.09.13

Shahanenko, Volodymyr. "The Concept of Organizational Support of the Prosecution Authorities Activity." Law Review of Kyiv University of Law 4 (2015): 144-147.

Shevchuk, Victor. "Modern Problems of Criminalistic Methodics: tendencies, Innovations, Perspectives." In Impatto dell'innovazione sulla scienza: aspetti fondamentali e applicati: Raccolta di articoli scientifici con gli atti della Conferenza scientifica e pratica internazionale, Vol. 2. Piattaforma scientifica europea, 2020. https://doi.org/10.36074/26.06.2020.v2.43

Shevchuk, Victor. "Trends in the Formation of Criminalistics Didactics in the Conditions of Global Threats and Digital Technologies." In Quo Vadis, Criminalistics? Liber Amicorum Profesoriui Henryk Malewski, edited by Snieguolė Matulienė, Gabrielė Juodkaitė-Granskienė, and Žaneta Navickienė. Mykolo Romerio universitetas, 2023.

## Karolina Olszak-Häußler **Podać rękę czy nie podać ręki? Uściśnięcie dłoni podejrzanego w kontekście przesłuchania**

Abbe A., Brandon S.E., Building and Maintaining Rapport in Investigative Interviews, "Police Practice and Research" 2014, 15(3), s. 207-220, http://dx.doi.org/10.1080/15614263.2013.827835 (dostęp: 5.05.2025).

Al-Shamahi E., The Handshake. A Gripping History, London 2021.

Avelino J., Correia F., Catarino J., Ribeiro P., Moreno P., Bernardino A., Paiva A., The Power of Hand-shake in Human-Robot Interactions, w: IEEE/RSJ International Conference on Intelligent Robots and

Systems (IROS) Madrid, Spain, 1-5 October 2018, s. 1864-1869, http://doi.org/10.1109/IROS.2018.8593980 (dostęp: 1.05.2025).

Bernieri F.J., Petty K.N., The Influence of Handshakes on First Impression Accuracy, "Social Influence" 2011, 6(2), s. 78-87. https://doi.org/10.1080/15534510.2011.566706

Były policjant zdradza kulisy przesłuchań. "Kłamstwo widać, słychać, a czasem i czuć", https://www.youtube.com/watch?v=RVe5jpoDSUQ (dostęp: 1.05.2025).

Chaplin W.F., Philips J.B., Brown J.D., Clanton N.R., Stein J.L., Handshaking, Gender, Personality, and First Impressions, "Journal of Personality and Social Psychology" 2000, 79(1), s. 110-117. https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.1.110

Dolcos S., Sung K., Argo J.J., Flor-Henry S., Dolcos F., The Power of Handshake. Neural Correlates of Evaluative Judgements in Observed Social Interactions, "Journal of Cognitive Neuroscience" 2012, 24(12), s. 2292-2305. https://doi.org/10.1162/jocn_a_00295

Gabbert F., Hope L., Luther K., Wright G., Ng M., Oxburgh G., Exploring the Use of Rapport in Professional Information-Gathering Contexts by Systematically Mapping the Evidence Base, "Applied Cognitive Psychology" 2021, 35(2), s. 329-341. https://doi.org/10.1002/acp.3762

Gross H., Criminal Psychology. A Manual for Judges, Practitioners, and Students, London 2018.

Gruza E., Psychologia dla prawników, Warszawa 2012.

Gruza E., Goc M., Moszczyński J., Kryminalistyka, czyli o współczesnych metodach dowodzenia przestępstw, Warszawa 2020.

Hall P.M., Spencer Hall D.E., The Handshake as Interaction, "Semiotica" 1983, 45(3/4), s. 249-264. https://doi.org/10.1515/semi.1983.45.3-4.249

Hanausek T., Kryminalistyka. Zarys wykładu, Kraków 2005.

Kassin S., Duped. Why Innocent People Confess - and Why We Believe in Their Confessions, Lanham 2022.

Kulicki M., Kwiatkowska-Darul V., Stępka L., Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo-sądowej, Toruń 2005.

Memon A., Vrij A., Bull R., Prawo i psychologia, tłum. J. Radzicki, Gdańsk 2003.

Neequaye D., Mac Giolla E., The Use of the Term Rapport in the Investigative Interviewing Literature. A Critical Examination of Definitions, "Meta-Psychology" 2022, 6, https://doi.org/10.15626/MP.2021.2808 (dostęp: 5.05.2025).

Otłowski K., Podejrzany w postępowaniu karnym. Studium kryminalistyczne, Warszawa 1979.

President Obama and Raul Castro's Awkward Handshake in Cuba, https://www.youtube.com/watch?v=QtLYJXLIHBg (dostęp: 1.05.2025).

Puppel J., Some Observations on the Handshake as a Crucial Indicator of the Emphatic and Peacebuilding Culture, "Scripta Neophilologica Posnaniensia" 2019, 19, s. 135-142. https://doi.org/10.14746/snp.2019.19.11

Schroeder J., Risen J.L., Gino F., Norton M.I., Handshaking Promotes Deal-Making by Signaling Cooperative Intent, "Journal of Personality and Social Psychology. Interpersonal Relations and Group Processes" 2019, 116(5), s. 743-768. https://doi.org/10.1037/pspi0000157

Snook B., Estwood J., Stinson M., Tedeschini J., House J.C., Reforming Investigative Interviewing in Canada, "Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice" 2010, 52(2), https://www.researchgate.net/publication/228512372_Reforming_Investigative_Interviewing_in_Canada (dostęp: 15.02.2026). https://doi.org/10.3138/cjccj.52.2.215

Trump i Macron po latach znów pojedynkowali się na uścisk dłoni, 8.12.2024, https://tvn24.pl/swiat/donald-trump-i-emmanuel-macron-wrocil-zelazny-uscisk-dloni-st8213483 (dostęp: 1.05.2025).

Upowszechnienie przetłumaczonych na jęz. polski Zasad Mendeza. Odpowiedź M[inisterstwa] S[prawiedliwości], https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-zasady-mendeza-przetlumaczenie-ms-odpowiedzi (dostęp: 1.05.2025).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, t.j. Dz. U. 2025, poz. 46, 304, 1178, 1420.

Widacki J., Kryminalistyka, Warszawa 2018.

Zasady skutecznego prowadzenia przesłuchań na potrzeby postępowań przygotowawczych i gromadzenia informacji, maj 2021 r., https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2024-12/Zasady_Mendeza_%28jez.polski%29.pdf (dostęp: 1.05.2025).

https://www.college.police.uk/app/investigation/investigative-interviewing/investigative-interviewing

https://www.history.com/articles/what-is-the-origin-of-the-handshake

https://www.reid.com

https://wsjp.pl/haslo/do_druku/113917/ktos-nie-podaje-reki-komus

## Monika Płatek **Ślady zębów**

Alnaes F., Kolos: zapiski Bragego Bragessona, tłum. J. Giebułtowicz, Warszawa 1967.

Bukowski W., I powraca wiatr, tłum. A. Mietkowski, Warszawa 1984.

Durkheim É., Zasady metody socjologicznej, tłum. J. Szacki, Warszawa 1968.

Eribon D., Życie, starość i śmierć kobiety z ludu, tłum. J. Giszczak, Kraków 2024.

Findley K.A., Golden L., The Innocence Movement, the Innocent Network, and Police Reform, w: M. Zalma, J. Cerrano, Wrongful Conviction and Criminal Justice Reform. Making Justice, New York 2014, s. 93-111.

Goffman E., Człowiek w teatrze życia codziennego, tłum. P. Śpiewak, H. Datner, Warszawa 1981.

Gruza E., Od zbrodni przez media do wyroku, "Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego" 2020, 55, s. 21-33. https://doi.org/10.19195/2084-5065.55.3

Gurgul J., O wadliwości opinii biegłego w procesie karnym, "Prokuratura i Prawo" 2015, 4, s. 79-102.

Hanausek T., Błędy w kryminalistyce, "Problemy Kryminalistyki" 1998, 219, s. 5-7.

Krasnowska-Sałutowicz V., Były morderstwa, nie ma ciał, jest proces, "Polityka" 26.10.2018.

Kulczycki M., Obrona przed sądem karnym instancji (refleksje i spostrzeżenia), "Palestra" 1969, 13/2(134), s. 82-90.

Kulczycki M., Szczęsny J., Trudna sztuka sądzenia, "Palestra" 1983, 27/5-6(305-306), s. 40-48.

Łętowska E., Dekalog dobrego sędziego, "Krajowa Rada Sądownictwa" 2016, 1, s. 5-8.

Mate G., Kiedy ciało mówi nie. Koszty ukrytego stresu, tłum. P. Cieślak, Warszawa 2022.

Mate G., Mate D., Mit normalności. Trauma, choroba i zdrowienie w toksycznej kulturze, tłum. P. Cieślak, Warszawa 2023.

Otto H.-D., W imieniu pomyłki, tłum. P. Lewiński, Warszawa 2007.

Perry B.D., Winfrey O., Co ci się przydarzyło. Rozmowy o traumie, odporności psychicznej i zdrowieniu, tłum. K. Mojkowska, Warszawa 2022.

Płatek M., Kreowanie "groźnych, niebezpiecznych i złych", "Archiwum Kryminologii" 2019, 41(1), s. 125-217. https://doi.org/10.7420/AK2019D

Porges S., Porges S.W., Jak trauma i poczucie bezpieczeństwa wpływają na nasze życie. Perspektywa poliwagalna, tłum. K. Midor, Kraków 2025.

Raczyński K., Z tajemnic kryminologii (najciekawsze motywy zbrodni, zdobycze techniki śledczej i przykłady wykrycia prawdy), Poznań 1927.

Rassin E., Blindness to Alternative Scenarios in Evidence Evaluation, "Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling" 2010, 7(2), s. 153-163. https://doi.org/10.1002/jip.116

Rose T., Zbiorowe złudzenia. O konformizmie, współodpowiedzialności i naukowych przyczynach naszych błędnych decyzji, tłum. P. Podmiotko, Warszawa 2024.

Schmittat S.M., Englich B., Sautner L., Velten P., Alternative Stories and the Decision to Prosecute. An Applied Approach against Confirmation Bias in Criminal Prosecution, "Psychology, Crime & Law" 2022, 28(6), s. 608-635. https://doi.org/10.1080/1068316X.2021.1941013

Seredyńska K., Pomyłki sądowe w sprawach o zabójstwa na przykładzie sprawy Tomasza Komendy, praca licencjacka pod kier. M. Kolaszyńskiego, Kraków 2023, https://ruj.uj.edu.pl/entities/publication/fbfccdd9-4b93-4b28-9359-b19b1a2a5418 (dostęp: 27.05.2025).

Shakespeare W., Komedie, tłum. S. Barańczak, Kraków 2012.

Shakespeare W., Romeo i Julia, Hamlet, Makbet, tłum. S. Barańczak, Kraków 2008.

Sobczak K., Prof. Tomaszewski: Problem biegłych trudny, ale do rozwiązania, "Prawo.pl" 2.05.2024, https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/co-z-ustawa-o-bieglych-wywiad-prof-tadeusz-tomaszewski,526717.html (dostęp: 2.05.2025).

Szaplonczay A., Wadliwe opinie biegłych jako przyczyna pomyłek sądowych w polskim procesie karnym. Sygnalizacje możliwości naprawczych, "Studia Prawnicze" 2019, 1, s. 221-240.

Tomaszewski T., Sprawa Bielaja vel Ślezki - najtrudniejsza sprawa polskiej kryminalistyki, "Gazeta Prawna" 6.10.2018, https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1283509,najtrudniejsza-sprawa-polskiej-kryminalistyki-sprawa-bielaja-vel-slezki.html (dostęp: 20.04.2025).

Wachholz L., Błędne i trafne drogi kryminalistyki, "Przegląd Policyjny" 1937, 3, s. 162-170.

Wilczyńska E., Dziewczynka w czarnej sukience. Historia zbrodni miłoszyckiej, Warszawa 2023.

Wójcikiewicz J., O błędach w śledztwie i sposobach ich unikania, "Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury" 2020, 1(37), s. 5-17.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2018 r., sygn. akt: V KO 26/18.

Zalman M., Carrano J., Wrongful Conviction and Criminal Justice Reform. Making Justice, New York 2014. https://doi.org/10.4324/9780203066997

## Anna Przewor **Wnioskowanie z kopii wydruku wizerunku elektronicznego podpisu biometrycznego, czyli jak nie powinna wyglądać analiza kryminalistyczna elektronicznych rękopisów**

Goc M., Łuszczuk A., Adiustacje w podpisach biometrycznych i ich wartość identyfikacyjna, w: Problematyka dowodu z dokumentu, red. R. Cieśla, Wrocław 2019, s. 79-91.

Łuszczuk A., Łuszczuk J., Analiza parametrów biometrycznych podpisów wykonanych ręką wodzoną i podtrzymywaną, "Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2023, 26, s. 123-133. https://doi.org/10.52097/pwk.8462

Przewor A., Kocielnik Ł., Biometryczne podpisy elektroniczne jako nowy przedmiot badań pismoznawczych, "Problemy Kryminalistyki" 2021, 311, s. 10-20.

Przewor A., Kocielnik Ł., Kryminalistyczna analiza podpisu biometrycznego, "Człowiek i Dokumenty" 2021, 62, s. 21-29.

Przewor A., Kocielnik Ł., Możliwości opiniowania w zakresie biometrycznych podpisów elektronicznych, w: Współczesne wyzwania wobec badań dokumentów, red. R. Cieśla, Wrocław 2021, s. 183-198.

Tomaszewska-Michalak M., Pismo ręczne jako cecha biometryczna cz. 1, "Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2023, 26, s. 423-433. https://doi.org/10.52097/pwk.5443

Wójcik W., Podstawowe problemy badania pisma, Warszawa 1971.

## Maria Rogacka-Rzewnicka **O wzajemności relacji między dziedzinami: procesu karnego i kryminalistyki. Perspektywa instytucji biegłego w sprawach karnych**

Bayard H.-L., De la nécessité des études pratiques en médecine légale, réflexions sur les procès criminels de Peytel et de Mme Lafarge, Paris 1840.

Bentham J., Traité des preuves judiciaires, t. 1, Paris 1823.

Bérigny A., Des médecins légistes, considérés dans leur rapport avec les cours de justice, à l'occasion de l'affaire Lafarge, Paris 1840.

Chauvaud F., L'expertise ou l'art d'administrer les preuves au tournant du siècle, "Histoire de la justice" 2000, 1(13), s. 161-171. https://doi.org/10.3917/rhj.013.0161

Chauvaud F., Les experts du crime. La médecine légale en France au XIXe siècle, Paris 2000.

Czeczot Z., Tomaszewski T., Kryminalistyka ogólna, Toruń 1996.

Daoust F., Aux origines de la criminalistique, w: tenże, Sur les traces de la police technique et scientifique. L'organisation de la police technique et scientifique en France, Paris 2020, s. 11-24.

Dębski M., Dowód z opinii biegłych w polskim procesie karnym, "Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Prawo" 1963, 8(3), s. 95-143.

Dumoulin L., De l'impact des experts sur la fabrique de la justice: d'une justice imposée à une justice négociée?, w: Le recours aux experts. Raisons et usages politiques, red. L. Dumoulin, S. La Branche, C. Robert, Ph. Warin, Grenoble 2013, https://doi.org/10.3917/pug.dumou.2013.01.0128

Dumoulin L., L'expertise judiciaire dans la construction du jugement: de la ressource à la contrainte, "Droit et société" 2000, 44-45: Justice et Politique (III). Les magistratures sociales, s. 199-223. https://doi.org/10.3406/dreso.2000.1508

Eichstaedt K., Znaczenie opinii prywatnej w postępowaniu karnym, "Prokuratura i Prawo" 2016, 4, s. 90-98.

Encinas de Munagorri R., Leclerc O., Théorie du droit et expertise: conclusion prospective sur les apports d'analyse juridique, w: Expertise et gouvernance du changement climatique, red. R. Encinas de Munagorri, Paris 2009, s. 199-229.

Gibault F., L'expertise en matière pénale et les droits de la défense, https://www.canalacademies.com/emissions/academie-des-sciences-morales-et-politiques/2006-la-france-est-elle-malade-de-sa-justice/lexpertise-en-matiere-penale-et-les-droits-de-la-defense (dostęp: 15.02.2026).

Glaser S., Wstęp do nauki procesu karnego, Warszawa 1928.

Gondek M.M., Austriacka procedura karna z 1853 i 1873 roku w praktyce orzeczniczej sądów krakowskich, "Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego" 2013, 16, s. 245-266, https://szd.ka.edu.pl/numery/szd-16-gondek.pdf (dostęp: 15.02.2026).

Gurgul J., O swobodnej ocenie opinii biegłego, "Prokuratura i Prawo" 2013, 10, s. 34-54.

Hudson P., The Industrial Revolution, London 1992.

Jońca M., Rzymskie prawo karne. Instytucje, Lublin 2021.

Kasprzak J., Forensics as a Science and Practice, "Studia Iuridica Lublinensia" 2021, 30(4), s. 315-331, https://journals.umcs.pl/sil/article/view/12035/pdf (dostęp: 15.02.2026). https://doi.org/10.17951/sil.2021.30.4.315-331

Kasprzak J., Jusupow W., Hans Gross - postać znana i nieznana, "Studia Prawnoustrojowe" 2021, 51, s. 39-55. https://doi.org/10.31648/sp.6392

Kędzierska G., Nauczanie kryminalistyki w Polsce, w: Współczesna kryminalistyka: wyzwania i zagrożenia, red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, M. Zubańska, Szczytno 2015, s. 25-40.

Klich A., Dowód z opinii biegłego w postępowaniu cywilnym. Biegły lekarz, Warszawa 2016.

Kmiecik R., Zarys rozwoju teorii dowodów w Europie i jej stan obecny w Polsce (na tle historycznych form postępowania dowodowego), w: Prawo dowodowe. Zarys wykładu, red. R. Kmiecik, Kraków 2005, s. 36-77.

Koranyi K., Powszechna historia państwa i prawa, t. 3, Warszawa 1966.

Krzymuski E., Wykład procesu karnego austriackiego, Kraków 1910.

Lacassagne A., Précis de médecine légale, Paris 1921.

Leclerc O., Juge et expert. Contribution à l'étude des rapports entre le droit et la science, Paris 2005.

Kwiatkowski Z., Dopuszczalność wykorzystania "opinii prywatnej" w procesie karnym, w: Iudicium et scientia. Księga jubileuszowa Profesora Romualda Kmiecika, red. A. Przyborowska-Klimczak, A. Taracha, Warszawa 2001, s. 569-582.

Łukasiewicz D., Przemiany przestępczości w Prusach w XVIII i XIX wieku (do 1871 r.), "Colloquium" 2014, 6(3), s. 65-96.

Maziarz J., Biegły sądowy z zakresu historii prawa, Kraków 2014

Morand-Deviller J., [nota bibliogr.] Olivier Leclerc. Le juge et l'expert - Contribution à l'étude des rapports entre le droit et la science, "Revue internationale de droit comparé", 2006, 58(3), s. 1012-1014.

Pastwa A., Peritus peritorum czy iudex peritorum? Uwagi o pozycji sędziego w dialogu z biegłymi, "Roczniki Nauk Prawnych" 2016, 26(2), s. 115-136. https://doi.org/10.18290/rnp.2016.26.2-6

Pikulski S., Podstawowe zagadnienia taktyki kryminalistycznej, Białystok 1997.

Płodzień S., Dowód z opinii biegłych w procesie kanonicznym, Lublin 1958.

Rivière Y., Histoire du droit pénal Romain: de Romulus à Justinien, Paris 2021.

Rogacka-Rzewnicka M., Proces karny w perspektywie ewolucji naukowej i współczesnych trendów rozwojowych, Warszawa 2021.

Skorupka J., O początku prawa. Szkic o historii procesu karnego w kontynentalnej Europie i Mezopotamii, Warszawa 2023.

Skorupka J., O procesie sądowym w starożytnych Atenach. Szkic o historii procesu karnego w kontynentalnej Europie i Mezopotamii, Warszawa 2023.

Sójka-Zielińska K., Historia prawa, Warszawa 1986.

Szozda R., Procek M., Lekarz jako biegły sądowy, "Nowiny Lekarskie" 2007, 76(3), s. 261-264.

Śliwiński S., Polski proces karny przed sądem powszechnym. Zasady ogólne, Warszawa 1948.

Tchernoff J., Expertise judiciaire en matière pénale, Paris 1932.

Tomaszewski T., Dowód z opinii biegłego w procesie karnym, Kraków 2000.

Tomczyk R., Proces karny w monarchii habsburskiej: od drugiej połowy XVIII wieku do 1918 roku, "Edukacja Humanistyczna" 2013, 1(28), 67-79.

Waltoś S., Hofmański P., Proces karny. Zarys systemu, Warszawa 2023.

Wybór źródeł do historii prawa sądowego czasów nowożytnych, wybór i oprac. G. Bałtruszajtys, J. Kolarzowski, M. Paszkowska, K. Rajewski, Warszawa 2002.

## Olivia Rybak-Karkosz **Interdyscyplinarne badania sygnatur braci Maurycego i Leopolda Gottliebów pod kątem rodzinnych podobieństw grafizmów**

Maurycy Gottlieb. W poszukiwaniu tożsamości, red. M. Milanowska, Łódź 2014.

Sandel J., Gottlieb Leopold, niedatowany rękopis w Archiwum Sandlów, Żydowski Instytut Historyczny im. E. Ringelbluma w Warszawie.

Skubisz-Śluszarczyk S., The Issue of Similar Handwritings with a Particular Focus on the Determinants Affecting the Quality of Producing a Handwritten Record, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji" 2022, 4116(128), s. 101–113, https://doi.org/10.19195/0137-1134.128.7.

Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających, t. 2: D–G, red. J. Maurin-Białostocka, Wrocław 1975.

Tanikowski A., Wizerunki człowieczeństwa, rytuały powszedniości. Leopold Gottlieb i jego dzieło, Kraków 2011.

Tomaszewski T., Czy łatwo odróżnić podpis ojca od podpisu syna, tj. o próbie opracowania metodyki badań pisma podobnego, „Człowiek i Dokumenty" 2022, 65, s. 48–58.

Tomaszewski T., Zbieżne cechy grafizmu źródłem pomyłki biegłego, „Człowiek i Dokumenty" 2009, 15, s. 43–50.

Widła T. Ekspertyza sygnatury malarskiej, Katowice 2016.

Widła T., Przypadkowe podobieństwa grafizmów, w: Problematyka dowodu z ekspertyzy dokumentów, t. 1, red. Z. Kegel, Wrocław 2002, s. 101–114.

Widła T., Rodzinne podobieństwa grafizmów, w: Problemy dowodu z dokumentu. Materiały VIII Wrocławskiego Sympozjum Badań Pisma, 17–19 czerwca 1998 r., red. Z. Kegel, Wrocław 1999, s. 207–219.

## Denis Solodov, Ilia Solodov **Zastosowanie dużego modelu językowego jako wsparcia w zakresie oceny opinii i planowania przesłuchania biegłego z zakresu kryminalistyki cyfrowej**

Ball C., Leery Lawyer's Guide to AI, https://craigball.net/2025/01/09/leery-lawyers-guide-to-ai/ (dostęp: 27.05.2025).

Future Ready Lawyer 2023: Wykorzystywanie innowacji, dostosowywanie się do zmian, https://www.wolterskluwer.com/pl-pl/know/future-ready-lawyer-2023#download (dostęp: 30.03.2025).

Hallene A., Allen J.M., Using AI for Predictive Analytics in Litigation, https://www.american-bar.org/groups/senior_lawyers/resources/voice-of-experience/2024-october/using-ai-for-predictive-analytics-in-litigation/ (dostęp: 30.03.2025).

Manual on Investigative Interviewing for Criminal Investigation, UN Department of Peace Operations, UN Office of the High Commissioner for Human Rights, UN Office on Drugs and Crime, luty 2024, https://www.unodc.org/res/justice-and-prison-reform/Investigativeinter/Manual_on_Investigative_Interviewing_COUNTERSIGNED.pdf (dostęp: 30.03.2025).

Tomaszewski T., Instytucja opiniująca w projekcie ustawy o biegłych sądowych i instytucjach opiniujących AD 2024/2025, w: Kryminalistyka moja pasja. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Mieczysławowi Gocowi z okazji 50-lecia pracy naukowej, red. D. Semków, K. Bajda, Rzeszów 2025, s. 526–547.

Zasady skutecznego prowadzenia przesłuchań na potrzeby postępowań przygotowawczych i gromadzenia informacji, maj 2021, https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/ministerstwo-sprawiedliwosci-upowszechnia-standardy-praw-czlowieka (dostęp: 30.03.2025).

## Julianna Steindl **Niezawodność i prawdopodobieństwo popełnienia błędów w analizie śladów krwawych**

Attinger D., Moore C., Donaldson A., Jafari A., Stone H.S., Fluid Dynamics Topics in Bloodstain Pattern Analysis. Comparative Review and Research Opportunities, "Forensic Science International" 2013, 231(1-3), s. 375-396, https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0379073813002417 (dostęp: 3.06.2025). https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2013.04.018

Bettison A., Krosch M.N., Chaseling J., Wright K., Bloodstain Pattern Analysis. Does Experience Equate to Expertise?, "Journal of Forensic Sciences" 2021, https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1556-4029.14661 (dostęp: 3.06.2025).

Bevel T., Ross M., Bloodstain Pattern Analysis with an Introduction to Crime Scene Reconstruction, Boca Raton 2001.

Brodbeck S., Introduction to Bloodstain Pattern Analysis, "Journal for Police Science and Practice" 2012, 2, s. 51-57, https://www.bmi.gv.at/104/Wissenschaft_und_Forschung/SIAK-Journal/internationalEdition/files/Brodbeck_IE_2012.pdf (dostęp: 30.05.2025).

Choromański K., Wstęp do analizy śladów krwawych. Zagadnienia terminologiczne, "Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2013, 17, s. 7-13, https://ojs.academicon.pl/pwk/article/view/8760 (dostęp: 30.05.2025).

Committee on Identifying the Needs of the Forensic Sciences Community, National Research Council, Strengthening Forensic Science in the United States. A Path Forward, Washington (DC) 2009.

Dąbrowska J., Szabłowska-Gnap E., Walczuk M., Podstawowe zagadnienia teoretyczne z analizy mechanizmu powstawania plam krwawych, "Problemy Kryminalistyki" 2013, 3, s. 62-73, https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-b18cfeca-1b0c-4cc7- 94a5-f57b947d5b03 (dostęp: 3.06.2025).

De Forest P., Pizzola P., Kammrath B., Blood Traces. Interpretation of Deposition and Distribution, Hoboken 2021. https://doi.org/10.1002/9781119764724

Dror I.E., Bloodstain Pattern Analysis (BPA). Validity, Reliability, Cognitive Bias, and Error Rate, "Science & Justice" 2025, 65(3), https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/1355030625000176 (dostęp: 31.05.2025). https://doi.org/10.1016/j.scijus.2025.02.002

Griffiths G., Liscio E., Northfield D., Accuracy of Area of Origin Analysis on Textured, Wallpaper Surfaces, "Journal of Bloodstain Pattern Analysis" 2020, 35(1), s. 9-19, https://eprints.taffs.ac.uk/6541/ (dostęp: 31.05.2025).

Hołyst B., Kryminalistyka, Warszawa 1996.

Shiri S., Martin K.F., Bird J.C., Surface Coatings Including Fingerprint Residues Can Significantly Alter the Size and Shape of Bloodstains, "Forensic Science International" 2019, 295, s. 189- 198, https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0379073818310600 (dostęp: 31.05.2025). https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2018.12.008

Suchodolska M., Brak motywu, narzędzia zbrodni i świadków. Skazany na podstawie śladów krwi, "Dziennik Gazeta Prawna" 2020, 2, https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1446826,sladykrwawe-miejsce-zbrodni-biegly-zabojstwo-wyrok.html (dostęp: 30.05.2025).

Szabłowska-Gnap E., Dąbrowska J., Januszkiewicz K., Wpływ wybranych tkanin na wygląd śladów krwawych, "Problemy Kryminalistyki" 2016, 292(2), s. 3-14, https://biblioteka-nauki.pl/articles/2055012.pdf (dostęp: 3.06.2025).

Taylor M.C., Laber T.L., Kish P.E., Owens G., Osborne N.K.P., The Reliability of Pattern Classification in Bloodstain Pattern Analysis, Part 1: Bloodstain Patterns on Rigid Nonabsorbent Surfaces, "Journal of Forensic Sciences" 2016, https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1556-4029.13091 (dostęp: 1.06.2025).

## Maria Szczepaniec **Istota i znaczenie okazania na płaszczyźnie dowodowej**

Gruza E., Ocena wiarygodności zeznań świadków w procesie karnym. Problematyka kryminalistyczna, Zakamycze 2003.

Gruza E., Okazanie. Problematyka kryminalistyczna, Toruń 1995.

Hanausek T., Kryminalistyka. Zarys wykładu, Kraków 1996.

Kała M., Wilk D., Wójcikiewicz J., Zuba D., Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane, Warszawa 2023.

Kulicki M., Kryminalistyka, Toruń 1994.

Kulicki M., Kwiatkowska-Wójcikiewicz V., Stępka L., Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo-sądowej, Toruń 2009.

Lisiecki M., Skuteczność wykrywcza i wartość dowodowa okazania w świetle nowej procedury karnej i zasad kryminalistyki, „Problemy Współczesnej Kryminalistyki” 2000, 3, s. 225–250.

Tomaszewski T., Wartość okazania oskarżonego w praktyce śledczej i sądowej, „Palestra” 1992, 36(9–10), s. 20–29.

Waltoś S., Proces karny. Zarys systemu, Warszawa 2009.

Widacki J., Kryminalistyka, Warszawa 2018.

Wójcikiewicz J., Kryminalistyczna problematyka okazania osób, Warszawa 1988.

Wójcikiewicz J., Zasada „naukowej oceny dowodów" w polskim procesie sądowym, w: Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci Profesora Stanisława Waltosia, Warszawa 2000, s. 570–576.

## David Texl, Marek Fryšták **The Meaning of Recidivism in Terms of Criminalistics Practice**

Barilik, Igor N. Environmentální kriminologie: prostředí a jeho role při páchání kriminality. Leges, 2015.

Blatníková, Šárka. "Recidiva trestné činnosti – interpretace pojmu a výzkum kriminální kariéry v zahraniční literature." In Alena Marešová, Šárka Blatníková, Petr Kotulan, Milada Martinková, Markéta Štěchová, and Miroslav Tamchyna. Kriminální recidiva a recidivisté (charakteristika, projevy, možnosti trestního soudnictví). Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011.

Boukalová, Hedvika. Interakce a komunikace ve vyšetřování trestné činnosti z pohledu psychologie. Filosofická fakulta, Univerzita Karlova, 2012.

Carrabine, Eamonn, Pam Cox, Maggy Lee, Ken Plummer, and Nigel South. Criminology. A Social Introduction. Routledge, 2009. https://doi.org/10.4324/9780203884942

Chmelík, Jan a kolektiv. Rukověť kriminalistiky. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005.

Čírtková, Ludmila. Forenzní psychologie. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2013.

Dianiška, Gustáv. Kriminológia. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011.

Fryšták, Marek, and Eva Brucknerová. "Princip presumpce 'viny' v médiích a při činnosti orgánů činných v trestním řízení." In Jiří Jelínek a kolektiv. Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení. Leges, 2020.

Gřivna, Tomáš, Miroslav Scheinost, Ivana Zoubková a kolektiv. Kriminologie. Wolters Kluwer ČR, 2019.

Kratochvíl, Vladimír a kolektiv. Trestní právo hmotné. Obecná část. C. H. Beck, 2012.

Marešová, Alena. "Problémy recidivy v kriminologické literatuře a kriminologickém výzkumu." In Alena Marešová, Šárka Blatníková, Petr Kotulan, Milada Martinková, and Markéta Štěchová. Kriminální recidiva a recidivisté (charakteristika, projevy, možnosti trestního soudnictví). Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011.

Pješčak, Ján a kolektiv. Kriminalistika. Naše vojsko, 1985.

Spurný, Joža. Psychologie výslechu. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010.

Šteinbach, Miroslav, René Šlesinger, Miroslav Zimmermann, Milan Bílek, and Kateřina Hlaváčová. Zákon o policii. Komentář. Wolters Kluwer, 2019.

Sutherland, Edwin H., and Donald R. Cressey. Principles of Criminology. J. B. Lippincott Company, 1960.

Tomášek, Jan. Úvod do kriminologie. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2019.

Válková, Helena, Josef Kuchta, Jana Hulmáková a kolektiv. Základy kriminologie a trestní politiky. C. H. Beck, 2005.

Zdeněk, Konrád, Viktor Porada, Jiří Straus, and Jaroslav Suchánek. Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodika vyšetřování. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2021.

## Magdalena Tomaszewska-Michalak **Polska policja w mediach społecznościowych na przykładzie TikToka**

Białe kaski bronią granicy, „Gazeta Policyjna" 2021, 12, https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2021/numer-12-122021/211878,Biale-kaski-bronia-granicy.html (dostęp: 3.04.2025).

Biuletyn Informacji Publicznej RPO, https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-urzedy-internet-profile-konta-sm-mc-odpowiedz (dostęp: 3.04.2025).

Commission Strengthens Cybersecurity and Suspends the Use of TikTok on Its Corporate Devices, 23.02.2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1161 (dostęp: 3.04.2025).

Digital 2025. Global Overwiev Report, https://datareportal.com/ (dostęp: 3.04.2025).

Kim K., Oglesby-Neal A., Mohr E., 2016 Law Enforcement Use of Social Media Survey. A Joint Publication by the International Association of Chiefs of Police and the Urban Institute, Research Report by Urban Institute, 2017, https://www.urban.org/sites/default/files/publication/88661/2016-law-enforcement-use-of-social-media-survey_5.pdf (dostęp: 3.04.2025).

Lee R., Luttrell P., Johnson M., Garnaut J., TikTok, ByteDance, and Their Ties to the Chinese Communist Party. Submission to the Senate Select Committee on Foreign Interference through Social Media, 14.03.2023, https://www.politico.com/f/?id=00000186-fe9f-dab2-a7b7-fe9f76700000&mc_cid=7c9ad8a237&mc_eid=0637e700c6 (dostęp: 3.04.2025).

Mickoleit A., Social Media Use by Governments. A Policy Primer to Discuss Trends, Identify Policy Opportunities and Guide Decision Makers, OECD Working Papers on Public Governance, 26, 2014, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2014/12/social-media-use-by-governments_g17a2596/5jxrcmghmk0s-en.pdf (dostęp: 3.04.2025).

Most Popular Social Networks Worldwide as of February 2025, by Number of Monthly Active Users, https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/ (dostęp: 3.04.2025).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, Dz. U. 2022, poz. 340.

„Speed" teraz w całym kraju, https://policja.pl/pol/aktualnosci/176633,quotSpeedquot-teraz-w-calym-kraju.html (dostęp: 3.04.2025).

Strajk Kobiet: Policja jest brutalna i łamie prawo, bo pozwala na to Kaczyński, „Dziennik Gazeta Prawna" 2.12.2020, https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/1497947,strajk-kobiet-brutalnosc-policji-lamanie-prawa-kaczynski.html (dostęp: 3.04.2025).

Uchwała nr 7 Rady do Spraw Cyfryzacji z dnia 27 marca 2023 roku w sprawie nakazu usunięcia aplikacji TikTok przez urzędników i pracowników administracji publicznej z telefonów służbowych.

Waszkiewicz P., Tomaszewska-Michalak M., Stromczyński B., Rabczuk S., Nie pytają cię o imię, walczą z ostrym cieniem mgły. Podstawy prawne wykorzystania mediów społecznościowych przez polskie organy władzy publicznej na przykładzie Policji, „Studia Iuridica" 2021, 89, s. 386–408. https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2022-89.20

https://datareportal.com/reports/digital-2024-poland (dostęp: 3.04.2025).

https://www.gov.uk/government/news/tiktok-banned-on-uk-government-devices-as-part-of-wider-app-review (dostęp: 3.04.2025).

https://www.tiktok.com/@polskapolicja?lang=pl-PL (dostęp: 3.04.2025).

https://arp.nsw.gov.au/dcs-2023-01-cyber-security-nsw-directive-protecting-nsw-government-information-on-government-issued-devices/ (dostęp: 3.04.2025).

http://www.youtube.com/@PolskaPolicja (dostęp: 3.04.2025).

https://www.facebook.com/PolicjaPL (dostęp: 3.04.2025).

https://www.instagram.com/policja_kgp/ (dostęp: 3.04.2025).

## Barbara Toroń-Fórmanek **Przestępczy styl życia osadzonych kobiet i mężczyzn a proces rozwoju tożsamości w warunkach izolacji więziennej**

Adler A., Problem of Neurosis. A Book of Case Histories, red. P. Mariet, New York 1930.

Bańka J., Mechanizmy identyfikacji kulturowej w koncepcji recentywizmu, "Folia Philosophica" 1985, 2, s. 7-20. https://doi.org/10.31261/fp.20861

Bajakowski T., Proces kształtowania się tożsamości człowieka - samoświadomość z wykorzystaniem odbicia w lustrach społecznych, w: Przestrzenie międzykulturowe w badaniach i praktyce edukacyjnej, red. J. Nikitorowicz, A. Młynarczyk-Sokołowska, U. Namiotko, Białystok 2019, s. 349-368.

Brzezińska A.I., Gotowość do spotkania z innym. Tożsamość u progu dorosłości, w: Obcy i swoi. Psychologiczna natura stosunków międzyludzkich, red. J.W. Brzeziński, Poznań 2017, s. 133-211.

Ciosek M., Przestępczość jako styl życia, czyli Glenna D. Waltersa próba integracji różnych modeli przestępczości, "Przegląd Więziennictwa Polskiego" 1995, 11, s. 21-33.

Ciosek M., Psychologia sądowa i penitencjarna, Warszawa 2003.

Erikson E.H., Identity. Youth and Crisis. New York 1968.

Harun N.H., Zainal N.F., Umar A., Maslow's Hierarchy of Needs. The Nexus Between Female Employment, Child Abuse, and Crime, "International Journal of Academic Research in Economics and Management Sciences" 2024, 13(3), s. 504-510, https://doi.org/10.6007/IJAREMS/v13-i3/22317.

Hickley C., Five Men from Berlin Crime Family Sentenced for £100m Dresden Jewel Heist, "The Art Newspaper" 17.05.2023, https://www.theartnewspaper.com/2023/05/17/five-men-from-berlin-crime-family-sentenced-for-100m-dresden-jewel-heist (dostęp: 27.05.2025).

Miszewski K., Miałkowska-Kozaryna M., Dyskusja wokół problemu prizonizacji na kanwie badań własnych, "Resocjalizacja Polska" 2020, 19, s. 319-335. https://doi.org/10.22432/pjsr.2020.19.19

Piotrowska D., Styl życia. Uwagi ogólne, "Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy. Studia z Nauk Społecznych" 1998, 13, s. 61-79.

Przebylski M., Bańki poznawcze i wykluczenie społeczne - ujęcie socjologiczne "Roczniki Nauk Społecznych" 2019, 11, s. 54-68.

Słownik wyrazów obcych PWN, red. W. Kopaliński, Warszawa 2005.

Szczepanik R., Stawanie się recydywistą. Kariery instytucjonalne osób powracających do przestępczości, Łódź 2015. https://doi.org/10.18778/7969-685-7

Szymański T., Funkcje zatrudnienia skazanych w świetle danych empirycznych, w: Praca skazanych odbywających karę pozbawienia wolności, red. T. Bojarski, Z. Hołda, J. Baranowski, Lublin 1985, s. 47-60.

Toroń-Fórmanek B., Proces resocjalizacji osób pozbawionych wolności w aspekcie nieharmonijnego rozwoju tożsamości, "Lubelski Rocznik Pedagogiczny" 2016, 35(2), s. 85-103. https://doi.org/10.17951/lrp.2016.35.2.85

Uździcka M., Tożsamość, samoidentyfikacja, identyfikacja, "Zielonogórskie Seminaria Językoznawcze" 2013, s. 25-35. https://doi.org/10.59444/2014SERredSte_Bugr2

Walters G.D., The Latent Structure of the Criminal Lifestyle. A Taxometric Analysis of the Lifestyle Criminality Screening Form and Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles, "Criminal Justice and Behavior" 1989, 34(12), s. 1623-1637. https://doi.org/10.1177/0093854807307028

Walters G.D., The Lifestyle Criminality Screening Form. Psychometric Properties and Practical Utility, "Journal of Offender Rehabilitation" 1998, 27(3-4), s. 9-23. https://doi.org/10.1300/J076v27n03_02

Weber M., Gospodarka i społeczeństwo. Zarys socjologii rozumiejącej, tłum. i wstęp D. Lachowska, Warszawa 2002.

Wesołowski W., Studia z socjologii klas i warstw społecznych, Warszawa 1962.

Wielki słownik języka polskiego, https://wsjp.pl/ (dostęp: 27.05.2025).

## Zofia Tryburcy, Paweł Waszkiewicz **Nagrania z kamer mundurowych jako dowód w postępowaniu sądowym. Wyniki wywiadów z sędziami wydziałów karnych**

Czarnecki J., Andruchów B., Kamery nasobne w sprawach zakłócenia spokoju lub porządku publicznego oraz wywieranie wpływu na czynności urzędowe (art. 51 k.w. i art. 224 k.k.). Wyniki badań aktowych, nieopublikowana praca magisterska, WPiA UW, Warszawa 2024.

Drozda D., Wykorzystanie kamer nasobnych w pracy organów ścigania oraz w postępowaniach sądowych prowadzonych na terenie apelacji warszawskiej na podstawie badań aktowych spraw z art. 254 Kodeksu karnego oraz art. 62 Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, nieopublikowana praca magisterska, WPiA UW, Warszawa 2024.

Figaj B., Kamery nasobne "wkraczają" do Służby Więziennej, https://infosecurity24.pl/sluzby-mundurowe/sluzba-wiezienna/kamery-nasobne-wkraczaja-do-sluzby-wiezien nej (dostęp: 24.06.2024).

Ganczewska Z., Prus M., Kamery nasobne a użycie siły w trakcie zatrzymania. Wyniki badań aktowych, "Biuletyn Kryminologiczny" 2024, 31, s. 109-128. https://doi.org/10.37232/BK.2024F

Jost G., Kurzec B., Kamery nasobne a agresja uczestników interwencji. Wyniki badania aktowego dotyczących spraw z art. 180a i 257 k.k., nieopublikowana praca magisterska, WPiA UW, Warszawa 2024.

Kisiel K., Słysz M., Kamery nasobne w sprawach z art. 222 i 223 kk. Wyniki badań aktowych, nieopublikowana praca magisterska, WPiA UW, Warszawa 2024.

Kupczyński J., Użytkowanie kamer nasobnych przez policję i inne służby w świetle bieżących polskich regulacji prawnych, "Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury" 2023, 3(51), s. 67-81. https://doi.org/10.53024/4.3.51.2023

Maxfield M.G., Babbie R., Research Methods for Criminal Justice and Criminology, wyd. 7, [Australia] 2014.

Narodzonek K., Kontrolerzy ZDiTM włączają kamery przy kontroli, https://radioszczecin.pl/1,484631,kontrolerzy-zditm-wlaczaja-kamery-przy-kontroli-&idf=952506 (dostęp: 24.06.2024).

Osińska A., Sienicka I., Kamery nasobne w sprawach z art. 207 i art. 217a k.k. Wyniki badań aktowych, nieopublikowana praca magisterska, WPiA UW, Warszawa 2024.

Rachwalska M., Interwencja pod czujnym okiem kamery. Policja dokupuje rejestratory, https://infosecurity24.pl/sluzby-mundurowe/policja/interwencja-pod-czujnym-okiem-kamery-policja-dokupuje-rejestratory (dostęp: 23.06.2025).

Socha R., Matuszek G., Wartość zapisu z monitoringu wizyjnego jako materiału dowodowego w procesie karnym, "Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy" 2020, 33(2), s. 125-136.

Szwierz J., Matczak P., Dąbrowski A., Wójtowicz A., Monitoring wizyjny i jego wpływ na straty spowodowane przestępczością. Przykłady z wybranych polskich miast, "Studia z Polityki Publicznej" 2020, 7, s. 51-69. https://doi.org/10.33119/KSzPP/2020.1.3

Tomaszewski T., Kryminalistyczno-procesowe aspekty przygotowania do przesłuchania biegłego, "Problemy Praworządności" 1986, 11, s. 62-73.

Tomaszewski T., Ogólne czynniki wpływające na taktykę przesłuchania biegłego, "Państwo i Prawo" 1981, 7, s. 115-124.

Tomaszewski T., Postanowienia o powołaniu biegłego w teorii i praktyce, "Problemy Kryminalistyki" 1984, 163, s. 66-75.

Tomaszewski T., Przesłuchanie biegłego w postępowaniu karnym, Warszawa 1998.

Tomaszewski T., Uwagi na temat konfrontacji biegłych w procesie karnym, "Państwo i Prawo" 1986, 10, s. 77-84.

Tomaszewski T., Wartość niekategorycznych opinii biegłych, "Nowe Prawo" 1981, 9, s. 64-77.

Tomaszewski T., Więcej uwagi dla przesłuchania biegłego w postępowaniu przygotowawczym, "Problemy Praworządności" 1983, 4, s. 42-54.

Wasiak R., Kryminalistyczno-prawna problematyka wprowadzenia do użytku nasobnych kamer video w policji - w ujęciu porównawczym, Warszawa 2019.

Waszkiewicz P., Wielki Brat - rok 2010. Systemy monitoringu wizyjnego. Aspekty kryminalistyczne, kryminologiczne i prawne, Warszawa 2011.

Zaborska Z., Wasilewska A., Czy kamery nasobne rzeczywiście spełniają swoją rolę? Wyniki badań aktowych w sprawach dotyczących spowodowania wypadku komunikacyjnego (art. 177 kk) i propagowaniu nazizmu, komunizmu, faszyzmu lub innego ustroju totalitarnego (art. 256 kk), nieopublikowana praca magisterska, WPiA UW, Warszawa 2024.

## Maciej Trzciński **Perspektywy wykorzystania archeologii sądowej w działaniach organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w Polsce oraz w wybranych krajach Europy Środkowo-Wschodniej**

Angyal M., Petretei D., Forenzikus archeológia - Bűnügyek felderítése a háromdimenziós képalkotás és a kiterjesztett észlelés felhasználásával, "Rendőrségi Tanulmányok" 2020, 3, s. 4-57.

Archeologia sądowa w teorii i praktyce, red. M. Trzciński, wyd. 2, Warszawa 2023.

Archeologia totalitaryzmu. Ślady represji 1939-1945, red. O. Ławrynowicz, J. Żelazko, Łódź 2015.

Combating the Criminality Against the European Cultural Heritage. Patrimonium II, red. A. Lazăr i in., Cluj-Napoca 2009.

Di Maggio R.M., Preventing Art and Antiquities Crimes Using Forensic Geology, w: Multidisciplinary Approaches to Forensic Archaeology. Topics Discussed During the European Meetings on Forensic Archaeology (EMFA), red. P.M. Barone, W.J.M. Groen, Cham 2018, s. 239-249. https://doi.org/10.1007/978-3-319-94397-8_18

Forensic Archaeology. A Global Perspective, red. W.J.M. Groen, N. Márquez-Grant, R. Janaway, Hoboken 2015,

Handbook of Forensic Archaeology and Anthropology, red. D. Morse, J. Duncan, J. Stoutamire, Tallahassee 1983.

Hasil J., Hasil P. i in., The Materiality of Forced Labour. Settlement Waste of Communities at WWII Mining Plant and POW Camp in Rolava (North-West Bohemia), "Journal of Conflict Archaeology" 2020, 15(2), s. 91-117. https://doi.org/10.1080/15740773.2021.1889273

Hunter J., Cox M., Forensic Archaeology. Advances in Theory and Practice, London 2005.

Ivanovaite L., Petrauskas G., Investigating Bunkers. Lithuanian Partisans, Archaeology and Excavation in Pagrenda Forest, "Europa Orientalis. Studia z Dziejów Europy Wschodniej i Państw Bałtyckich" 2019, 10, s. 179-206. https://doi.org/10.12775/EO.2019.07

Kobiałka D., Jak doszło do odkryć i badań w Chojnickiej Dolinie Śmierci?, "Archeologia Żywa" 2022, 3(85), s. 56-61.

Masnicová S., Beňuš R., Obertová Z., Forensic Archaeology in the Slovak Republik, w: Forensic Archaeology. A Global Perspective, red. W.J.M. Groen, N. Márquez-Grant, R. Janaway, Hoboken 2015, s. 159-164. https://doi.org/10.1002/9781118745977.ch19

Multidisciplinary Approaches to Forensic Archaeology. Topics Discussed during the European Meetings on Forensic Archaeology (EMFA), red. P.M. Barone, W.J.M. Groen, Cham 2018.

Neumann R., Klenke K., Fischer A., The Working Group "Forensic Archaeology" at the German Bundeskriminalamt, w: Forensic Archaeology. A Global Perspective, red. W.J.M. Groen, N. Márquez-Grant, R. Janaway, Hoboken 2015, s. 67-75. https://doi.org/10.1002/9781118745977.ch9

Pexa T., Krajsa J., Šaňková M. i in., Identification of the Skeletal Remains of the Czech Communist Regime Crime Victim, Priest Josef Toufar, "Forensic Science International" 2018, 291, s. 13-17. https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2018.07.002

Praktyczne aspekty zwalczania przestępczości przeciwko dziedzictw kulturowemu, red. M. Trzciński, Gdańsk 2019.

Susa É., Éry K. i in., Forensic Archaeology and Anthropology in Hungary: Current Trends and Future Perspectives, w: Forensic Archaeology. A Global Perspective, red. W.J.M. Groen, N. Márquez-Grant, R. Janaway, Hoboken 2015, s. 83-90. https://doi.org/10.1002/9781118745977.ch11

Szwagrzyk K., Cmentarz Osobowicki we Wrocławiu. Pola ofiar komunizmu, Warszawa 2021.

Trzciński M., Kryminalistyka i archeologia sądowa w procesie poszukiwania ukrytych zwłok, Warszawa 2021.

Van der Burgt P., Stäuble H., Kriminalistische Methoden in der Archäologie - ein Anwendungsbeispiel aus Sachsen, w: Rituelle Gewalt - Rituale der Gewalt: 12. Mitteldeutscher Archäologentag, red. H. Meller i in., Halle 2019.

Vařeka P., Pozůstatky taboru nacistickė a komunistické totality v západnich Čechách, Plzeň 2023.

## Aleksandra Tucholska-Lenart **Genetyka kontra wyzwania identyfikacyjne XXI wieku**

Atak Hamasu na Izrael i operacja "Żelazne Miecze", new.embassies.gov.il/poland/pl/news/israel-operation-against-hamas-2023-2024 (dostęp: 21.05.2025).

Białecka A., Kamińska M., Wierzchosławski R., Wujec J., Współczesna ekspertyza kryminalistyczna z zakresu badań DNA, w: Kryminalistyka dla prawa, prawo dla kryminalistyki, red. W. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, Toruń 2010, s. 63-79.

Decyzja ramowa Rady UE 2009/905 z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie akredytacji dostawców usług kryminalistycznych wykonujących czynności laboratoryjne, Dz. Urz. UE I.2009.

ICMP DNA Results of the International Commission on Missing Persons Reveal the Identity of 6,481 Srebrenica Victims, 7.07.2010, https://icmp.int/press-releases/dna-results-reveal-6481-srebrenica-victims/ (dostęp: 18.08.2023)

The INTERPOL Victim Identification Guide, 2002.

Jeffreys A.J., Wilson V., Thien S.I., Individual-Specific "Fingerprints" of Human DNA, "Nature" 1985, 316, s. 76-79. https://doi.org/10.1038/316076a0

Klonowski E., Sołtyszewski I., Proces ekshumacji i identyfikacji ofiar wojny na terenie Bośni i Hercegowiny w latach 1992-1995, "Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii" 2009, 59, s. 225-231.

Mullis K.B., Faloona F.A., Specific Synthesis of DNA in vitro via Polymerase-Catalyzed Chain Reaction, "Methods in Enzymology" 1987, 155, s. 335-350. https://doi.org/10.1016/0076-6879(87)55023-6

Największe ataki terrorystyczne w XXI wieku, https//wartowiedziec.pl/serwis-glowny/styl-zycia/22584-krwawe-niwo-terroryzmu-najwiksze-zamachy-terrorystyczne-xxi-wieku (dostęp: 21.05.2025).

Słomski R., Trudne początki badań DNA w Polsce, w: Kryminalistyka dla prawa, prawo dla kryminalistyki, red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, Toruń 2010, s. 37-47.

Słomski R., Wielgus K., Gawrońska B., Szalata M., Skrzypczak-Zielińska M., Tucholska-Lenart A., Badania DNA w medycynie sądowej i kryminalistyce, w: Analiza DNA. Praktyka, red. R. Słomski, Poznań 2014, s. 217-229.

Śledziński Ł.J., Identyfikacja ofiar terroru, cz. 1 - Srebrenica, "Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2018, 22, s. 209-230. https://doi.org/10.52097/pwk.5417

Śledziński Ł.J., Identyfikacja ofiar terroru, cz. 3 - World Trade Center, "Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2019, 23, s. 193-203. https://doi.org/10.52097/pwk.5500

Terroryzm w UE: ataki, ofiary śmiertelne i zatrzymania w 2023 r., www.europarl.europa.eu/topics/pl/article/20250124STO26468/terroryzm-w-ue-ataki-ofiary-smiertelne-i-zatrzymania-w-2023-r (dostęp: 21.05.2025).

Tucholska-Lenart A., Identyfikacja ofiar ludobójstwa w Srebrenicy, "Rocznik Tatarów Polskich" 2023, seria 2, 10(24), s. 251-261.

Tucholska-Lenart A., Wykorzystanie metod biologii molekularnej w identyfikacji ofiar katastrof masowych i ataków terrorystycznych, "Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego" 2011, 4(3), s. 166-173.

The World Trade Center, 9-11research.com.wtc.7net (dostęp: 21.05.2025).

https://icmp.int/srebrenica/ (dostęp: 21.05.2025).

https://pl.wikipedia.org/wiki/Ofiary_wojny_rosyjsko-ukraińskiej (dostęp: 21.05.2025).

## Jolanta Wąs-Gubała **Analiza wybranych czynników wpływających na proces odłączania i przenoszenia fragmentów włókien z perspektywy nauk sądowych**

Bresee R.R., Annis P.A., Fibre Transfer and the Influence of Fabric Softener, "Journal of Forensic Sciences" 1991, 36(6), s. 1699-1713. https://doi.org/10.1520/JFS13193J

Cordiner S.J., Stringer P., Wilson P.D., Fibre Diameter and the Transfer of Wool Fibres, "Journal of the Forensic Science Society" 1985, 25(6), s. 425-426. https://doi.org/10.1016/S0015-7368(85)72430-9

Grieve M.C., Biermann T.W., Wool Fibres - Transfer to Vinyl and Leather Vehicle Seats and Some Observations on Their Secondary Transfer, "Science & Justice" 1997, 37(1), s. 31-38. https://doi.org/10.1016/S1355-0306(97)72138-5

Hellwig J., The Effect of Textile Construction on the Shedding Capacity of Knitwear, w: Proceedings of the 5th Meeting of the European Fibres Group, Berlin 1997, s. 102-106.

Kidd C.B.M., Robertson J., The Transfer of Textile Fibres During Simulated Contacts, "Journal of the Forensic Science Society" 1982, 22(3), s. 301-308. https://doi.org/10.1016/S0015-7368(82)71496-3

Kolar P., Transfer Experiment with Microfibres, w: Proceedings of the 2nd Meeting of the European Fibres Group, Wiesbaden 1994, s. 10-11.

Kriston L., Über den Beweiswert der Textilmikrospüren, "Archiv für Kriminologie" 1984, 173, s. 109-115.

Kruszelnicki A., Schelker J., Leoni B., Nava V., Kalem J., Attermeyer K., Gwinnett C., An Investigation into the Use of Riverine Mesocosms to Analyse the Effect of Flow Velocity and Recipient Textiles on Forensic Fibre Persistence Studies, "Forensic Science International" 2023, 351, https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2023.111818 dostęp: 15.02.2026).

Lau V., Fundamentals of Transfer & Persistence to Improve the Evaluation of Forensic Evidence, https://www.youtube.com/watch?v=Df93JAtiPEs (dostęp: 3.04.2025).

Locard E., L'enquête criminelle et les méthodes scientifiques, rozdz. IV: Traces et Taches, Paris 1920, s. 139-170.

Lepot L., Vanden Driessche T., Fibre Persistence on Immersed Garment - Influence of Water Flow and Stay in Running Water, "Science & Justice" 2015, 55(6), s. 431-436. https://doi.org/10.1016/j.scijus.2015.09.003

Lepot L., Vanden Driessche T., Lunstroot K., Gason F., De Wael K., Fibre Persistence on Immersed Garment - Influence of Knitted Recipient Fabrics, "Science & Justice" 2015, nr 55(4), s. 248-253. https://doi.org/10.1016/j.scijus.2015.02.006

Muehlethaler C., Albert R., Collecting Data on Textiles from the Internet Using Web Crawling and Web Scraping Tools, "Forensic Science International" 2021, 322, s. https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2021.110753 (dostęp: 15.02.2026).

Parybyk A.E., Lokan R.J., A Study of the Numerical Distribution of Fibres Transferred from Blended Fabrics, "Journal of the Forensic Science Society" 1986, 26(1), s. 61-68. https://doi.org/10.1016/S0015-7368(86)72447-X

Pounds Ch.A., Smalldon K.W., The Transfer of Fibres Between Clothing Materials During Simulated Contacts and Their Persistence During Wear. Part 1: Fibre Transference, "Journal of the Forensic Science Society" 1975, 15(1), s. 17-27. https://doi.org/10.1016/S0015-7368(75)70932-5

Pounds Ch.A., Smalldon K.W., The Transfer of Fibres Between Clothing Materials During Simulated Contacts and Their Persistence During Wear. Part III: A Preliminary Investigation of the Mechanisms Involved, "Journal of the Forensic Science Society" 1975, 15(3), s. 197-207. https://doi.org/10.1016/S0015-7368(75)70985-4

Quattrini A., Transfer of Microfibre onto Conventional Garments and Microfibre Garments During Simulated Contacts and Their Persistence During Wear, w: Proceedings of the 1st European Academy of Forensic Sciences Meeting, Lausanne 1997, s. 239-244.

Razarenkow K., Włókna inteligentne w kryminalistyce, "Problemy Kryminalistyki" 2022, 316(2), s. 31-42.

Robertson J., Roux C., From Crime Scene to Laboratory, w: Forensic Examination of Fibres, red. J. Robertson, C. Roux, K.G. Wiggins, wyd. 3, Boca Raton 2018, s. 99-143.

Roux C., Chable J., Margot P., Fibre Transfer Experiments onto Car Seats, "Science & Justice" 1996, 36(3), s. 143-151. https://doi.org/10.1016/S1355-0306(96)72589-3

Salter M.T., Cook R., Jackson A.R., Differential Shedding from Blended Fabrics, "Forensic Science International" 1984, 33(3), s. 155-164. https://doi.org/10.1016/0379-0738(87)90123-X

Schnegg M., Palmer R., Massonnet G., Les paramètres clés de l'interprétation des fibres textiles en sciences criminelles. Partie II: Transfert, persistance et detection, "Canadian Society of Forensic Science Journal" 2018, 51(3-4), s. 83-119. https://doi.org/10.1080/00085030.2018.1519769

Sheridan K.J., Palmer R., Chalton D.A., Bacar J.N., Beckett J., Bellerby K., Brown L., Donaghy E., Finlayson A., Graham C., Robertson B., Taylor L., Gallidabino M.D., A Quantitative Assessment of the Extent and Distribution of Textile Fibre Transfer to Persons Involved in Physical Assault, "Science & Justice" 2023, 63(4), s. 509-516. https://doi.org/10.1016/j.scijus.2023.05.001

Sheridan K.J., Saltupyte E., Palmer R., Gallidabino M.D., A Study on Contactless Airborne Transfer of Textile Fibres Between Different Garments in Small Compact Semi-Enclosed Spaces, "Forensic Science International" 2020, 315, (dostęp: 15.02.2026). https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2020.110432

## Dariusz Wilk **Kryminalistyczne fenotypowanie DNA (FDP) jako technika wykrywcza w Polsce oraz w procedurach karnych wybranych państw**

Abramowicz D., Dzięki DNA znamy kolor oczu i włosów zabójcy Izy, "Dziennik Bałtycki" 14.02.2012, https://dziennikbaltycki.pl/dzieki-dna-znamy-kolor-oczu-i-wlosow-zabojcy-izy/ar/507603 (dostęp: 19.11.2025).

Abramowicz D., Zabił ją zbrodniarz o niebieskich oczach. Archiwum X szuka mordercy Izy z Gdyni, "I.pl" 23.02.2018, https://i.pl/zabil-ja-zbrodniarz-o-niebieskich-oczach-archiwum-x-szuka-mordercy-izy-z-gdyni/ar/12955020 (dostęp: 19.11.2025).

Banaszewska-Jaszczyk A., Ofiara zabójstwa w Drzewinie na ilustracji stworzonej dzięki zaawansowanej technologii. Śledczy liczą na trop, który doprowadzi do ustalenia tożsamości zamordowanej kobiety a także sprawcy zbrodni (przewidywany wygląd ofiary), "Policja Pomorska" 7.04.2025, https://pomorska.policja.gov.pl/pom/informacje/wiadomosci/143754,Ofiara-zabojstwa-w-Drzewinie-na-ilustracji-stworzonej-dzieki-zaawansowanej-techn.html (dostęp: 19.11.2025).

Bloch-Bogusławska E., Sygit B., Ocena stanu zdrowia a typowanie sprawcy przestępstwa, "Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii" 2008, 58, s. 205-207.

Branicki W., Kupiec T., Marcińska M., Wróbel M., Ekspertyza genetyczna, w: Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane, red. M. Kała, D. Wilk, J. Wójcikiewicz, D. Zuba, Warszawa 2023, s. 154-221.

Branicki W., Kupiec T., Wolańska-Nowak P., Badania DNA dla celów sądowych, wyd. 1, Kraków 2008. https://doi.org/10.1016/j.fsigss.2007.10.044

Breslin K., Wills B., Ralf A., Ventayol Garcia M., Kukla-Bartoszek M., Pośpiech E., Freire- -Aradas A., Xavier C., Ingold S., La Puente M. de, Gaag K.J. van der, Herrick N., Haas C., Parson W., Phillips C., Sijen T., Branicki W., Walsh S., Kayser M., HIrisPlex-S System for Eye, Hair, and Skin Color Prediction from DNA. Massively Parallel Sequencing Solutions for Two Common Forensically Used Platforms, "Forensic Science International: Genetics" 2019, 43, https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2019.102152.

Butler J., Fundamentals of Forensic DNA Typing, wyd. 1, Burlington 2010. https://doi.org/10.1016/B978-0-12-374999-4.00001-1

Chaitanya L., Breslin K., Zuñiga S., Wirken L., Pośpiech E., Kukla-Bartoszek M., Sijen T., Knijff P. de, Liu F., Branicki W., Kayser M., Walsh S., The HIrisPlex-S System for Eye, Hair and Skin Colour Prediction from DNA. Introduction and Forensic Developmental Validation, "Forensic Science International: Genetics" 2018, 35, s. 123-135. https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2018.04.004

Chen Y., Hysi P., Maj C., Heilmann-Heimbach S., Spector T.D., Liu F., Kayser M., Genetic Prediction of Male Pattern Baldness Based on Large Independent Datasets, "European Journal of Human Genetics" 2023, 31, s. 321-328. https://doi.org/10.1038/s41431-022-01201-y

Criminal Justice (Forensic Evidence and DNA Database System) Act 2014.

Dekret z dnia 27 sierpnia 2001 r. w sprawie badań DNA w sprawach karnych (Besluit DNA-onderzoek in strafzaken), nr BWBR0012791 ze zm.

Durkin A., Estimating a Face. What Predicting Appearance from DNA Reveals about the Need to Regulate Genetic Investigations, "Washington University Law Review" 2024, 101, s. 1285- 1287, 1308-1309.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylająca decyzję ramową Rady 2008/977/ WSiSW, Dz. Urz. UE 2006, seria L, nr 119, s. 89-131 ze zm.

Géron A., Uczenie maszynowe z użyciem Scikit-Learn, Keras i TensorFlow, tłum. K. Sawka, wyd. 3, Warszawa 2023.

Granja R., Machado H., Forensic DNA Phenotyping and Its Politics of Legitimation and Contestation. Views of Forensic Geneticists in Europe, "Social Studies of Science" 2020, 53(6), s. 850-868. https://doi.org/10.1177/0306312720945033

Horvath S., DNA Methylation Age of Human Tissues and Cell Types, "Genom Biology" 2013, 14(10), https://doi.org/10.1186/gb-2013-14-10-r115.

Kaczmarek M., Zysek W., Przewidywanie cech wyglądu człowieka na podstawie markerów DNA do celów medyczno-sądowych i kryminalistycznych, "Postępy Biochemii" 2022, 68(3), s. 264-287. https://doi.org/10.18388/pb.2021_449

Kayser M., Branicki W., Parson W., Phillips C., Recent Advances in Forensic DNA Phenotyping of Appearance, Ancestry and Age, "Forensic Science International: Genetics" 2023, 65, https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2023.102870.

Kimery A., Use of DNA Phenotyping to Solve Crimes Fraught with Problems, Critics Say, "BiometricUpdate.Com" 3.02.2025, https://www.biometricupdate.com/202502/use-of-dna-phenotyping-to-solve-crimes-fraught-with-problems-critics-say (dostęp: 19.11.2025).

Kodeks karny (Trestný zakon) z dnia 20 maja 2005 r., Zbierka zákonov Slovenskej republiky, nr 300/2005 ze zm.

Kodeks postępowania karnego (Code d'Instruction Criminelle) z dnia 17 listopada 1808 r., nr 1808111701 ze zm.

Kodeks postępowania karnego (Code de procédure pénale) opublikowany ordonansem nr 58-1296 w dniu 23 grudnia 1958 r. ze zm.

Kodeks postępowania karnego (Strafprozeßordnung) z dnia 1 lutego 1877 r.; nowa publikacja: Kodeks postępowania karnego z dnia 7 kwietnia 1987 r., Bundesgesetzblatt I, s. 1074, 1319 ze zm.; nowelizacja: Gesetz zur Modernisierung des Strafverfahrens z dnia 10 grudnia 2019 r., Bundesgesetzblatt I, S. 2121.

Kodeks postępowania karnego (Strafprozessordnung) z dnia 5 października 2007 r., nr SR 312.0 (AS 2010 1881 ze zm.); zmiany wprowadzono w 2021 r. poprzez: Botschaft zur Änderung des DNA-Profil-Gesetzes, Bundesblatt 2021 44; AS 2023 309.

Kodeks postępowania karnego (Wetboek van Strafvordering) z dnia 15 stycznia 1921 r., nr BWBR0001903 ze zm.

Komenda Miejska Policji w Łodzi, Od DNA do wizerunku sprawcy zabójstwa w parku "Na Zdrowiu" - 70 000 złotych nagrody!, https://lodz.policja.gov.pl/eld/komunikaty-1/aktualnosci/73970,Od-DNA-do-wizerunku-sprawcy-zabojstwa-w-parku-Na-Zdrowiu-70-000-zlotych-nagrody.html (dostęp: 19.11.2025).

Król-Nowak A., Kotarba K., Podstawy uczenia maszynowego, wyd. 1, Kraków 2022.

Kukla-Bartoszek M., Pośpiech E., Woźniak A., Boroń M., Karłowska-Pik J., Teisseyre P., Zubańska M., Bronikowska A., Grzybowski T., Płoski R., Spólnicka M., Branicki W., DNA-Based Predictive Models for the Presence of Freckles, "Forensic Science International: Genetics" 2019, 42, s. 252-259. https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2019.07.012

Kukla-Bartoszek M., Szargut M., Pośpiech E., Diepenbroek M., Zielińska G., Jarosz A., Piniewska-Róg D., Arciszewska J., Cytacka S., Spólnicka M., Branicki W., Ossowski A., The Challenge of Predicting Human Pigmentation Traits in Degraded Bone Samples with the MPS-based HIrisPlex-S System, "Forensic Science International: Genetics" 2020, 47, https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2020.102301.

Lei n.º 5/2008, de 12/02.

Lello L., Avery S.G., Tellier L., Vazquez A.I., de los Campos G., Hsu S.D.H., Accurate Genomic Prediction of Human Height, "Genetics" 2018, 210, s. 477-497. https://doi.org/10.1534/genetics.118.301267

Link V., Zavaleta Y.J.A., Reyes R.-J., Ding L., Wang J., Rohlfs R.V., Edge M.D., Microsatellites Used in Forensics are in Regions Enriched for Trait-Associated Variants, "iScience" 2023, vol. 10, https://doi.org/10.1016/j.isci.2023.107992.

Marano L.A., Fridman C., DNA Phenotyping Current Application in Forensic Science, "Research and Reports in Forensic Medical Science" 2019, 9, s. 1-8. https://doi.org/10.2147/RRFMS.S164090

National Commission for the Forensic Use of DNA, Guide to the Forensic Use of DNA, Ministry of Justice, Madrid 2019, s. 62-63.

Orzeczenie francuskiego Sądu Najwyższego (Cour de Cassation) z dnia 25 czerwca 2014 r. (Arrêt n° 3280 de la Cour de Cassation).

Peng F., Zhu G., Hysi P.G., Eller R.J., Chen Y., Li Y., Hamer M.A., Zeng C., Hopkins R.L., Jacobus C.L., Wallace P.L., Uitterlinden A.G., Ikram M.A., Nijsten T., Duffy D.L., Medland S.E., Spector T.D., Walsh S.,

Martin N.G., Liu F., Kayser M., Genome-Wide Association Studies Identify Multiple Genetic Loci Influencing Eyebrow Color Variation in Europeans, "Journal of Investigative Dermatology" 2019, 139(7), s. 1601-1605. https://doi.org/10.1016/j.jid.2018.12.029

Pisarek A., Pośpiech E., Heidegger A., Xavier C., Papież A., Piniewska-Róg D., Kalamara V., Potabattula R., Bochenek M., Sikora-Polaczek M., Macur A., Woźniak A., Janeczko J., Phillips C., Haaf T., Polańska J., Parson W., Kayser M., Branicki W., Epigenetic Age Prediction in Semen - Marker Selection and Model Development, "Aging (Albany NY)" 2021, 13(15), s. 19145-19164. https://doi.org/10.18632/aging.203399

Plomin R., Matryca. Jak DNA programuje nasze życie, tłum. Z. Lamża, Kraków 2020.

Podemska A., Kryminalistyczne fenotypowanie DNA w Polsce, "Ius ed Administratio" 2017, 1, s. 26-42.

Pośpiech E., Chen Y., Kukla-Bartoszek M., Breslin K., Aliferi A., Andersen J.D., Ballard D., Chaitanya L., Freire-Aradas A., Gaag K.J. van der, Girón-Santamaría L., Gross T.E., Gysi M., Huber G., Mosquera-Miguel A., Muralidharan C., Skowron M., Carracedo Á., Haas C., Morling N., Parson W., Phillips C., Schneider P.M., Sijen T., Syndercombe-Court D., Vennemann M., Wu S., Xu S., Jin L., Wang S., Zhu G., Martin N.G., Medland S.E., Branicki W., Walsh S., Liu F., Kayser M., EUROFORGEN-NoE Consortium, Towards Broadening Forensic DNA Phenotyping Beyond Pigmentation. Improving the Prediction of Head Hair Shape from DNA, "Forensic Science International: Genetics" 2018, 37, s. 241-251. https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2018.08.017

Pośpiech E., Kukla-Bartoszek M., Karłowska-Pik J., Zieliński P., Woźniak A., Boroń M., Dąbrowski M., Zubańska M., Jarosz A., Grzybowski T., Płoski R., Spólnicka M., Branicki W., Exploring the Possibility of Predicting Human Head Hair Greying from DNA Using Whole- -Exome and Targeted NGS Data, "BMC Genomics" 2020, 21(538), https://doi.org/10.1186/s12864-020-06926-y.

Prawo o postępowaniu karnym (Ceza Muhakemesi Kanunu) nr 5271 z dnia 4 grudnia 2004 r., "Resmî Gazete" 17.12.2004, nr 25673 ze zm.

Rieger S., Police Sketch Created with DNA Technology is Potentially Useless or even Misleading, Says Scientist, "CBC/Radio-Canada" 22.02.2018, https://www.cbc.ca/news/canada/calgary/police-sketch-dna-1.4547272 (dostęp: 19.11.2025).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz. Urz. UE 2016, seria L, nr 119, s. 1-88 ze sprost.

Samuel G., Prainsack B., Civil Society Stakeholder Views on Forensic DNA Phenotyping: Balancing Risks and Benefits, "Forensic Science International: Genetics" 2019, 43, https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2019.102157.

Samuel G., Prainsack B., The Regulatory Landscape of Forensic DNA Phenotyping in Europe, London 2018.

Schneider P.M., Prainsack B., Kayser M., The Use of Forensic DNA Phenotyping in Predicting Appearance and Biogeographic Ancestry, "Deutsches Ärzteblatt International" 2019, 51-52, s. 873-880. https://doi.org/10.3238/arztebl.2019.0873

Serrano A.C., Forensic DNA Phenotyping. A Promising Tool to Aid Forensic Investigation. Current Situation, "Spanish Journal of Legal Medicine" 2020, 46(4), s. 183-190. https://doi.org/10.1016/j.remle.2020.01.002

Surożyńska-Godzina I., Kryminalistyczne fenotypowanie DNA - możliwości, ograniczenia oraz stan prawny, "Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2017, 21, s. 207-218. https://doi.org/10.52097/pwk.5522

Sygit B., Sadowska E., Rysopis genetyczny - perspektywy predykcji wyglądu nieznanego sprawcy przestępstwa ze śladu DNA, "Prokuratura i Prawo" 2010, 9, s. 5-15.

Terrado-Ortuño N., May P., Forensic DNA Phenotyping. A Review on SNP Panels, Genotyping Techniques, and Prediction Models, "Forensic Sciences Research" 2025, 10(1). https://doi.org/10.1093/fsr/owae013

Tomaszewski T., Foremniak-Szadura B., Figaszewska K., Kryminalistyczne fenotypowanie DNA - wybrane problemy prawne, "Prokuratura i Prawo" 2019, 303(1), s. 5-12. https://doi.org/10.34836/pk.2019.303.1

Ustawa nr 10/2007 z dnia 8 października 2007 r. o bazie DNA (Ley Orgánica 10/2007, de 8 de octubre, reguladora de la base de datos policial sobre identificadores obtenidos a partir del ADN), BOE-A-2007-17634.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz. U. 2025, poz. 636.

Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o wykorzystaniu analizy DNA do identyfikacji osób (Zákon o používaní analýzy deoxyribonukleovej kyseliny na identifikáciu osób), Zbierka zákonov Slovenskej republiky, nr 417/2002, nr 18/2018.

Ustawa z dnia 20 czerwca 2003 r. o wykorzystaniu profili DNA w postępowaniu karnym i identyfikacji osób nieznanych lub zaginionych nr SR 363 (Bundesgesetz über die Verwendung von DNA-Profilen im Strafverfahren und zur Identifizierung von unbekannten oder vermissten Personen), AS 2004 5269 ze zm.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości, Dz. U. 2023, poz. 1206 ze zm.

Ustawa z dnia 7 marca 2024 r., Loi modifiant le code d'instruction criminelle, la loi du 22 mars 1999 relative à la procédure d'identification par analyse ADN en matière pénale et la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police, nr 2024002110; większość zmian w przepisach weszła z mocą wsteczną od 1 marca 2024 r.

Walsh S., Chaitanya L., Clarisse L., Wirken L., Draus-Barini J., Kovatsi L., Maeda H., Ishikawa T., Sijen T., Knijff P. de, Branicki W., Liu F., Kayser M., Developmental Validation of the HIrisPlex System. DNA-based Eye and Hair Colour Prediction for Forensic and Anthropological Usage, "Forensic Science International: Genetics" 2014, 9, s. 150-161. https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2013.12.006

Walsh S., Lindenbergh A., Zuniga S.B., Sijen T., de Knijff P., Kayser M., Ballantyne K.N., Developmental Validation of the IrisPlex System. Determination of Blue and Brown Iris Colour for Forensic Intelligence, "Forensic Science International: Genetics" 2011, 5(5), s. 464-471. https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2010.09.008

Walsh S., Liu F., Ballantyne K.N., Oven M. van, Lao O., Kayser M., IrisPlex: A Sensitive DNA Tool for Accurate Prediction of Blue and Brown Eye Colour in the Absence of Ancestry Information, "Forensic Science International: Genetics" 2011, 5(3), s. 170-180. https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2010.02.004

Walsh S., Liu F., Wollstein A., Kovatsi L., Ralf A., Kosiniak-Kamysz A., Branicki W., Kayser M., The HIrisPlex System for Simultaneous Prediction of Hair and Eye Colour from DNA, "Forensic Science International: Genetics" 2013, 7(1), s. 98-115. https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2012.07.005

Wienroth M., Granja R., Lipphardt V., Nsiah Amoako E., McCartney C., Ethics as Lived Practice. Anticipatory Capacity and Ethical Decision-Making in Forensic Genetics, "Genes" 2021, 12, https://doi.org/10.3390/genes12121868.

Wilk D., Materiał referencyjny w procesie karnym. Aspekty prawne i kryminalistyczne pobierania i gromadzenia materiałów porównawczych do identyfikacji osób, Poznań 2025.

Wilk D., Doniec A., Reliability of Identification Methods and Expert Testimonies According to Participants of Criminal Proceedings, "Problems of Forensic Sciences" 2022, 130-131, s. 177-183. https://doi.org/10.4467/12307483PFS.22.010.16819

Woźniak A., Heidegger A., Piniewska-Róg D., Pośpiech E., Xavier C., Pisarek A., Kartasińska E., Boroń M., Freire-Aradas A., Wojtas M., Puente M. de la, Niederstätter H., Płoski R., Spólnicka M., Kayser M., Phillips C., Parson W., Branicki W., VISAGE Consortium, Development of the VISAGE Enhanced Tool and Statistical Models for Epigenetic Age Estimation in Blood, Buccal Cells and Bones, "Aging (Albany NY)" 2021, 13(5), s. 6459-6484. https://doi.org/10.18632/aging.202783

Zarządzenie nr 13 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 kwietnia 2021 r. w sprawie zbioru danych DNA, Dz. Urz. KGP 2021, poz. 27 ze zm.

Zbieć-Piekarska R., Spólnicka M., Kupiec T., Parys-Proszek A., Makowska Ż., Pałeczka A., Kucharczyk K., Płoski R., Branicki W., Development of a Forensically Useful Age Prediction Method Based on DNA Methylation Analysis, "Forensic Science International" 2015, 17, s. 173-179. https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2015.05.001

Zieger M., Forensic DNA Phenotyping in Europe: How Far May It Go?, "Journal of Law and the Biosciences" 2022, (2), https://doi.org/10.1093/jlb/lsac024

## Krzysztof Worek **Reakcja na przestępstwa z nienawiści – w którą stronę zmierzamy?**

Centrum Edukacji Obywatelskiej, Stwierdzenie 14/20, "Latarnik Wyborczy", https://latarnikwyborczy.pl/ankieta#14 (dostęp: 31.05.2025).

Chabiera A.J., Klotz M., Dowody z mediów społecznościowych w sprawach dotyczących przestępstw z nienawiści - praktyka polskich organów ścigania, w: Media społecznościowe w postępowaniu karnym, red. P. Waszkiewicz, Warszawa 2022, s. 95-122.

Chcą cenzury w sieci?! W sieci przypomniano szokujące wytyczne Bodnara dla prokuratorów. Na celowniku nawet... memy, "wPolityce.pl", https://wpolityce.pl/polityka/731138-chca-cenzury-w-sieci-szokujace-wytyczne-bodnara (dostęp: 31.05.2025).

Dadak W., Przestępstwa motywowane uprzedzeniami (o problemach z analizą przestępczości z nienawiści), "Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2018, 22(4), s. 21-34.

Druk nr 876 - Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny.

Duda M., Przestępstwa z nienawiści. Studium prawnokarne i kryminologiczne, Olsztyn 2016.

Gliszczyńska-Grabias A., Deficyty polskiego ustawodawstwa w zakresie przeciwdziałania mowie nienawiści i przestępstwom z nienawiści, "Studia Prawnicze" 2014, 1, s. 113-128. https://doi.org/10.37232/sp.2014.1.5

Kania-Chramęga A., Okoliczności obciążające w procesie sądowego wymiaru kary (art. 53 § 2a k.k.), "Prokuratura i Prawo" 2023, 10, s. 5-31.

Klaus W., Sprawcy przemocy motywowanej uprzedzeniami wobec cudzoziemców, "Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. prof. Stanisława Batawii" 2016, 23, s. 57-78.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.

Kozłowska P., Polityka karna w sprawach o przestępstwa z nienawiści w Polsce w świetle danych statystycznych, "Forum Polityki Kryminalnej" 2023, 1(5), s. 1-27. https://doi.org/10.31261/FPK.2023.05.01

Lach A., Komentarz do art. 257, w: Kodeks karny. Komentarz, red. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2023, s. 1296-1297.

Majewski J., Komentarz do art. 53, w: Kodeks karny. Komentarz, red. J. Majewski, Warszawa 2024, s. 398-413.

Mason G., Legislating against Hate, w: The Routledge International Handbook on Hate Crime, red. N. Hall, A. Corb, P. Giannasi, J. Grieve, New York 2015, s. 59-68. https://doi.org/10.4324/9780203578988-6

Ministerstwo Sprawiedliwości, Osądzenia (w tym skazania) w I instancji w sądach rejonowych i w sądach okręgowych w latach 1997-2024, "Informator Statystyczny Wymiaru Sprawiedliwości", https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 31.05.2025).

Ministerstwo Sprawiedliwości, Skazania prawomocne z oskarżenia publicznego za przestępstwa z nienawiści w latach 2008-2020, "Informator Statystyczny Wymiaru Sprawiedliwości", https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 31.05.2025).

Ministerstwo Sprawiedliwości, Wzory formularzy, "Informator Statystyczny Wymiaru Sprawiedliwości", https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/wzory-formularzy/ (dostęp: 31.05.2025).

ODIHR OBWE, What is Hate Crime, "OSCE ODIHR Hate Crime Report", https://hatecrime.osce.org/ (dostęp: 31.05.2025).

Sobański P., Staszak A., Ojkofobia i ksenofobia - uwagi o potrzebie prawnokarnej reakcji na zachowania skrajne związane z nienawiścią, "Prokuratura i Prawo" 2024, 10, s. 28-48.

Stawikowska E., Sławomir Mentzen wchodzi do gry. Oto osiem warunków, które postawił Trzaskowskiemu i Nawrockiemu, "Newsweek.pl", https://www.newsweek.pl/polska/polityka/slawomir-mentzen-stawia-warunki-tego-chce-od-nawrockiego-i-trzaskowskiego-8-punktow/1w3rnkj (dostęp: 31.05.2025).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, t.j. Dz. U. 2025, poz. 383.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, t.j. Dz. U. 2025, poz. 46 ze zm.

Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2009, nr 206, poz. 1589.

Ustawa z dnia 20 maja 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o Policji, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. 2010, nr 98, poz. 626.

Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2022, poz. 2600.

Wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 kwietnia 2025 r. (nienumerowany).

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 29 października 2019 r., II AKa 198/19, LEX nr 2749495.

Wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 16 lutego 2018 r., III KK 125/17, Legalis nr 1855411.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 lipca 2011 r., sygn. K 11/10, Dz. U. 2011, nr 160, poz. 964.

Zarządzenie nr 25/24 Prokuratora Generalnego z dnia 12 czerwca 2024 r. w sprawie powołania Zespołu doradców przy Prokuratorze Generalnym do spraw przeciwdziałania mowie nienawiści i przestępstwom motywowanym uprzedzeniami.

## Józef Wójcikiewicz, Violetta Kwiatkowska-Wójcikiewicz **Alibilogia?**

Alibis and Corroborators. Psychological, Criminological, and Legal Perspectives, red. J.D. Bell, M.R. Kienzle, Cham 2022.

Allison M., Jung S., Benjamin A.C., Alibi Believability. Corroborative Evidence and Contextual Factors, "Behavioral Sciences and the Law" 2020, 38(4), s. 337-354. https://doi.org/10.1002/bsl.2473

Appendix: Future Research Topics, w: Alibis and Corroborators. Psychological, Criminological, and Legal Perspectives, red. J.D. Bell, M.R. Kienzle, Cham 2022, s. 157-164.

Arul D.J., Kumar A., Alibi as One of the Best Forms of Evidence to Prove the Innocence of the Accused, "Indian Journal of Integrated Research in Law" 2022, 2(2), s. 844-858.

Bell J.D., Kienzle M.R., Preface, w: Alibis and Corroborators. Psychological, Criminological, and Legal Perspectives, red. J.D. Bell, M.R. Kienzle, Cham 2022, s. 1-8. https://doi.org/10.1007/978-3-030-95663-9_1

Burchill J., Alibi Evidence. Responsibility for Disclosure and Investigation, "Manitoba Law Journal" 2018, 41(3), s. 99-126. https://doi.org/10.29173/mlj1003

Charman S.D., Reyes A., Villalba D.K., Evans J.R., The (Un)reliability of Alibi Corroborators. Failure to Recognize Faces of Briefly Encountered Strangers Puts Innocent Suspects at Risk, "Behavioral Sciences and the Law" 2017, 35, s. 18-36. https://doi.org/10.1002/bsl.2264

Connors E., Lundregan T., Miller N., McEwen T., Convicted by Juries, Exonerated by Science. Case Studies in the Use of DNA Evidence to Establish Innocence After Trial, Washington (DC) 1996.

Crozier W.E., Strange D., Loftus E.F., Memory Errors in Alibi Generation. How an Alibi Can Turn Against Us, "Behavioral Sciences and the Law" 2017, 35, s. 6-17. https://doi.org/10.1002/bsl.2273

Dysart J.E., Strange D., Beliefs about Alibis and Alibi Investigations. A Survey of law Enforcement, "Psychology, Crime & Law" 2012, 18(1), s. 11-25. https://doi.org/10.1080/1068316X.2011.562867

Fawcett H.E., An Investigation into Deceptive Alibi Witness Testimony, mps rozprawy doktorskiej, Sheffield Hallam University, Sheffield 2012.

Garrett B.L., Convicting the Innocent. When Criminal Prosecutions Go Wrong, Cambridge 2011. https://doi.org/10.4159/harvard.9780674060982

Głuszak G., 25 lat niewinności. Sprawa Tomka Komendy, Kraków 2020.

Głuszak G., Nie przyznam się, nie ja zabiłam. Beata Pasik i zbrodnia w butiku Ultimo, Warszawa 2025.

Heath W.P., Stein J.R., Afiouni S., "But I Wasn't There!" The Alibis of DNA Exonerees, "Wrongful Conviction Law Review" 2021, 2(3), s. 240-276. https://doi.org/10.29173/wclawr52

Innocent Suspects Rarely Have a Credible Alibi, "News", Maastricht University, 7.03.2018, https://www.maastrichtuniversity.nl/news/innocent-suspects-rarely-have-credible-alibi (dostęp: 21.03.2025).

Klassen N.R., Woolverton N., Cantin R., Mosterd-McLean C., Connolly D.A., Price H.L., The Role of Children in Wrongful Convictions. Mistakes or Misconduct?, "Journal of Police and Criminal Psychology" 2025, https://doi.org/10.1007/s11896-025-09735-9 (dostęp: 2.04.2025).

Locard E., Dochodzenie przestępstw według metod naukowych, tłum. R. Merson, E. Wiśniewski, Łódź 1937.

Meixner F., Kriminaltaktik in Einzeldarstellungen, t. 1, Hamburg 1954.

Nieuwkamp R., Horselenberg R., Koppen P. van, A Lie and a Mistress. On Increasing the Believability of Your Alibi, "Psychiatry, Psychology and Law" 2016, 23(5), s. 733-745. https://doi.org/10.1080/13218719.2016.1142934

Nieuwkamp R., Horselenberg R., Koppen P. van, You Don't Know. Knowledge as Supportive Alibi Evidence, "Psychiatry, Psychology and the Law" 2023, 30(5), s. 695-712. https://doi.org/10.1080/13218719.2022.2116608

Ojonugwa A.F., A Critical Examination of Alibi Rights in Nigeria and the United States of America, "Nnamdi Azikiwe University Journal of International Law and Jurisprudence" 2024, 15(2), s. 235-239.

Olson E.A., Charman S.D., "But Can You Prove it?" - Examining the Quality of Innocent Suspects' Alibis, "Psychology, Crime & Law" 2012, 18(5), s. 453-471. https://doi.org/10.1080/1068316X.2010.505567

Olson E.A., Wells G.L., What Makes a Good Alibi? A Proposed Taxonomy, "Law and Human Behavior" 2004, 28(2), s. 157-176. https://doi.org/10.1023/B:LAHU.0000022320.47112.d3

Piątkiewicz J., Jakubiec J., Daktyloskopja czy alibi?, "Archiwum Kryminologiczne" 1933/1934, 1(1), s. 70-82.

Price H.L., Dahl L.C., Investigator Sensitivity to Alibi Witness Inconsistency after a Long Delay, "Behavioral Sciences and the Law" 2017, 35, s. 60-74. https://doi.org/10.1002/bsl.2276

Sauerland M., Alibis: Generation, Consistency, Corroboration, Believability, and Detection - Introduction to this Special Issue, "Behavioral Sciences and the Law" 2017, 35, s. 3-5. https://doi.org/10.1002/bsl.2289

Snow M.D., Eastwood J., Assessing the Credibility of Child Alibi Corroborators, "Journal of Forensic Psychology Research and Practice" 2021, 21(2), s. 131-151. https://doi.org/10.1080/24732850.2020.1840000

Tomaszewski T., Alibi. Problematyka kryminalistyczna, Warszawa 1993.

https://innocenceproject.org/cases/michael-morton/ (dostęp: 2.04.2025).

https://innocenceproject.org/eyewitness-misidentification/ (dostęp: 5.04.2025).

Eleonora Zielińska, Joanna Klimczak

## Instytucja wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych w ramach krajów członkowskich UE na przykładzie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2018/1805 w sprawie wzajemnego uznawania zabezpieczenia i nakazów konfiskaty

Armas O.J., Tracey III D.H., Michaeli D.R., Zimmerman S.L., Lovells H., Enforcement of Judgments: Overview (United States), 2024, https://www.hoganlovells.com/-/media/hogan-lovells/global/knowledge/publications/files/2024/enforcement-of-judgments-overview-united-states-1.pdf (dostęp: 2.04.2025).

Buczma S., Kierzynka R. (red.), Stefaniak-Dąbrowska M., Wzajemne uznawanie orzeczeń karnych w Unii Europejskiej. Poradnik dla praktyków, Kraków 2023, https://www.kssip.gov.pl/sites/default/files/ost_wzajemne_uznawanie_orzeczen_karnych_w_ue-8.pdf (dostęp: 3.10.2024).

Decyzja ramowa Rady 2001/500/WSiSW z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie prania brudnych pieniędzy oraz identyfikacji, wykrywania, zamrożenia, zajęcia i konfiskaty narzędzi oraz zysków pochodzących z przestępstwa, Dz. Urz. WE L 182 z 5 lipca 2001 r., s. 1.

Decyzja ramowa Rady 2003/577/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie wykonania w Unii Europejskiej postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych, Dz. Urz. UE L 196 z 2 sierpnia 2003 r., s. 45.

Decyzja ramowa Rady 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa, Dz. Urz. UE L 68 z 15 marca 2005 r., s. 49.

Decyzja ramowa Rady 2006/783/WSiSW z dnia 6 października 2006 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do nakazów konfiskaty, Dz. Urz. UE L 328 z 24 listopada 2006 r., s. 59.

Decyzja Rady 2007/845/WSiSW z dnia 6 grudnia 2007 r. dotycząca współpracy pomiędzy biurami ds. odzyskiwania mienia w państwach członkowskich w dziedzinie wykrywania i identyfikacji korzyści pochodzących z przestępstwa lub innego mienia związanego z przestępstwem, Dz. Urz. UE L 332 z 18 grudnia 2007 r., s. 103.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej, Dz. Urz. EU L 127/39 z 29 kwietnia 2014 r.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii.

Klimczak J., Zielińska E., Praktyka prokuratorska i sądowa w zakresie stosowania rozporządzenia 2018/1805 dotyczącego wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty, Warszawa 2024, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/PDF/2024/PRAWO%20KARNE%20I%20KRYMINOLOGIA/2024_PrawoKiK_J_Klimczak_E_Zielinska_Praktyka_prokuratorska_i_sadowa_w_zakresie_stosowania_rozporzadzenia_2018_1805.pdf (dostęp: 4.11.2025).

Note on the Regulation (EU) 2018/1805 on the Mutual Recognition of Freezing Orders and Confiscation Orders, Eurojust, https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2020-12/20201207_Note-on-Regulation-EU-2018-1805.pdf (dostęp: 12.08.2023).

Ochnio A.H., Konfiskata korzyści z przestępstwa – nowe rozwiązania w prawie Unii Europejskiej (część I), „Prokuratura i Prawo" 2016, 4, s. 71–90.

Polit-Langierowicz K., Rozszerzony przepadek korzyści pochodzących z przestępstwa – uwagi do projektu nowelizacji Kodeksu karnego, „Prokuratura i Prawo" 2008, 7–8, s. 144–161.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1805 z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty, Dz. Urz.UE L 303/1 z 28 listopada 2018 r.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, t.j. Dz. U. 2022, poz. 1375.

Wyrok TSUE z dnia 18 lutego 1970 r., Główny Urząd Celny (Hauptzollamt) Hamburg-Oberelbe przeciwko Firmie Paul G. Bollmann, Sprawa 40/69, European Court reports 1970, s. 00069.

Wyrok TSUE z dnia 14 grudnia 1971 r., Politi s.a.s. przeciwko Ministerstwu Finansów Republiki Włoskiej, sprawa 43/71, European Court reports 1971, s. 010399.

Wyrok TSUE z dnia 24 października 1973 r., Carl Schlüter przeciwko Głównemu Urzędowi Celnemu (Hauptzollamt) Lörrach, Sprawa 9/73.

Zielińska E., Propozycja rozwiązań implementacyjnych związanych z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z popełnienia przestępstwa w Unii Europejskiej z uwzględnieniem opisu sposobu implementacji w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej, Warszawa 2016, https://old.iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/kolor_IWS_Zieli%C5%84ska-E._Propozycja-rozwi%C4%85za%C5%84-implementac.-przepadek-ost.pdf (dostęp: 04.11.2025).

## Anna Zientara **Problematyka przedawnienia na gruncie odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów i doktorantów**

Barzycka-Banaszczyk M., Delikt dyscyplinarny studenta: podstawa i przesłanki odpowiedzialności, "Edukacja Prawnicza" 2021/2022, 1, s. 5-12.

Czarnecki P., Przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi w prawie polskim, "Białostockie Studia Prawnicze" 2017, 22(1), s. 23-34. https://doi.org/10.15290/bsp.2017.22.01.02

Gardocki L., Prawo karne, Warszawa 2023.

Giętkowski R., Postępowania odwoławcze w przypadku ukarania upomnieniem rektorskim, "Państwo i Prawo" 2022, 5, s. 104-117.

Gutkowska A., Upomnienie rektorskie - kara dyscyplinarna czy porządkowa? Problemy na tle dwuinstancyjności postępowania, "Studia Iuridica" 2020, 84, s. 151-174. https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2020-84.9

Izdebski H., Zieliński J.M., Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz, wyd. 3, Warszawa 2023.

Janusz-Pohl B., O modelu postępowania dyscyplinarnego w sprawach studenckich, "Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 2013, 75(2), s. 85-97. https://doi.org/10.14746/rpeis.2013.75.2.7

Janusz-Pohl B., W kwestii przedawnienia karalności deliktu dyscyplinarnego popełnionego przez studenta, "Ius Novum" 2013, 4, s. 32-47.

Kania-Chramęga A., Rektorskie uznanie czynu studenta jako przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi, "Ius Novum" 2022, 16(1), s. 102-116.

Kulik M., Przedawnienie wszczęcia postępowania w sprawie o studencki delikt dyscyplinarny, "Studia Iuridica" 2020, 84, s. 98-113. https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2020-84.6

Majchrzak B., Przedawnienie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec studenta obwinionego o popełnienie przestępstwa, "Kwartalnik Prawa Publicznego" 2014, 12(3-4), s. 85-98. https://doi.org/10.21697/kpp.2014.12.3-4.05

Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz, red. A. Jakubowski, Warszawa 2023.

Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz, red. J. Woźnicki, Warszawa 2019.

System prawa karnego, t. 4: Nauka o przestępstwie. Wyłączenie i ograniczenie odpowiedzialności karnej, red. L. Paprzycki, Warszawa 2013.

Woiński M., Ramy odpowiedzialności dyscyplinarnej studenta, "Studia Iuridica" 2020, 84, s. 23-39. https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2020-84.2

## Małgorzata Maria Żołna **Sport motorowy a bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Kilka uwag na temat nielegalnych wyścigów samochodowych**

Bąk-Gajda D., Gajda J., Bezpieczeństwo na drodze a BHP kierowcy zawodowego, https://www.ciop.pl/CIOPPortalWAR/appmanager/ciop/pl?_nfpb=true&_pageLabel=P300018313355391822 78&html_tresc_root_id=300006070&html_tresc_id=300006065&html_klucz=19558&html_klucz_spis= (dostęp: 15.02.2025).

Chodkowski Z., Wyznaczniki agresji i metody jej przeciwdziałania, "Kultura - Przemiany - Edukacja" 2018, 6, s. 211-227. https://doi.org/10.15584/kpe.2018.6.16

Grunt-Mejer K., Grunt-Mejer J., Agresja drogowa: jej uwarunkowania i metody pomiaru, "Psychologia Społeczna" 2011, 6(2), s. 159-168.

Koralewska L., Interakcje leków - o interakcjach pomiędzy lekami oraz leków z żywnością, https://apteline.pl/artykuly/interakcje-lekow-o-interakcjach-pomiedzy-lekami-oraz-lekow-z-

zywnoscia?srsltid=AfmBOop5c-sBmrmQS5LPxaO5NF1EExI08hmy0Th3HPyQ39gxqU-XOGjN (dostęp: 15.02.2025).

Krzewiak D., Młodzi kierowcy a bezpieczeństwo ruchu drogowego, "Przegląd Policyjny" 2022, 32(3), s. 156-175. https://doi.org/10.5604/01.3001.0016.1503

Pater D., Agresja w sporcie. Jak sobie z nią radzić?, "Kultura Bezpieczeństwa. Nauka - Praktyka - Refleksje" 2018, 29, s. 141-156.

Stefański R.A., Prawo o ruchu drogowym. Komentarz, Warszawa 2024.

Wojewoda A., Środki dopingujące w sportach motorowych, Kraków 2014, mps pracy magisterskiej, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, https://ruj.uj.edu.pl/entities/publication/c7ca2500-2907-4457-89bf-8e9a079200d8 (dostęp: 15.02.2025).

https://brd24.pl/spoleczenstwo/krzysztof-holowczyc-ukarany-sad-nadmierna-predkosc/https://www.wprost.pl/kraj/10108222/krzysztof-holowczyc-stracil-prawo-jazdy-na-3-miesiace-nie-przyjal-mandatu.html (dostęp: 15.02.2025).

https://echodnia.eu/swietokrzyskie/tragiczny-wypadek-w-kranowie-zderzenie-motocyklisty-z-samochodem-wideo-zdjecia/ga/c16-15163560/zd/45182778 (dostęp: 30.11.2021).

https://echodnia.eu/swietokrzyskie/zakonczyl-sie-sezon-motocyklowy-2020-w-swietokrzyskiem-bylo-wiele-tragedii-przypominamy-te-najwieksze-zdjecia/gh/c1-15202404 (dostęp: 15.02.2025).

https://encyklopedia.pwn.pl/encyklopedia/Wyścigi%20samochodowe.html (dostęp: 15.02.2025).

https://market-gadzet.pl/pl/p/LUBIE-ZAPIERDALAC-Naklejka-na-samochod-na-auto-ODBLASKOWA-/691 (dostęp: 15.02.2025).

https://motoryzacja.interia.pl/wiadomosci/news-mandaty-dla-gapiow-i-pasazerow-rzad-idzie-na-wojne-z-nielega,nId,20948365 (dostęp: 15.02.2025).

https://radiokielce.pl/613474/post-71332/ (dostęp: 15.02.2025).

https://sport.tvp.pl/49402457/media-na-igrzyskach-w-londynie-rekordowa-liczba-139-sportowcow-na-dopingu (dostęp: 15.02.2025).

https://tvn24.pl/tvnwarszawa/ursus/nielegalne-wyscigi-w-warszawie-warsaw-night-racing-towarzyszylismy-policjantom-podczas-akcji-st8297951 (dostęp: 15.02.2025).

https://wroclaw.policja.gov.pl/dwr/aktualnosci/bieza/116889,Lekcewazenie-przepisow-ruchu-drogowego-oraz-brawura-za-kierownica-to-nadal-jeden.html (dostęp:15.02.2025).

https://www.automobilklubpolski.pl/historia-2/historia/ (dostęp: 15.02.2025).

https://www.dziennikpowiatowy.pl/artykul/12917,smiertelny-wypadek-kolo-augustowa-zginela-67-letnia-kobieta (dostęp: 15.02.2025).

https://www.facebook.com/dawid.bieganski.39 (dostęp: 15.02.2025).

https://www.facebook.com/photo/?fbid=702544005247188&set=pb.100064747837151.-2207520000&locale=pl_PL (dostęp: 15.02.2025).

https://www.gry-online.pl/gry/seria-need-for-speed/zf87#google_ dostęp: 15.02. 2025).

https://www.jelonka.com/tragedia-na-jana-pawla-ii-aktualizacja-77891 (dostęp: 20.07. 2019).

https://www.onet.pl/motoryzacja/brd24pl/holowczyc-przesluchany-przez-policje-chodzi-o-film-z-jazdy/7qm196d,30bc1058 (dostęp: 15.02.2025).

https://www.pap.pl/aktualnosci/polskie-szpadzistki-nagrodzone-medalami-zdjecia (dostęp: 15.02.2025).

https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2023-07-15/krakow-wypadek-przy-moscie-debnickim-sledczy-ustalili-kto-kierowal/ (dostęp: 15.02.2025).

https://www.prawo.pl/samorzad/nielegalne-wyscigi-samochodowe-kto-moze-byc-ukarany,531467.html (dostęp: 15.02.2025).

https://www.youtube.com/watch?v=L_p_YsYnxso (dostęp: 15.02.2025).